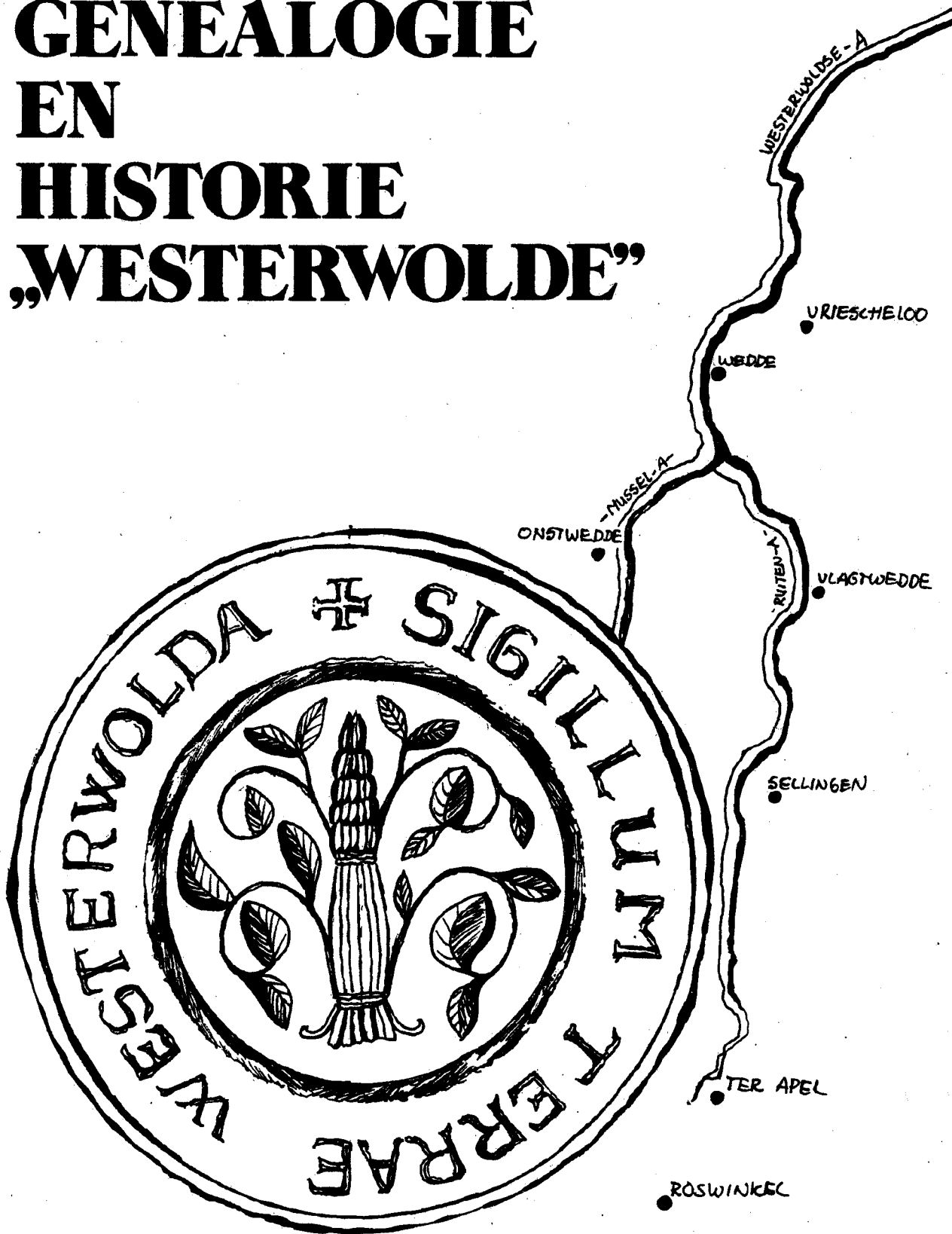

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE VERENIGING VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE

WESTERWOLDE

JAARGANG 11 No. 1

MAART 1990

REDACTIE: S.H. ACHTEROP
E.G. SCHRAGE
C.J. WEGMAN, eindredacteur
Acacialaan 27
7642 TW Wierden
tel. 05496 - 72437

TEKENWERK: RUUT WEGMAN

SECRETARIAAT:
■ lidmaatschap
■ abonnementen
■ administratie
■ archief

Mevr. G.P I. HISKES - KNIGGE
M. Hardenbergstraat 3
9643 LD Wildervank
tel. 05987 - 13095

PENNINGMEESTER:

Mevr. M. GEIKENS
Dorigweg 6
9551 AM Sellingen
tel. 05992 - 2408
postgironummer van de vereniging: 4442401

BANK:

RABO-bank Ter Apel - Sellingen B.A.
■ rekeningno. 3586.06.063 ten name van de Vereniging
voor Genealogie en Historie Westerwolde;
■ postgironummer van de bank: 839846.

LIDMAATSCHAP:

- entree éénmalig f 10,--;
- contributie f 32,50 per jaar (inclusief tijdschrift uit te reiken op de driemaandelijke bijeenkomsten - bij toezending per post worden de portokosten afzonderlijk in rekening gebracht);
- donateurschap f. 25,-- per jaar (inclusief tijdschrift) exclusief portokosten.

INHOUD:

Dr. A. Sassem	OORSPRONG EN SPREIDING VAN NOORD-OOSTELIJKE FAMILIENAMEN	blz. 2
F.Veldman	EEN HUWELIJKSGEDICHT UIT DE 17e EEUW	blz. 5
E.G. Schrage	HOENDERGELD	blz. 8
M. Geikens	DE LANDSGRENS BIJ BOURTANGE	blz. 11
C.J. Wegman	DE MUNTSCCHAT VAN ONSTWEDDE	blz.. 13
C.J. Wegman	MUNTVONDSTEN IN EN NABIJ WESTERWOLDE	blz. 21
	STICHTING GEBROEDERS HESSE FONDS	blz. 28
	TIJDSCHRIFTEN	blz. 29
	VRAGEN EN ANTWOORDEN	blz. 31
	CORRECTIES EN AANVULLINGEN	blz. 31
	MUTATIES IN DE LEDENLIJST	blz. 32

VAN DE REDACTIE

Voor u ligt het eerste nummer van de 11e jaargang en dus bestaat onze vereniging al weer 10 jaar. In deze 10 jaar heeft ons bestuur steeds weer kans gezien om 4 x per jaar een spreker te strikken om (op zaterdagmiddag!) een lezing voor onze vereniging te houden. Gelukkig is er op die bijeenkomsten steeds een "volle bak" hetgeen voor het bestuur een steun in de rug is.

Ook hebben de verschillende redactieleden kans gezien om in de loop der tijd het tijdschrift 40 maal te vullen met al of niet lezenswaardige artikelen. Jammer is, dat de copy veelal uit dezelfde hoek komt. Gepoogd is om genealogie en historie in gelijke mate te doseren, hetgeen o.i. redelijk is gelukt. Toch hebben wij wel wensen. Wij zouden bijvoorbeeld graag eens wat schrijven over vermeldenswaardige gebeurtenissen tussen 1815 en 1940. Ook een artikel in of over het Westerwolds dialect zou zeer welkom zijn. Stam-bomen van Westerwolder geslachten behoren ook tot de onvervulde wensen.

Ter gelegenheid van het 10 jarig jubileum heeft het bestuur wederom (net als 1 bij het le lustrum) een familienamen index laten maken op de laatste 5 jaar "Westerwolde". Verder is daarin opgenomen een bijgewerkte ledenlijst en een catalogus van onze bibliotheek.

C.J.W.

IN MEMORIAM DERK SCHEPER

Met ontsteltenis hebben wij kennis genomen van het bericht, dat op 14 december j.l., na een ernstig verkeersongeval op 25 november, op de nog jonge leeftijd van 37 jaar is overleden ons zeer gewaardeerd lid Derk Scheper. Sinds de oprichting in 1980 heeft Dick op accurate wijze de financiën van onze vereniging beheerd, tot hij in 1987 wegens verandering van werkkring naar Randwijk is vertrokken.

Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en zijn nog jonge kinderen. Wij wensen hen veel sterkte toe in het dragen en verwerken van hun verdriet.

Namens bestuur en redactie,
G. Wubs, voorzitter.

TIEN JAAR VERENIGING VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE "WESTERWOLDE"

Met bijzonder veel genoegen geef ik gehoor aan het verzoek om aan het 2e lustrum van onze vereniging een korte flash-back te wijden.

Allereerst moet gezegd, dat - toen de huidige voorzitter van "Westerwolde", de heer G. Wubs, en ondergetekende 'ruim 10 jaar geleden het initiatief namen tot de oprichting van de vereniging - wij bepaald niet hebben bevroed, dat we zo duidelijk een "gat in de regionale geschiedenis-markt" zouden vullen. Dat er interesse was, hadden we herhaaldelijk gemerkt tijdens de voorbereidingen voor de viering van Onstwedde's 11e eeuwfeest. En wijlen de heer J. Hiskes had ons vanuit het Wildervankse meermalen bezworen, dat er een Westervoldse vereniging MOEST komen. Maar dat hieruit een bloeiende bloem van een vereniging als "Westerwolde" nu is zou ontluiken Hier passen slechts hartelijke gelukwensen aan het bestuur, tijdschrift-redactie en leden!

Ten tweede is het opvallend, dat vrijwel alle doelstellingen uit het concept-beleidsplan 1980 gehaald zijn, voorzover het de genealogie betreft: contactblad - archiefvorming - opzetten cursussen - verzamelen stambomen / kwartierstaten. De sektor geschiedenis is evenwel lang niet zover gekomen: een Westervolds (kranten) knipselarchief is nog niet begonnen - een inventarisatie van bodemvondsten, historische gebouwen en waardevolle documenten staat nog in de kinderschoenen - de vorming van een historische bibliotheek heeft net als 10 jaar geleden - financiële remmingen. Ik denk, dat in de komende jaren de geschiedkundige kant van de vereniging wat gestimuleerd moet worden, zodat de bereidheid om daaraan meer energie te geven zal toenemen. Bovendien is de historische context van een genealogie immers minstens zo interessant en belangrijk als het - mag ik het wat oneerbiedig zeggen - "dorre cijfertjesmateriaal"

Ten derde verdient het bestuur van de vereniging een groot compliment voor de grote variatie in, en de deskundigheid van de rij sprekers, die zij de afgelopen jaren voor de kwartaal-bijeenkomsten heeft weten te "strikken". Daarbij dient gezegd, dat u - leden van de vereniging - er voor hebt gezorgd, dat er 's zaterdags in "d'Ekkelkaamp" een zodanige sfeer van interesse en gezelligheid heerst, dat de referenten zich daarin binnen de kortste keren zeer wel voelen, eventueel graag nog eens terugkomen en de opgedane positieve ervaringen ook met hun collegae bepraten. Prima reclame!

Tenslotte zou ik hierbij een lans willen breken voor een tweetal punten, die me persoonlijk zeer na op het hart liggen voor wat betreft "Westerwolde":

- 1e krachtige pogingen om te komen tot realisatie van een soort dependance van het Rijksarchief Groningen met betrekking tot Westervolde IN Westervolde en onder beheer onze vereniging
- 2e realisatie van een permanente huisvesting voor het archief en de bibliotheek van de vereniging op lange termijn, hetgeen in overleg met gelijkgezinde instellingen ook financieel haalbaar moet zijn. Zo lang mw. Hiskes de taak van archief-beheerster op zich kan nemen (over willen praat ik niet eens! Haar gastvrijheid is haast spreekwoordelijk), is dit punt niet erg urgent, daarna is't maar beter om een oplossing uit voorraad te kunnen aanleveren.

Moge voor de groei en bloei van de vereniging Westervolde gelden, wat voor haar werkterrein een natuurlijk automatisme is: SEMPER CRESCENDO.

K. Meijer

OORSPRONG EN SPREIDING VAN NOORD-OOSTELIJKE FAMILIENAMEN

Samenvatting van de lezing van dr. A. Sassen gehouden op de ledenvergadering van 16 december 1989.

De spreker vangt aan met op te merken dat hij geen naamkundige is, maar zich als taalkundige interesseert voor bepaalde taalkundige aspecten van familienamen. Daartoe behoort de etymologische verklaring van familienamen: met welke formele middelen van taal (samenstelling, afleiding) zijn familienamen gevormd. Zoals men antwoord kan proberen te vinden op de vraag waarom een stoel stoel heet, zo kan men ook proberen de oorsprong van familienamen te achterhalen, d.w.z. niet genealogisch maar antroponomisch.

Men onderscheidt gewoonlijk 5 groepen familienamen:

1. de patronymica;
- 2, de beroepsnamen;
3. de woonstee- (adres-) namen;
4. de herkomst- (immigranten-) namen;
5. "attribuutnamen".

De spreker geeft van alle groepen voorbeelden, in het bijzonder ontleend aan de ledenlijst van onze vereniging. Niet voor alle namen van onze leden heeft hij een verklaring kunnen vinden.

Een veel voorkomende eigenschap van familienamen is, dat ze door een uitgang als afleiding gekenmerkt zijn. Heel wat verschillende achtervoegsels doen zich in het rijk geschakeerde bestand van Nederlandse familienamen voor, waaronder de noordelijke op een -a (-stra, -sma, -ema, -a, enz.) en het specifiek Drentse maar ook Westerwoldse -ing. De basiswoorden zijn mansvoornamen (patronymica: Wubs, Addens, Waalkes, Elema, Bruining, enz.), maar ook beroepsnamen (Kuipers) en namen uit de groepen 3 en 4 (Maarsing). Metronymica komen bij ons vrijwel niet voor.

In het bijzonder zijn interessant de familienamen uit de groep 4: de herkomstnamen. Door na te gaan welke familienamen waar in welke concentratie voor komen, kan men emigratie- (en remigratie-) bewegingen uit het verleden aanwijzen (namen-geografie). De heren Heeroma en Ebeling hebben zich daar mee beziggehouden.

Spreker staat speciaal stil bij de familienamen Drent(h) en de Vries en memoreert de controverse Heeroma - Buitenhuis inzake de _____ Vries: in Friesland zelf remigratiennaam of (ook) in Friesland ontstaan / aangenomen? De spreker voert argumenten aan voor de opvatting dat zowel het één als het ander het geval moet zijn. Ze hebben te maken met het feit dat de Vries (anders dan de inwonernaam Fries) met een vgespeld en gesproken wordt, dat naast de Vries de Groningse pendant de Vrieze staat (vergelijk het typisch Friese: de Jong met elders: de Jonge) en de aanwezigheid van het lidwoord de (vergelijk Drent, immers de Drent bestaat niet).

De spreker vermeldt tenslotte het intrigerende verschijnsel dat sommige achtervoegsels zich bij de ene windstreekbenaming wel voordoen en bij de andere niet: Zuidema wel, maar Noordema, Oostema en Westema niet; Westra en Oostra wel, maar Noordstra of Zuidstra niet; Oosting en Noording wel, maar Zuiding en Westing niet.

Vooraf dit laatste voorbeeld toont aan, dat een taalkundige tegen familienamen aankijkt op een manier die voor echte naamkundigen blijkbaar niet zo voor de hand liggend is.

EEN HUWELIJKSGEDICHT UIT DE 17e EEUW

door F. VELDMAN

Onlangs kwam te voorschijn een oud aantekenboekje van de familie Polling, in vroeger tijden een vooraanstaande boerenfamilie in Jipsinghuizen.

Omdat de Pollings in de manlijke lijn zijn uitgestorven bevindt zich dit boekje thans bij nazaten in de vrouwelijke lijn die, om hun moverende redenen, onbekend wensden te blijven. Het boekje is door mevr. Hiskes-Knigge getranscribeerd en bevat vele vermeldenswaardige zaken, waarop wij nog eens in dit tijdschrift hopen terug te komen.

Eén bijzonderheid valt echter direct op, namelijk een gedicht dat door Geert Pollingh geschreven moet zijn omstreeks 1624. Toen hij dit gedicht schreef moet hij ongeveer 36 jaar oud zijn geweest. Het gedicht is geschreven tussen uitgaven die zijn gedaan door Geert Pollingh en Lambert ten Velthuis als voogden over de kinderen van Engelcke Huisingh x Alcke N.. Een gedicht in dit wel zeer prozaische boekje mag wel uiterst curieus worden genoemd.

Het gedicht is door mw. Hiskes-Knigge opgestuurd naar het Nedersaksisch Instituut der Rijksuniversiteit Groningen. Het is daar van verklarende aantekeningen voorzien door de heer Fokko Veldman van de vakgroep R.A.H.S., die wij daarvoor zeer erkentelijk zijn.

Wij geven zijn verklaring voor dit gedicht hierna onverkort weer:

In "VOLKS-GEBRUIKEN DER NEDERLANDERS BIJ HET VRIJEN EN TROUWEN" door J. Scheltema en uitgegeven te Utrecht in 1832, wordt op blz. 126 en 127 vermeld:

" Te Emmen en Rooswinkel, dorpen in Drenthe op de grenzen van Munsterland, rijdt de Bruidegom, vergezeld door zijne naastbestaanden, naar het huis van de Bruid, met den raads- of meeksman naast en den noodiger of Koddessleper met den staf voor zich. Zij vinden alle deuren schijnbaar gesloten. De noodiger snijdt een oud_____vers op en verzoekt te worden binnen gelaten; hierop wordt niet geantwoord, en daarna rijdt men met paard en wagen de banzerdeur (de groote deur op den deele) open. Binnenshuis staat er wel een stoel met een kussen voor de Bruidegom gereed, maar de Bruid is verscholen; deze wordt opgezocht en weldra gevonden, en vervolgens rijdt men te geschikten tijde met een groot gevolg naar de Kerk."

Het gedicht uit het Pollinck boekje is zo'n "oud vers". Op de plaatsen waar in de tekst "nomett" staat, werden de desbetreffende namen ingevuld. Het is dus niet een gelegenheidsgedicht voor b.v. de trouwerij van Geert Pollinck zelf, maar een standaardformule.

Dit opeisen van de bruid gebeurde ook in andere gebieden in het Oosten van Nederland dan alleen in de plaatsen die Scheltema noemt, getuige een passage uit "VAN VRIJEN EN TROUWEN " door N. de Roever, uitgegeven te Haarlem in 1891 (blz. 200 en 201). Daar is ook een dergelijk gedicht opgenomen, gesteld in een Zuyddrents of Overijssels dialect. Dat vers is echter duidelijk jonger dan het Westerwoldse.

De verschillen in spelling in dit Westerwoldse gedicht zijn normaal voor de zeventiende eeuw, toen men nog geen spellingsvoorschriften kende zoals wij die nu hebben. Het handschrift laat mijns inziens wat Duitse invloeden zien. Het is een zo regelmatig en tegelijkertijd vloeiend handschrift, dat wij hier met een zeer geoefend schrijver te doen moeten hebben. Enkele in onbruik geraakte woorden heb ik in voetnoten gepoogd te verklaren.

dat schall ju also wessen bekandt
mijn here di heff Unsz oth gesandt¹
allom en wijlt² te bejagen
dat man nargens konnde befragen
nu heff sick mijn here noch well bedacht
heij wolde daer³ op lorenn⁴ well in de nach
daer foer⁵ so holden se beijdde de wacht
nu schalt ju alnoch ferner wesen bekandt
mijn here de heff ons ander mall wedderom oth gesannt
allum dat seluege⁶ wijlt te bejagen
ende alwaer wij sijnen gekomen foer nomen⁷ gehoertt
ende well behaegett onde gespoertt⁸
dat hett seluege wijlt alheijr js jn gegann onde gefoertt⁹
so voersoeck wij dat onsz dat wijlt
mach weder ten handen worden gestelt
aff wij voer soecken beer cost onde gelt¹⁰
dat wijlt en js genn Reij noch gen spe¹¹
ten js ock gen hertte noch genn kaliijn¹²
mar hett js de schonne souerlijke¹³ Junge dochter
jonffer: nomett¹⁴
de schall nomett¹⁵ denn Brugan
sijn herte alder leueste husz fro wesen

mijn here nomett de brugan de js uth getogenn
om tho ijagen mytt sin wagen onde mytt sin pagenn¹⁶
mytt sin wynden¹⁷ unde mytt sin hynden
unde heff getogen van landen tho landen
van stedden tho stedden van dorpen tho dorpen
van loegen tho loegen jha vann karcken tho klusen¹⁸
om en schonne soeijuerlicke iunge dochter te mogen keijsen¹⁹
heff nargens konden komen dar hem also heff behagett
so heff seijck also tho gedragen

-
- 1) oth gesandt = uitgezonden
 - 2) de ij wordt vaak uitgesproken als ie of i (mijn = mien; wijlt = wild)
 - 3) de ae wordt uitgesproken als aa
 - 4) loeren
 - 5) de oe wordt uitgesproken als eu
 - 6) de u moet vaak als v worden gelezen
 - 7) betekenis van foer in deze context is niet duidelijk (red.)
 - 8) bespeurd
 - 9) gefoertt = gebracht of "gevaren" met een wagen
 - 10) verzoeken bier, kost en geld (de afkoopsom)
 - 11) de betekenis is onbekend
 - 12) konijn
 - 13) verderop ook soeijuerlicke = zuiverlijke = reine of kuise
 - 14) nomett = genaamd; hier werd de naam van de bruid ingevuld
 - 15) en hier de naam van de bruidegom
 - 16) bedienden (red.)
 - 17) windhonden
 - 18) Nieuw Groninger Woordenboek van Ter Laan, blz.411: Hai komt in gain kerk of kluus
 - 19) kiezen

dat heij js gekomen in nomett²⁰
dat in en Erbar mans husz nomett²¹
dat alwar heij heff gevunden
de schonne soeijuerlicke iunge dochter nomett²²
de dewelke hem heff Behagett
ende se hem ock heff tho gesagett²³
mit arre²⁴ - 4 Bedden mit orre - 8 lacken
mit orre - 4 Decken mit orre - 4 pollen
mit orre 8 kusen²⁵
mit orre leijnnen mit orre teijnen²⁶
mit ore flasz mit orre masz²⁷
mit orre geijlle krusze har²⁸
mytt orre brun ogelijen klar
mit orre voer²⁹ gulden Rijnck
ija mytt orr brun dijnck³⁰
mit orre sulueren unde golden smijde³¹
mit orre seijden unde sampten³² klederen
ija mit alle orre klenodije³³ mede
gelick man alher ennes Erliches³⁴ mans bruudt mach halen
jdoch so sine nijch alher gekomen
om alsulke smejde kleder noch klenodije te manen³⁵

Het gedicht eindigt nogal abrupt, waarschijnlijk volgde nog de oproep om de deur open te doen.

Tot zover de verklaring van de heer Fokko Veldman. Omdat wij beschikten over het origineel en de heer Veldman over een niet duidelijke copie, zijn een paar woorden door ons verbeterd. Helaas zijn er nog een paar uitdrukkingen onverklaard gebleven en ook klopt het rijm niet overal. Hopelijk komt nog eens een andere versie aan het licht, waardoor het vers kan worden verbeterd en gecompleteerd. Maar voorlopig zijn wij erg verguld met deze primeur voor ons tijdschrift, waarvoor wij de eigenaar van het "Polling" boekje uitermate dankbaar zijn.

-
- 20 hier werd de plaatsnaam ingevuld
21 hier de naam van de bruids vader
22 en hier de naam van de bruid
23 hierna volgt de bruidschat (zie ook Westerwolder Landrecht)
24 arre en orre = haar
25 het beddengoed: bedden, lakens, dekens, peluwen en kussens
26 met haar linnen en tingoed
27 de betekenis van masz is niet duidelijk (vaatwerk ?)
28 blond (eigenlijk geel) krullend haar
29 de betekenis van voer in deze context onduidelijk
30 de betekenis van dijnck in deze context is niet duidelijk
31 zilveren en gouden smeedwerk (sieraden)
32 fluwelen (deze zin stond met een verwijzingsteken op de voorgaande bladzijde) red.
33 snuisterijen, sieraden
34 eerbaar (red.)
35 wij zijn echter niet gekomen om deze sieraden, kleren en snuisterijen op te eisen.

HET HOENDERGELD

door E.G. SCHRAGE

Een aantal jaren geleden heeft een groep scholieren van het Nassau-college te Assen onder leiding van de heer Scherft, hun geschiedenisleraar, gegevens verzameld over de geschiedenis van Roswinkel. Een deel van deze aantekeningen heb ik mogen inzien.

Daarin is sprake van een bundel documenten, gedateerd 1739 en genaamd "Species Facti" (*het aanzien der zaak*). De heer Scherft heeft deze bundel, in afschrift, onder ogen gehad. Desgevraagd berichtte het Algemeen Rijksarchief te Den Haag mij: De bundel acten "Species Facti" is gericht aan de Staten-Generaal en daarom opgenomen in de serie brievenboeken. Ze zijn als bijlage gevoegd bij een brief van J.A. Gausinot, extra-ordinaris envoyé (*buitengewoon gezant*) van de Keurvorst van Keulen, Bisschop en Prins van Munster, van 5 juni 1739 en betreffen de fortificatie Bourtange.

Aanleiding tot het ontstaan van de bundel was de uitbreiding van de vesting Bourtange in 1738¹. Munster protesteerde tegen die uitbreiding op grond van de stelling dat de opperheerschappij over Westerwolde bij het Sticht Munster zou behoren. Door de uitbreiding van de vesting Bourtange zouden rechten van Munsterse boerschappen aangetast worden. Alléén de vesting in de oude omvang, van vóór de uitbreiding dus, zou op Westerwoldse grond liggen, maar nu men die was gaan vergroten met "voorwerken" aan de oostzijde, met nog een "natte horizon", zouden de Munsterse gronden aangetast zijn. Deze terreinen werden immers door de Munsterse onderdanen "sedert ondenkelijke tijden gerustelijk gebruikt en van de kant van de Hollanders ook niet gepretendeerd" (*opgeest*)

Op de kaart no. 108 van de "Grote Provincie-atlas" komt ten westen van de "Batterijen" nog voor de veldnaam "Munsterse kampen", dus tussen de huidige grens en de vesting. Volgens kaarten, afgedrukt in het jubileumboek 200 Jahr Neu-Rhede" werden in 1788 aan de kolonisten van Neu-Rhede gronden ten westen van de grens (van 1784) toebedeeld. Ze strekten zich uit tot aan de "Bakoven".

Feitelijk was ten tijde van de uitbreiding van de Bourtanger fortificaties een grens met Munsterland nog niet vastgesteld. Een eerste poging daartoe dateert van 1743; na een conferentie in Bourtange werd een overeenkomst opgesteld, die echter door de Staten-Generaal werd verworpen. Pas in 1784 kwam een grensverdrag met Munster tot stand, waarbij de grens ten oosten van Bourtange een bocht vertoont, waardoor het "Abeltjeshuis" aan Westerwolde bleef of kwam.

Naar Westerwoldse zienswijze behoorde Bourtange, vesting plus omgeving, tot de Wollingboermarke. Er bestaat een vidimus door de richter van Westerwolde (gedateerd 23 november 1781) van een overeenkomst van 20 februari 1653 tussen de "erfgesetenen in Walingenhusen en die inwoonders in Bourtange". Dit in verband met moeilijkheden tussen Wollinghuizen en Vlagtwedde over de grenzen tussen hun marken.

Zoals boven al aangeduid pretendeerde dus Munster nog in 1739 de soevereiniteit over Westerwolde. Als bewijs daarvoor werd aangevoerd de betaling van rookhoenders. Deze rookhoenders, die, behalve door de Westerwolders, ook door Roswinkel werden opgebracht, worden in de Munsterse argumentatie gezien als teken van territoriale soevereiniteit van de bisschop.

Dit opbrengen van rookhoenders door Westerwolde gaat terug op een verdrag uit 1316. "Consules et incole" van Westerwolde stellen zich dan onder be-

u) WESTERWOLDE door J.W. Hiskes, blz. 120.

scherming van de bisschop van Munster en beloven jaarlijks op Sint Michiel (29 september) een hoen te zullen leveren uit ieder huis waar rook uitging, dus de bewoonde huizen. Daartegenover belooft de bisschop de ingezetenen van Westerwolde niet te zullen hinderen in hun rechten en gewoonten. Verder mogen in Westerwolde geen sterkten opgericht worden zonder toestemming van de bisschop.

Aan Munsterse zijde wordt later dit verdrag gezien als basis voor een "lus protectionis et superioritas" (*beschermings- en hoogheidsrecht*). In plaats van "rookhoenders" is later ook sprake van "hoendergulden" en "hoenderpacht". Het woord "pacht" wordt vaker gebruikt in de zin van "heffing" of "belasting".

In het jaar 1400 laat Otto van Hoya, bisschop van Munster, de Addinga's tegen betaling van 500 mark in het bezit van "alle sodaene rechticheit als wij und unse gestichte hefft uppen Westerwolde, uthgeset _____ unse honregulde". De hoendergulden bleef toen dus aan de bisschop; de levering in natura was toen al door geld vervangen.

Op 17 augustus 1459 wordt het verdrag van 1316 bevestigd, waarbij de Westerwolders de bisschop als Heer erkennen en de bisschop hun bescherming toezegde. Twee dagen later sluiten Egge Addinga en de bisschop een verdrag. Egge draagt zijn Huis te Wedde in volle eigendom op aan de bisschop. De bisschop bleef overigens genoeg nemen met de hoenderpacht.

Op 1 april 1482, sluiten de stad Groningen en de bisschop een verdrag waarin o.a. werd bepaald dat het hoendergeld aan de bisschop bleef.

Tot dusver kwam Bellingwolde niet ter sprake. Echter op 28 juli 1498 stellen ook de inwoners van "Bellingwolde myt den husen Upham ende Utham" zich onder bescherming van de bisschop en verbinden zich ook hoenderpacht op te brengen "uth jilickenhuse darselvest dat men bewonnet, up Sunte Michaël up unse borch toe Nyenhues in unsen Emslande gelegen eyn Hoen geven ende betalen".

De bisschoppelijke bescherming duurde tot 1530, als Karel van Gelre zich met Westerwolde gaat bemoeien. In maart 1530 neemt Berend van Hackfort het Huis te Wedde in; roerige tijden volgen en vele inwoners nemen de vlucht naar Munsterland. Als hun vertegenwoordigers wenden zich Herman Claes en Jacob Prenger tot de bisschop van Munster. De eerste is richter van Westerwolde, de ander van Bellingwolde.

Als zij verzoeken om bescherming, krijgen zij te horen: "het weer zijn *F(urstlichen) G(naden)* ende den Stichte van Munster ongeleegen omme een jaerlix hoen een peerd tho sadelen" !! Duidelijke taal, gevolgd door het advies terug te keren naar Westerwolde. De rechten van Munster kunnen nu dus wel als vervallen worden beschouwd^e.

Op 5 januari 1531 is er tussen Karel van Gelre en Westerwolde een verdrag gesloten. Voortaan zou in Westerwolde het Landrecht van Bellingwolde en Blijham gelden ! Westerwolde zou een jaartax van 500 goudgulden betalen aan Karel en daarnaast het hoendergeld. De heerschappij van Karel van Gelre over Westerwolde duurde niet lang, want op 22 september 1535 veroverde Schenck van Tautenburg namens Karel V het Huis te Wedde.

Karel V gaf op 12 augustus 1538 aan Westerwolde een privilegebrief³, waarin o.a. werd bepaald dat "boven de verschuldigde hoenderrenten" 330 gouden gulden moesten worden betaald.

Als op 28 februari 1561 Johan de Ligne, graaf van Aremberg en zijn echtgenote Margaretha van de Marck de Heerlijkheid kopen, zijn daarin de jaartax en de _____ hoenderpacht begrepen. Dan blijkt dat óók door Roswinkel hoenderpacht

2) GRONINGSE VOLKSALMANAK 1984/85, Hoe de bisschop van Munster Westerwolde kwijtraakte, door J. van den Broek.

3) WESTERWOLDE Jrg. 10 no. 3, blz. 88.

moet worden opgebracht. Tot dusver weten we niet wanneer en hoe deze verplichting voor Roswinkel is ontstaan.

Johan de Ligne sneuvelde in 1568 bij Heiligerlee; het leen over Westerwolde gaat dan over op zijn weduwe, Margaretha van der Marck. Sindsdien bestaan er registers betreffende het hoendergeld, aangelegd en bijgehouden door de drost als vertegenwoordiger van de leenvrouwe⁴. De originele registers berusten in het Gemeentearchief van Groningen en zullen daar wel zijn terecht gekomen nadat in 1619 de Stad Groningen leenvrouwe van Westerwolde was geworden. Het Resolutieboek van Borgemeesteren en Raedt van Groningen vermeldt op 17 maart 1621: "Borgemeesteren ende Raedt gelasten de Drost Rengers om alle brieven en parapieren alhyr te doen komen teneinde deselve in gevaerlyke tiden alhyr voor verlies en verderff bewaert mogen worden".

Over de 17e en 18e eeuw zijn in het Gemeentearchief van Groningen hoendergeldlijsten aanwezig⁴.

In 1805 kwam de Stad tot een overeenkomst met de heer W.de Sitter betreffende bewoning door hem van het Huis te Wedde. De heer de Sitter nam op zich "alle gelden die de ingezetenen tot dusver op het Huis Wedde hadden betaald" namens de Stad in ontvangst te nemen en te verantwoorden. Dit betrof de jaartax, de boterpacht en het hoendergeld.

Jaartax en hoenderpacht werden nog in 1821 opgebracht, daarna niet meer⁵.

Vermeldenswaard is nog dat, behalve door Roswinkel, ook door de inwoners van Nieuwe Schans hoendergeld werd betaald. De stadsrekening over 1637 vermeldt dit voor't eerst⁶.

Ook is het opmerkelijk dat nog bij de stichting van de "Moorkolonien" in het Emsland (Ritenbrock, Neu Rhede e.a.) in 1788 de kolonisten hoendergeld (Rauchhuhn) moesten gaan betalen.

Verder kwam het hoendergeld voor in Oostfriesland, zo in Ambt Berum waar van iedere boerderij een hoen of een stiege eieren moest worden betaald. In het ambt Aurich was dat voor ieder bewoond huis en in de voogdij Brinkum in het ambt Leerort voor iedere volle heerd jaarlijks een hoen en een stiege eieren.

4) REGISTER VAN HOENDERBELASTING DES GERICHTES WESTERWOLDE, 1568-1575 en 1589-1593, door C.J.en R.M.A.Wegman.

HOENDERBELASING BELLINGWOLDE EN BLIJHAM, 1568-1575 en 1589-1592, door M.J.B.Starke en F.J.Ebbens.

5) HET HUIS TE WEDDE door Renaud en van Dijk, blz. 93.

6) DE NIEUWE OF LANGAKKERSCHANS door Smedes, blz. 49.

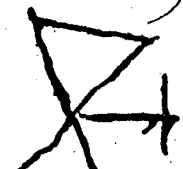
GENEALOGISCHE PUZZEL

Op 4-12-1633 daagt Swaneke, de weduwe van Albert Jacobs te Onstwedde, de volgende personen voor de rechter: Aike Nanninges, Geert en Jacob Theses om aan te zweren als principale voormond "aen des zal. vaders zijdt", Wibbe Menningh en Johan Wijbelingh als sibbevoogd "aen haer zijdt" en Frerick Harding als vreemde voogd. Alle gedaagden proberen er onderuit te komen, elk met de beste argumenten, zoals:

"Aike omme dat des kindes erve en goed soude konnen versterven niet op hem als beste-vaders broerssoen; maar of op Geert Theses als oems soen of op Jacob Theses als olde oems soen van bestemoeders wegen, daer sulx heergecoomen." en " Wibbe Menningh, omme dat imptinnen goedt, bij versterf, soude comen te vallen, niet op hem als haeren half sibben oem van haer bestevaders wegen, maer op Johan Wijbelingh, als haer zal. vaders broerssoen van haere bestemoeders wegen, die daer heer gecoomen. Bron: Groningen R.A. VI o 1

Het Abeltjeshuis is op deze kaart binnen het gebied van de Verenigde Nederlanden getrokken. Een deel van de grond bij het huis is dan nog eigendom van het kerspel Heede, voor pacht waarvan jaarlijks f 15,-- moet worden betaald. In het voorstel van 1743 is de grens gepland tot achter het Abeltjeshuis en dat is waarschijnlijk het kardinale punt waarom de Staten Generaal er geen goedkeuring aan konden hechten. Pas in 1764 kwam het uiteindelijke grensverdrag tot stand.

Ich Joha Berns tho hanttecken bescreuen mit dessi myn eygen hanttecken dat ick untfangen
 heb van den prior unnd convent ther Apell een fruntlyke affsoen unnd fruntschap nicht van
 recht dar voer dat ick er daeges by tijden als Jorch van Munster Drost tho Wedden was by tijden salige
 fforst van Gelder als he vijden mit den graven unnd heren tho Oessfrieslant
 uit mijn schip tho Wedde arrestert unnd angeholden was als ick dem convent
 garst up gefart hadde. Soe sijn ick nu liefflick verdragen mit prior unnd
 convent voerscr. unnd love vor mij nimmer mal dess tijt up prior unnd convent
 tho spreken off clagen unnd oeck voer mijn erfgen.. Noch in meer vestenis der
 waerheit hebb ick Johan Berns voerscr. tho tuge dar by geroepen Thonij
 Hillinck the Selingen Wolbe Huijssman tho Vlachwedden. Noch in meer vestenis
 der waerheit hebb ick Johan voerbenoempt mijn gewontlijck hanttecken beneden
 up dessen briefff gesett. Datum ani

scrift dat ick untfangen hebb van den prior unnd convent ther Apell een fruntlyke affsoen van fruntschap nicht van recht, dar voer dat ick er daeges bij tijden als Jorch van Munster Drost tho Wedden was bij tijden salige fforst van Gelder als he vijden mit den graven unnd heren tho Oessfrieslant uit mijn schip tho Wedde arrestert unnd angeholden was als ick dem convent garst up gefart hadde. Soe sijn ick nu liefflick verdragen mit prior unnd convent voerscr. unnd love vor mij nimmer mal dess tijt up prior unnd convent tho spreken off clagen unnd oeck voer mijn erfgen.. Noch in meer vestenis der waerheit hebb ick Johan Berns voerscr. tho tuge dar by geroepen Thonij Hillinck the Selingen Wolbe Huijssman tho Vlachwedden. Noch in meer vestenis der waerheit hebb ick Johan voerbenoempt mijn gewontlijck hanttecken beneden up dessen briefff gesett. Datum ani

Bron: Gemeentearchief Groningen

Johan Berents, een schipper uit Knokke, verklaart een schadeloosstelling te hebben ontvangen van de prior van het Klooster Ter Apel. Hij was met zijn schip, geladen met gerst voor het klooster, in Wedde gestrand en door Georg van Munster, de toenmalige Drost te Wedde, in hechtenis genomen. Deze gebeurtenis moet hebben plaatsgevonden tussen 1530 en 1536. De datering van de verklaring is niet duidelijk maar moet liggen na het overlijden van Karel van Egmond, Hertog van Gelre, in 1538.

Ingezonden door de heer A.J.Ter Wisch te Ter Apel.

DE MUNTSCHAT VAN ONSTWEDDE

door C.J.WEGMAN

Niet zo lang geleden werd ik erop attent gemaakt, dat in "het ronde Loegh Onstwedde" behalve het *Stratingh-huis*, of Erve Heijlcke, tot voor kort aan het oude kerkpad nog een zeer oud pand zou hebben gestaan. Het zou bekend zijn geweest onder de naam "Poaterbörg".

Op bijgaande kaartjes is aangegeven de kadastrale situatie van het ronde Loegh in 1829 en omstreeks 1956. Dit ronde Loegh Onstwedde is een van de weinige stukjes oud-Onstwedde, dat nog niet is geofferd op het altaar van de moderne planologie. Laten wij hopen dat dit stukje Onstwedde behouden zal blijven; in elk geval kunt u het er thans nog vrij ongerept aantreffen.

De naam Poaterbörg prikkelde mijn nieuwsgierigheid; het zou immers kunnen gaan om het aloude Erve Wiltingh, dat ook op het ronde Loegh heeft gestaan en tot de eerste, met name genoemde, erven van Onstwedde behoort. Erve Wiltingh was n.l. het vaderlijk erfgoed van Jacobus Wiltingh, pastoor te Garrelsweer en vicaris te Loppersum. In 1465 schonk hij zijn vaderlijke boerenplaats te Onstwedde aan het pas gestichte klooster Ter Apel, om in het onderhoud van de kloosterbroeders aldaar te voorzien.

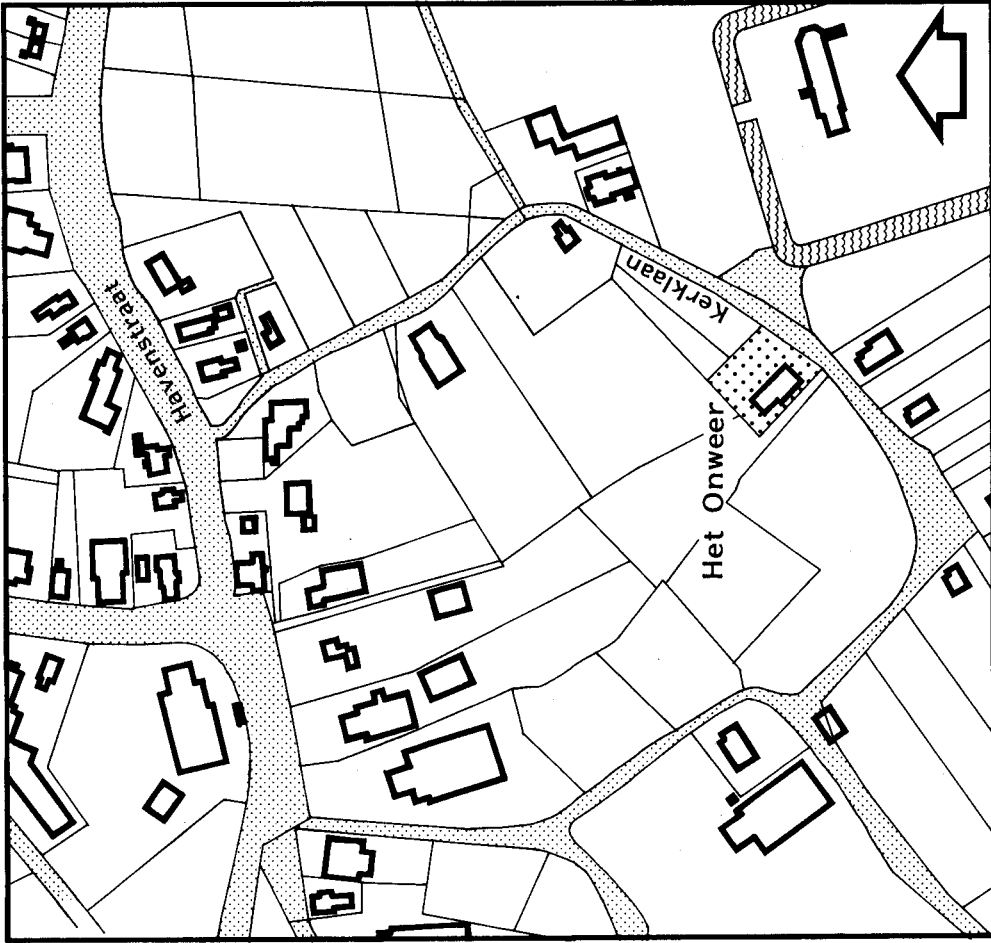
Op die plaats zou een muntvondst zijn gedaan, waarover ons lid Harm Volders te Ter Maars meer zou weten te vertellen. Een bezoek aan Ter Maars bracht licht in deze zaak. Het zou echter niet gaan om de "Poaterbörg" maar om de "Koaterbörg", welke ligging mij door de heer Volders ter plaatse exact werd aangegeven met wat houten piketten. Vergelijking met de kadastrale kaart van 1829 deed vermoeden dat het hier betrof een keuterij die vanouds het "Onweer" werd genoemd. Raadpleging van een kadastrale kaart van vóór 1956 bevestigde mijn vermoedens.

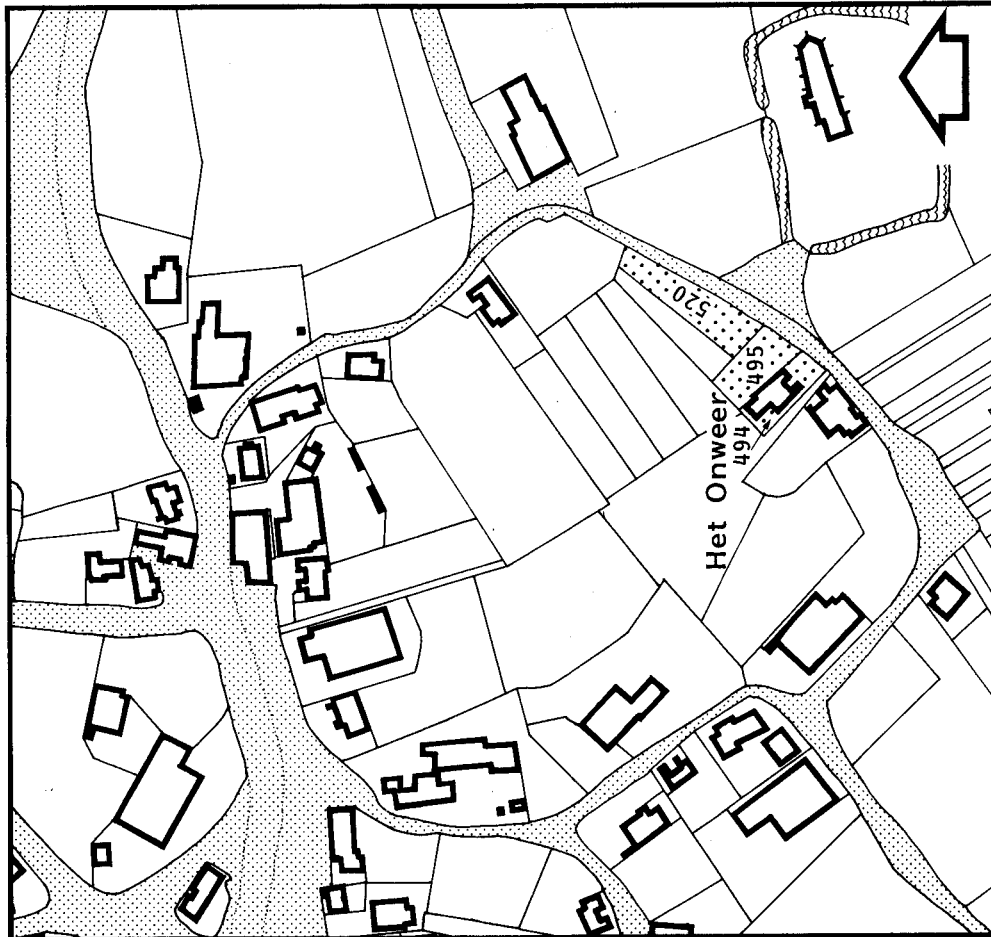
De Koaterbörg (Het Onweer) omstreeks 1954

Over de naam "Koaterbörg" wist de heer Volders mij niet meer te vertellen, dan dat hij vermoedde dat de naam wel eens zou kunnen zijn afgeleid van "K. ter Borg", een landbouwer die vroeger in Onstwedde had gewoond en misschien eigenaar van deze keuterij was geweest.

Ook over de muntvondst kwam ik meer te weten en er werden mij door de heer Volders nog drie munten van de muntschat getoond.

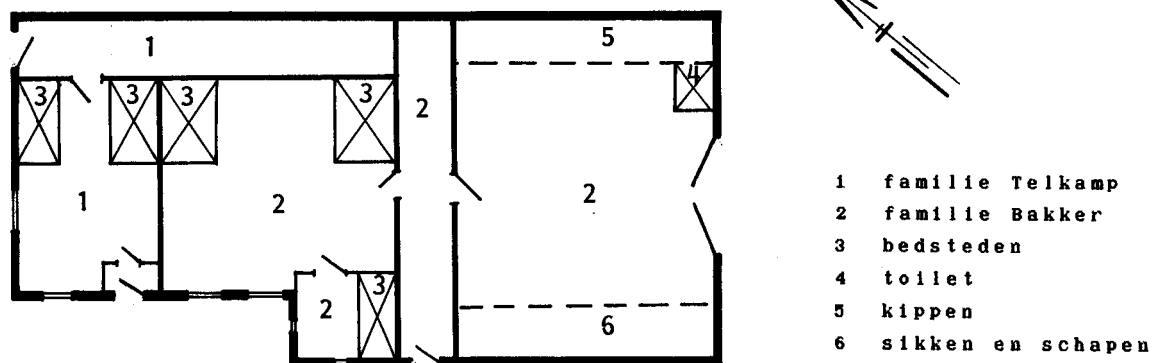
Anno 1956

Anno 1829

**HET RONDE LOEGH
ONSTWEDDE**

Het huis was eigendom van zijn vader Geert Volders en werd verhuurd aan twee gezinnen. In de voorste kamer woonde de familie Telkamp (vader, moeder en 2 kinderen) en de rest van de woning werd bewoond door Luken Bakker met zijn vrouw Willemetje Kruize en hun 6 kinderen. Deze familie Bakker woonde er al sedert 1911. Op bijgaande plattegrond¹ is te zien dat het wel wat behelpen was zo met z'n twaalven in twee woonkeukens waarin ook nog werd geslapen.

plattegrond van de Koaterbörg of het Onweer

In 1956 brandde het huis door onbekende oorzaak af en de eigenaar besloot om het niet meer te herbouwen. In 1957 werden de restanten, inclusief fundering, opgeruimd. Onder de vloer van het woongedeelte (deze vloer bestond uit bakstenen) werden door Stoffer Holtjer, een werknemer van Geert Volders, 71 zilveren munten gevonden. Deze vondst werd verdeeld tussen Volders als eigenaar van de ondergrond en Holtjer als de vinder. Spoedig daarna werden de munten verder verdeeld en gedeeltelijk ook verhandeld. Pas in 1960 werd door J.D. van der Waals van het Groninger museum voor Stad en Lande een uitgebreid onderzoek ingesteld. De opgespoorde en onderzochte 64 munten bleken te bestaan uit 59 zilveren ducats van de Spaanse (Zuidelijke) Nederlanden, geslagen tussen 1631 en 1664 en 5 zilveren ridders van de Republiek der Verenigde Nederlanden, geslagen in de jaren 1659 en 1660. Onder de ontbrekende 7 munten zouden - volgens zeggen - nog 2 zilveren ridders geweest zijn; de overige 5 munten zijn onbekend gebleven. Naar de heer Volders mij meedeelde, zou er onlangs nog één munt zijn opgespoord met een metaaldetector, maar meer daarover was hem niet bekend.

Wat was nu zo ongeveer de waarde van deze muntvondst ten tijde van het verbergen, dus kort na 1664? Een zilveren ducaton van de Zuidelijke Nederlanden, in het Noorden een gangbaar betaalmiddel, had - evenals de minder gangbare zilveren rijder - een waarde van 3 guldens. De totale waarde van de schat was dus 216 gulden en daarmee kon destijds een niet te groot huis met een tuin en wat bouwland worden gekocht.

Vanzelfsprekend rijst dan de vraag: wie heeft deze munten destijds verborgen en waarom? Met enige zekerheid kan worden aangenomen, dat de munten kort na de aanmaakdatum van de jongste munt (1664) moeten zijn verstopt.

1) Met dank aan Geertje en Elza Bakker (beiden geboren en getogen in deze woning) voor de foto en de door hen verstrekte informatie.

We komen dan licht in verleiding om dat in verband te brengen met de Munsterse inval op 20 september 1665. Vele Westerwolders zijn toen in paniek gevlucht en het is dus goed mogelijk dat de bewoner van deze woning zijn

**zilveren ducaton van Philips IIII
van Spanje, geslagen in 1639
(ware grootte)**

verstopt uit angst voor de plunderende huurlingen van de Munsterse bisschop, Berend van Galen. Doch dit hoeft niet zo te zijn geweest want we moeten bedenken, dat in een tijd dat er geen spaarbanken waren, er al wel dieven zijn geweest. De enige mogelijkheid om spaargeld veilig te stellen was toen om het zodanig te verbergen, dat het zonder

naar niet te vinden was. Deze eigenaar zal dan ook uit veiligheids overwegingen zo min mogelijk mensen deelgenoot van zijn geheim hebben gemaakt. De samenstelling van de muntvondst wijst dan ook eerder op het weloverwogen veilig stellen van niet direct benodigd geld - het waren immers alleen 3 gulden stukken - dan op een paniekhandeling. In het latse geval zouden er toch ook daalders, guldens of eventueel stuivers bij hebben moeten zijn.

Dit soort bergplaatsen moeten er veel, zeer veel, zijn geweest en zij werden in de meeste gevallen ook weer tijdig geruimd. Slechts in sporadische gevallen, bijvoorbeeld als de eigenaar werd overvallen door de dood en hij zijn erfgenamen niet op de hoogte had gebracht van de bergplaats, bleven de munten verborgen. Als de erfgenamen ook maar hadden vermoed dat er geld was nagelaten, dan zou zo'n huis binnenste buiten zijn gekeerd en zou men zeker ook onder de vloer hebben gezocht. Erfgenamen zijn in zulke gevallen altijd bijzonder vindingrijk geweest. Dat wijst er op dat de erfgenamen in dit geval geen geld hebben verwacht, hetgeen - gelet op de soort woning en de mate van welstand van latere bewoners - ook verklaarbaar is.

Hierna volgt een poging om de vroegere eigenaren en bewoners van de keuterij "het Onweer" op te sporen, zo mogelijk tot het verbergen omstreeks 1664.

De eerste maal wordt de naam Onweer gebruikt in 1751, als Harm Harms Onweer 10 stuivers bijdraagt in de kosten voor de - in 1750 - nieuw gebouwde school van Onstwedde. Deze Harm Harms is bij zijn vrouw Christina Jans ingetrouwd. Christine Jans was weduwe van de eigenaar Wessel Roelfs. Een zoon van Harm Harms Onweer en Christine Jans, Aijke, wordt in 1781 ook Onweer genoemd, doch nadat hij het huis heeft verkocht aan Albert Jans, gebruikt hij de naam Onweer kennelijk niet meer want zijn nakomelingen bedienen zich van de familienaam Aikens, Eikens of Eiking. Albert Jans (die vreemd genoeg reeds bij de koop van deze woning Onweer wordt genoemd) is, voor zover na te gaan, geen familie van de verkopers. Albert Jans Onweer verkoopt dit huis in 1796 aan Luiken Alberts, die zich prompt ook Onweer gaat noemen en evenmin verwant is aan de vorige eigenaren. Van deze Luiken Alberts stamt de later nog voorkomende familienaam Onweer. Uit het bovenstaande mag de conclusie worden getrokken dat de keuterij zelf "Onweer" heette.

Verder terug in het verleden is met zekerheid te stellen dat Roelf Geerts, de vader van bovengenoemde Wessel Roelfs in 1708 op 't Onweer woonde. Als Geert Jans x Geesje Hindriks zijn ouders zijn, dan is het niet zo waarschijnlijk dat zij dit huis bezaten; zij zijn n.l. in 1693 pachter op een boerderij in Ellersinghuizen. Roelf Geerts moet geboren zijn ongeveer in de

tijd dat het geld werd verstopt. Helaas heb ik niet kunnen vinden van wie Roelf Geerts dit huis kan hebben gekocht.

Als ik mijn fantasie even de vrije loop laat, dan zou ik mij kunnen voorstellen, dat de eigenaar van de muntschat bij een hevig onweer door het hemelvuur dodelijk is getroffen, waarmee dan niet alleen de naam van de keuterij maar ook het onbekend blijven van de bergplaats is verklaard.

Een onderzoek op het Rijkskadaster bracht ook meer licht in de namen Poaterbörg - Koaterbörg - K. ter Borg. De keuterij Onweer wordt bij publieke verkoop voor Luiken Alberts Onweer verkocht aan Geert Geerts Sterenborg. In 1875 gaat het bezit naar Christina Bouwman, die was gehuwd met de koopman Willem Wiardus Pott te Oude Pekela. Bedongen wordt, dat het vruchtgebruik blijft bij Zwaantje Hindriks Stroeding, de weduwe van voornoemde Geert Geerts Sterenborg. In 1881 wordt het huis verkocht aan Albert Harms Karskens x Zwaantje Jans Bessembinder. In 1968 vindt scheiding van de boedel plaats en komt de grond aan Geert Volders. Klaas Ter Borg is dus nooit eigenaar en zoals hierna zal blijken, ook nooit huurder geweest van deze keuterij.

Klaas Ter Borg koopt echter wel het Erve Wiltingh van Evert Klaassens Groeneveld en later ook een tweetal keuterijen tegenover deze boerderij en ook aan de Kerklaan gelegen. Het door elkaar halen van de namen Koaterbörg-PoaterbSrg en K. ter Borg is m.i. hiermede verklaard.

HET ONWEER

ONSTWEDDE HUISNUMMER 5

1- 1-1829 kadastrale nummers: 494 huis en erf	4.10 are
495 tuin	5.00 are
520 tuin	7.10 are

Eigenaar no. 237: LUIKEN ALBERTS ONWEER, arbeider te Onstwedde.

LUIKEN ALBERTS ONWEER huwt te Onstwedde met Geesje Lammerts

ged. 31-10-1751 Onstwedde	28-10-1787	ged. 8- 1-1758 Sellingen
ovl. 21- 1-1829 Onstwedde (5)		ovl. 1- 3-1829 Onstwedde (5)
z.v. Albert Harms		d.v. Lammert Wubbes
en Ancke Christiaans		en Woltje Alberts

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde

8- 5-1788 Woltke		
29- 8-1792 Albert		
2-11-1795 Anna	huwt te Onstwedde	met Berent Remckes Heis
19- 9-1799 Lammegijn		

13-10-1801 begraven kind van Luiken Alberts

ALBERT JANS ONWEER huwt te Onstwedde met Geessien Jans Bosschers

ged. 22-12-1747 Onstwedde	18- 5-1783	ged. 31- 3-1752 Vlagtwedde
ovl. 23- 1-1827 Smeerling (10)		geb. Ellersinghuizen
beroep: wever		ovl. 3- 7-1815 Onstwedde (5)
bu.echtelijke z.v. Geertjen Jans		d.v. Jan Alberts op Busscher
		en Engeltje Harms Stip

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde

10- 3-1784 Engeltje	huwt te Onstwedde	23- 4-1808 met Gerrit Harms Siks
26-10-1785 Geertje	huwt te Onstwedde	30-12-1810 met Luiken Jans Meesters
2- 5-1788 Janna	huwt te Onstwedde	30- 4-1813 met Jan Jans Volders

3-12-1795 1e bijdrage voor Abel Boels: 64. Albert Onweer 1 gl.19 st.0 pl.
18- 5-1796 Albert Jans Onweer te Onstwedde verkoopt aan Luiken Alberts
te Onstwedde:

- een huis met tuin te Onstwedde, belendend: N. pastoriegrond /
0. Hans Huitsing / Z. lijkweg / W. Roelf Willems.

Koopsom 350 gld.

28- 2-1810 2e bijdrage voor Abel Boels: 67. Albert Onweer 2 gl.7 st.0 pl..

3- 7-1815 overleden te Onstwedde in huisno. 5: Geessien Jans Boskers, 62
jaar, weverse.

*Dit echtpaar vertrekt naar Veenhuizen (24- 5-1808 boedelscheiding te Veen-
huizen).*

AIJKE HARMS ONWEER huwt te Onstwedde met Leentje Willems
geb. -1747 Onstwedde 13- 2-1770 geb. Dorpen Did.
beroep: wever

ovl. 16- 9-1820 Veendam

z.v. Harm Harms Onweer

en Christina Jans

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde, behalve Roelf te Oude Pekela

7- 7-1771 Harm (R.K.)

14- 3-1773 Willem (R.K.) begraven Onstwedde 26- 4-1777

12- 1-1779 Christina begraven Onstwedde 28- 1-1779

11- 8-1780 Willem

22-11-1786 Roelf (te Oude Pekela)

26-, 2-1781 Aeiijke Harms Aeijkens te Onstwedde verkoopt aan Albert Jans
Onweer te Onstwedde:

- een behuizing en tuin te Onstwedde, belendend: N. pastorie-
grond / 0. Hans Huitsing / Z. lijkweg / W. Hans Karskens.

Koopsom 250 gld..

5- 5-1781 Aeiijke Harms Onweer te Oude Pekela verkoopt aan Harm Alberts
Kuiper te Onstwedde:

- een tuin te Onstwedde (kad.no. 358 in de Reuveoerde) voor
300 gld..

CHRISTINA JANS huwt 2e Onstwedde met Harm Harms Aijkes/Wever/Onweer
geb. ca. 1716 (Ter Apel) 9- 7-1741 geb.
bgr. 28- 8-1778 Onstwedde ovl. 1778-1781 Onstwedde
d.v. (Jan Jans Niemeijer) beroep: wever
en (Lene Jans Broijel) z.v. Harm Aijkes
weduwe van Wessel Roelfs

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde

-1747 AIJCKE erfgenaam

14- 7-1750 Leentje begraven Onstwedde 29- 2-1752

1751 Vrijwillige bijdrage voor de nieuwe school: Harm Harms Onweer
10 st..

29- 2-1752 begraven te Onstwedde een kind van Harm Onweer.

6- 3-1759 Ontvangen van Harm Harms Onweer voor glazen en vensters uit
meesters huis (diaconieboek van Onstwedde).

28- 3-1765 belending: Z. Harm Harms Wever (kad.no. 358).

9-12-1774 belending: als boven.

20- 8-1778 begraven te Onstwedde de vrouw van Harm Harms Aijkes.

ALBERT WESSELS

geb. in 1722 Onstwedde zie Jipsinghuizen onder Onstwedde no. 26

- 23- 3-1756 Albert Wessels, wonende tegenwoordig bij Jan Polling te Jipsinghuizen, verkoopt aan Harm Harms x Christijne Jans te Onstwedde:
- een huisje en tuin te Onstwedde, zijnde ouderlijke goederen so door de kopers tegenwoordig bewoond en gebruikt;
 - een appelhof en 1% mud bouwland op de Voorholte te Onstwedde;
 - een stuk land op de Oerde. Koopsom 275 Car.gl..
- Albert Wessels moet van dit ouderlijk goed uitkeren aan zijn zuster Fenne Wessels 75 Car.gl. en aan zijn halfbroer Roelf Wessels als hij trouwt of 25 jaar wordt 50 Car.gl., of als hij ziek wordt zal hem door de koper onderstand worden gedaan, wordende de pretensie van de stiefmoeder Christine Jans wegens haar lijftocht in't geheel mede door dezen gemortificeert.

WESSEL ROELFS

huwt 1e Onstwedde met Harmke Alberts

ged. 13-12-1696 Onstwedde vóór 1721 ged. 4- 2-1693 Onstwedde
bgr. 18-11-1736 Onstwedde bet. voor graf 8-12-1729
z.v. Roelf Geerts d.v. Albert Wessels
en Fenne Wessels en Alcke Egberts

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde

3- 8-1721 Fenne huwt 1e Sellingen h.c. 8-5-1744 met Jan Hindricks
Stegemeijer
huwt 2e Wedde 13- 9-1750 met Anthonius Steffens
ca. 1723 Albert huwt te Onstwedde 11- 5-1752 met Harmcke Ottes

IDEM

huwt 2e Onstwedde met Christine Jans

1-10-1730 geb. ca. 1716 (Ter Apel)
huwt 2e Onstwedde 9- 7-1741
met Harm Harms Aijckes/Wever

kinderen: geb. en ged. te Onstwedde

22- 7-1731 Roelf
20- 7-1739 Ontfangen van Hindrik Geers in qlte wegens Wessel Roelfs kinder
3 gl. 16 st. 0 pl.. (diaconie van Onstwedde)
9- 9-1750 Huwelijkscontract te Wedde tussen Fennechijn Wessels x Anthonius Steffens. Genoemd wordt het voorzoontje Hindrik Jans Stegemeijer.
Dedingsluiden bruid: Christina Jans - stedemoeder / Geeske Roelefs / Derk Eefsing - voormond.
Getuigen: Abraham Schmaal en de koopman Roske Everts.

ROELF GEERTS

huwt te Onstwedde met FENNE WESSELS

geb. ca. 1667 Onstwedde h.c. 23- 8-1695 geb. ca. 1670 Carspel Holte
ovl. 1713 -1739 Onstwedde ovl. na 1713 Onstwedde
z.v. (Geert Jans)
en (Geesje Hindricks)

kinderen: allen geb. en ged. te Onstwedde

13-12-1696 WESSEL erfgenaam
-11-1700 Geesje
18-12-1701 Geesje huwt te Onstwedde ca. 1724 met Harm Jans Tappers
7- 1-1713 Geert

- 11-11-1693 Ins. Roelf Geerts impt. verd. hebb. Harmen Teengh ged.
23- 8-1695 Huwelijkscontract te Onstwedde tussen Roelf Geerdes en Fenne Wessels van 't Carspel Holte. (Roelf Geerts tekent met merk).
Bruidegom en bruid zijn vredig met de goederen die zij tegenwoordig possideren en bij elkaar brengen.
Dedingsluiden bruidegom: Albert Geerdes / Roelf Roelfs / Harm Abrahams / Coert Hindricks.
Dedingsluiden bruid: Mette Wessels - zuster.
Getuigen: Mester Harm Luitiens en Adolphus Molanus ss Th.st.
31- 8-1707 Huwelijkscontract te Onstwedde tussen Roelf Geerts en Hindrikje Hindriks.
Dedingsluiden bruidegom: Roelf Roelfs - vader / Anneke Roelfs - zuster / Harmen Roelfs, Roelf Geerts en Geert Jans - ooms.
5- 5-1708 Huwelijkscontract tussen Berent Adams en Antie Roelfs.
Dedingsluiden bruid: Roelef Roelefs - vader, Geert Roelefs - broeder / Roelf Geerts als nabuur (hij tekent met merk).

GEERT N. huwt ca. 1660 met N. N.
geb. ca. 1630
kinderen:
ca. 1661 Antie huwt te Onstwedde vóór 1688 met Harm Abrahams
ca. 1663 Roelfien huwt te Onstwedde vóór 1688 met Roelf Roelfs
ca. 1665 Albert huwt te Onstwedde vóór 1688 met N. N.
ca. 1667 ROELF erfgenaam

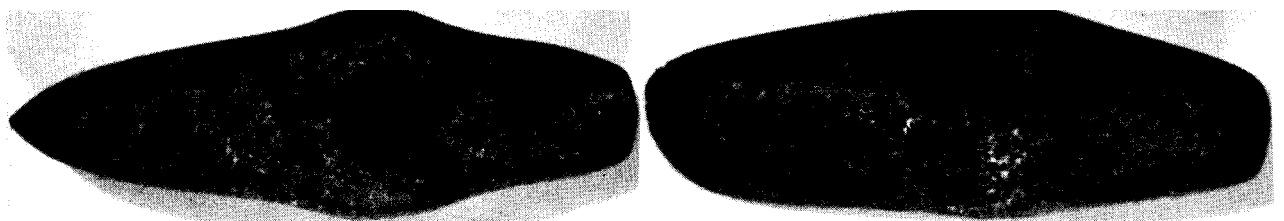
EEN STRIJDHAMER UIT DE ONSTWEDDER HOLTE

Ons lid, de heer A. Migchels te Onstwedde, stelde ons in de gelegenheid een bijzonder fraaie strijdhamer te fotograferen, die zijn schoondochter in 1984 heeft gevonden bij het sorteren van aardappelen van zijn bouwland.

De vondst werd door het B.A.I. van de rijksuniversiteit te Groningen als volgt omschreven:

"Bijl met steelgat, traditioneel als "strijdhamer" aangeduid. De "strijdhamers" zijn onderverdeeld in typen; hier betreft het type H. Datering: ca. 2100 - 2000 voor Christus. Deze bijl is een inheems product, dus geen importstuk.

De geringe aantasting van het bijloppervlak (steensoort: diabaas, een lokale zwerfsteen) duidt erop, dat dat de bijl in een weinig zure omgeving gelegen heeft, b.v. in leemachtige grond. Gezien de nabijheid van vernielde grafheuvels is het waarschijnlijk, dat deze bijl als grafgift aan een overledene is meegegeven. De mensen, die Noord-Nederland toen bevolkten, worden gerekend tot de Standvoetbeker-cultuur."

MUNTVONDSTEN IN EN NABIJ WESTERWOLDE

door C.J.WEGMAN

Tijdens het verzamelen van de gegevens over de muntvondst op het ronde Loegh Onstwedde kreeg ik ook onder ogen, het boekje "MUNTEN IN MUNTVONDSTEN", uitgegeven in 1967 in de Fibula-reeks. In dit bijzonder nuttige werkje worden alle muntvondsten in Nederland vermeld, gerangschikt naar de ouderdom der munten. Uiteraard worden daarin alleen de belangrijkste vondsten uitvoerig behandeld en de voor ons van belang zijnde vondsten behoorden daar niet bij. Maar van alle vondsten wordt aangegeven in welke tijdschriften daarover meer is te vinden.

In en om Westerwolde zijn de volgende vondsten geregistreerd:

Z.O. GRONINGEN

-	Bourtange	1807	68 - 69	5 st.	ANT	97-98
71.	Kopstukken (Onstwedde)	1889	346 - 352	46 K	van Es,	102
79.	Ter Apel (Vlagtwedde)	1823	910 - 920	?? Z	Boeles,	77
85.	Winschoten	1955	1350 - 1370	29 Z	JMP 1957,	66
92.	Nieuwe Pekela	1917	1557 - 1568	3 Z	-----	
97.	Jipsinghuizen (Vlagtwedde)	1965	1620 - 1646	16 Z	JMP 1965,	6
98.	Onstwedde	1957	1631 - 1664	71 Z	JMP 1964,	61

N.O. DRENTE

108.	Roswinkel (Emmen)	1870	820 - 890	1 G + 144 Z	Boeles,	66
------	-------------------	------	-----------	-------------	---------	----

KREIS MEPPEN (BRD) (uit van Es, voetnoot 70)

-	Rütenbrock	1842	±69 - ±138	±100 st.	van Es,	102
---	------------	------	------------	----------	---------	-----

Aan de hand van de geraadpleegde literatuur volgt hierna een uitvoerige beschrijving.

BOURTANGE 1807 en 1815 ¹

In het jaar 1815 heeft men in het veen nabij Bourtange vier Romeinse munten gevonden. Eén exemplaar was in 1826 in het bezit van de heer Quaestius te Leeuwarden. Deze munt draagt het randschrift SER SULPI GALBA IMP CAESAR AVG TR en op de keerzijde het opschrift ADLOCUTIO, waarbij een Romeins veldheer staande op een hoogte temidden van een aantal soldaten. Galba was Romeins keizer van juni 68 tot januari 69. Ook in ANTIQUITEITEN I D bl. 160 wordt vermeld dat in 1807 nabij Bourtange een munt van Galba is gevonden. De schrijver van het artikel in ANTIQUITEITEN III, Reuvs, vraagt zich af of die vondst dezelfde is of een andere. De vondst wordt in dit tijdschrift in verband gebracht met de veenbruggen die zouden zijn aangelegd door de Romeinse legerscharen van Varus om zich bij hun vloot in de Eemsmonding te voegen. Inmiddels weten wij nu dat dergelijke veenbruggen veelal van ver voor de Romeinse tijd zijn (de brug van Valthe naar Ter Haar, de "Valtherbrug" is met de C 14 methode gedateerd op 345 (± 55) voor Christus).

1) ANTIQUITEITEN III 1e stuk door N. Westendorp en C.J.C. Reuvs, voetnoot n op blz. 97 en 98.

RÜTENBROCK 1842 ²

In de Drentse Volksalmanak van 1845 wordt door Mr. L. Oldenhuis Gratama geschreven over een vondst van "een honderdtal romeinse munten" die in juni 1842 werden gevonden bij Rütenbrock. Hij tracht aan de hand van muntvondsten het Romeinse karakter van de Valther veenbrug te bewijzen. Over de vondst-omstandigheden zegt hij: "dezelve zijn gevonden op de zoogenaamde Oldensloot, onder het turfgraven, in de nabijheid eener plaats, waar men zeide vroeger balken en planken, gelijk aan die van de Valtherbrug, in het veen te hebben gevonden. Die zoogenaamde Oldensloot is gelegen onder Ruitenbroek, een uurtje gaans van de Drentsche grenzen en nagenoeg op eene rechte lijn met Valthe en Ter Apel, strekkende oost en west. Meest alle die munten waren dadelijk door een liefhebber van penningen uit Meppen opgekocht".

zilveren denarius van
Hadrianus, geslagen te
Rome in 118

Over deze vondst verscheen ook een kort berichtje in de Drentsche Courant van 12 juli 1842. De vondst werd gemeld door ds. J.J. Statingh te Roswinkel en Oldenhuis Gratama kreeg er 4 stuks van te zien, die hij in het genoemde krantenartikel beschrijft. De eerste twee worden summier beschreven met de beeldenaar van Vespasianus (69-79) en Trajanus (98-117). De andere twee beschrijft hij uitvoeriger. Het zijn twee denarii van Hadrianus (117-138) die zich thans bevinden in het museum te Assen.

KOPSTUKKEN 1889 ³

Over de vondstomstandigheden van deze, uit minstens 46 koperen munten bestaande muntvondst, zijn geen details bekend. Er kwamen in 1889 44 munten tevoorschijn uit het Mussel A Kanaal ter hoogte van de Kopstukken, niet ver van Mussel gelegen. De munten waren in goede staat en bevinden zich thans in het Museum van Oudheden voor de Provincie en de Stad Groningen. In 1904 worden door Mr. H.I. Schönfeld te Winschoten 2 exemplaren van Magnentius, die waren gevonden in het veen te Mussel, geschonken aan het voornoemde museum. De totale vondst blijkt te bestaan uit 41 exemplaren van Magnentius (350-353) die voor het merendeel in Trier zijn geslagen, verder 1 exemplaar van Decentius (350-353), 1 exemplaar van Constans I (337-350) en 3 exemplaren van Constantius II (338-361).

koperen munt van
Constans I

koperen munt van
Constantius II

- 2) DE ROMEINSE MUNTVONDSTEN UIT DE DRIE NOORDELIJKE PROVINCIES door W.A. van Es, Groningen 1966, voetnoot 70.
- 3) DE ROMEINSE MUNTVONDSTEN UIT DE DRIE NOORDELIJKE PROVINCIES door W.A. van Es, Groningen 1966, blz. 102.
- 4) DE LAAT-ROMEINSE MUNTVONDST VAN KOPSTUKKEN door A.N. Zadoks-Josephus Jitta in de Provinciale Almanak voor Groningen 1958.

Verder behoren ongetwijfeld nog tot deze vondst:

- 1 ex. van Magnentius en 2 ex. van Constantius die door H. Groenwold te Onstwedder Mussel achter diens huis op de oostelijke oever van de Mussel Aa zijn gevonden en in 1912 zijn geschonken aan het museum te Assen;
- 1 ex. van Magnentius, waarvan de vindplaats niet bekend is en in 1889 door de heer Boesjes te Roswinkel werd geschonken aan het Asser museum.

In 1914 bezit Groenwold weer 7 munten en een week later vindt hij er nog 16 exemplaren bij. Het Groninger museum krijgt hiervan 4 stuks ten geschenke.

koperen munt van
Magnentius

koperen munt van
Decentius

Constans I was keizer van het W. deel van het Romeinse rijk en zijn broeder Constantius II van het O. deel. Constans I wordt in 350 door toedoen van Magnentius vermoord, waarna deze zijn plaats inneemt. Hij benoemt zijn broeder Decentius tot "caesar" en vertrouwd hem Gallië toe. Het lukte hem echter niet om door Constantius II erkend te worden als keizer. In 351 en 353 wordt Magnentius verslagen door Constantius II, waarna hij samen met zijn broer Decentius zelfmoord pleegt.

Munten van dit type zijn er in ons land maar enkele gevonden en het wordt dan ook een raadsel genoemd hoe zij zo ver in het Noorden zijn beland.

De munten moeten omstreeks 355 zijn verborgen door vermoedelijk een reizend handelaar die zich bedreigd heeft gevoeld en de schat later in het moeras niet meer heeft kunnen terugvinden maar misschien ook om het leven is gekomen of gebracht.

ROSWINKEL 1870 ⁵

In 1870 wordt bij de ontginning van het hoogveen een vondst gedaan van 145 munten, oorspronkelijk geborgen in een leren beurs en in een houten doosje,

zilveren munt van
Lodewijk de Vrome

die beiden door het veen waren geconserveerd. De munten dateren uit de hele 9e eeuw en moeten omstreeks 890 door de eigenaar in het gevaarlijke moeras zijn verborgen of misschien met zijn geld zijn omgekomen. De vondst bestaat uit 1 gouden en 144 zilveren munten, uit alle streken van het, ten tijde van de verberging, reeds uiteengevallen rijk van Karel de Grote. Karel de Grote is vertegenwoordigd met één dinarius en zijn zoon Lodewijk de Vrome met een tiental stukken. Diens zoon Lotharius I, tot wiens gebied zowel de

Nederlanden als Italië behoorden, is met 120 stukken vertegenwoordigd. Op één na zijn ze allen geslagen in Dorestad (Wijk bij Duurstede). Verder was er een obool of halve penning van Pippijn II, munten van Karel de Kale en van diens zoon Lodewijk II de Stamelaar.

De munten worden bewaard in het Provinciaal Museum te Assen.

zilveren munt van
Lotharius I

5) JAARBOEK VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE 1915, blz. 66.

TER APEL 1823 ⁶

Door Dr. P.C.J.A. Boeles worden deze munten als volgt beschreven:

XVII VONDST VAN TER APEL

De periodiek "ANTIQUITEITEN" uitgegeven door N. Westendorp en C.J.C. Reu-
vens (II, 1823, pp. 116-118) schrijft deze toe aan LOUIS L'INFANT.

(899 - 911) de munten geslagen te Straatsburg. Deze munten zijn verworven
door M. Quintus te Groningen. Het verbergen van de vondst is misschien vast
te stellen aan de hand van deze gegevens, als hebbende plaatsgevonden in het
eerste kwart van de 10e eeuw.

De verwijzing van Dr. Boeles is onjuist en moet zijn III, 1826 pp. 116-118.
We lezen daar dat de munten werden gevonden in juli 1822 in de nabijheid van
de veenbrug bij Ter Haar.

Over de vondstomstandigheden wordt geschreven:

"Deze munten ontdekte men bij gelegenheid, dat men omgehakt veen had ge-
brand, met het oogmerk om er boekweit op te zaaijen. De heer Quintus rent-
meester der stadsveenen te Groningen heeft dezelve bij Ter Apel aangekocht
van de ingezetenen, door welken dezelve op de plaats zijn gevonden. Dit was
op ongeveer duizend schreden van de Ossebrug, liggende over de Mussel-A,
(denkelijk de nieuwe Ossebrug op het kaartje van den heer van der Feltz, en
het onze)."

Verder worden een tweetal tijdschriften genoemd, waarin de munten als volgt
worden beschreven:

"Volgens de schrijveren is het randschrift om de voorzijde, waarop een kruis
is afgebeeld, aldus te lezen HLVDVVICVHIVS (denkelijk Hludowicus Pius) en
het schrift der keerzijde ARGENTINA CIVITAS, (Straatsburg). De penningen
zijn van zilver, ter grootte van een dubbeltje, en ter dikte van eenen duit.
Het schijnt dus onder beoefenaren der penningkunde van de middel-eeuwen
(waartoe ik mij niet mag rekenen) eene uitgemaakte zaak te zijn, dat deze
penningen tot Lodewijk den Vromen behooren."

Verderop wordt nog vermeld: "Deze penningen lagen dan toch niet diep in het
ongeroerde veen, niettegenstaande zij er vermoedelijk eeuwen in verscholen
waren. De brug ligt veeltijds dieper."

Vreemd genoeg worden de munten hier dus toegeschreven aan Lodewijk de Vrome
(814-840), hoewel Dr. Boeles zegt dat ze in dit tijdschrift aan Lodewijk Het

zilveren munt van
Lodewijk het Kind

Kind worden toegeschreven. Ik neem echter aan dat
Dr. Boeles gelijk heeft; hij schrijft het immers
bijna een eeuw later, een eeuw waarin veel meer be-
kend werd omtrent de Romeinse keizers.

De munten zijn dus van Lodewijk III, bijgenaamd Het
Kind. Deze werd geboren in 893 en overleed op 18
jarige leeftijd in 911. Hij regeerde onder voogdij
van 899 - 911, was van 899 tot 908 Duits koning en
van 908 tot 911 Duits keizer.

6) LES TROUVAILLES DE MONNAIES CAROLINGIENNES DANS LES PAYS-BAS door Dr.
P.C.J.A. Boeles, Amsterdam 1913, blz. 77.
ANTIQUITEITEN III (1826) door N. Westendorp en C.J.C. Reuvens, blz. 116

WINSCHOTEN 1955 ⁷

In 1955 werden door het Koninklijk Penningkabinet 29 zilveren munten aangekocht, die kort tevoren waren gevonden in een stenen kruikje in de omgeving van Winschoten. Het waren zogenaamde Tourse groten, geslagen door 9 verschillende vorsten en Heren in de Nederlanden en West Duitsland die regeerden tussen 1347 en 1409. De munten kunnen echter niet eerder tezamen zijn gekomen dan 1367, het aanvangsjaar van de regering van Gijsbert van Borculo en van Willem van Wied. Het type is oorspronkelijk dat van een zeer verbreide Franse munt, de gros tournois, ingevoerd door Lodewijk IV in 1266 en onder zijn opvolgers tot 1337 in grote aantallen geslagen. Deze Franse munt heeft ook in ons land een zeer grote rol gespeeld. Reeds in het laatste deel van de 13e eeuw blijken Tourse groten in de Nederlanden een geliefd betaalmiddel te zijn. Door de hertog van Brabant en de graven van Vlaanderen en Holland worden zij nagemaakt. Gedurende een halve eeuw hebben deze Tourse groten de grondslag gevormd voor het muntwezen in de Nederlanden, tot zij in

zilveren Tourse groot van
de graaf van Vlaanderen

1338 werden verdrongen door de iets lichtere Vlaamse Leeuwengroten. In Rijnland en Westfalen, waar de Tourse groten niet werden verdrongen, bleven zij nog tientallen jaren in circulatie. De vraag naar deze Franse munten, die in de loop van de jaren door slijtage aanmerkelijk geleden hadden, werd in het 3e kwart van de 14e eeuw aanleiding tot een omvangrijke reeks imitaties door kleine en middelgrote Heren uit West-Duitsland en de aangrenzende Nederlandse gebieden.

De munten worden als volgt beschreven:

- Vz. "chatel tournois" met opschrift TYRONVS CIVIS, omgeven door een rand van 12 lelies en cirkeltjes.
- Kz. kort kruis, omgeven door twee omschriften; in de binnenste cirkel de aanduiding van de muntheer of -plaats, daarbuiten (verkort) BENEDICTVM SIT NOMEN DOMINI NOSTRI DEI IHESU CHRISTI.

De Winschoter vondst bestaat uit:

■ 2 ex. van Jan I,	Graaf van Kleef	(1347-1368);
■ 1 ex. van Willem I,	Heer van Bergh ('s Heerenberg)	(1354-1387);
■ 1 ex. van Willem,	Burggraaf van Hammerstein	(1359-1409);
■ 5 ex. van Willem II,	Graaf van Berg (Rijnland)	(1360-1380);
■ 6 ex. van Willem I,	Hertog van Gulik	(1361-1393);
■ 2 ex. van Godfried,	Heer van Heinsberg	(1361-1395);
■ 8 ex. van Arnold,	Heer van Randerath	(1364-1384);
■ 2 ex. van Willem,	Graaf van Wied	(1367-1376);
■ 2 ex. van Gijsbert,	Heer van Borculo	(1367-1399);

JIPSINGHUIZEN 1965 ⁸

Bij normalisatie werkzaamheden aan de Ruiten Aa werd op 26 januari 1965 onder Jipsinghuizen een vondst gedaan van 16 zilveren munten. De munten zijn verworven door het Groninger Museum voor Stad en Lande en blijken afkomstig te zijn uit Oost Friesland en Oldenburg. De jongste munt was geslagen in 1646.

7) JAARBOEK VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE 1957, blz. 66.

8) JAARBOEK VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE 1965, blz. 6.

De vondst betaamt uit:

Oost Friesland (2 Stüver of Schaf)

- 2 ex. Enno III (1599-1625);
- 3 ex. Ulrich (1628-1640) waarvan 1 ex. geslagen in 1632;

Stad Emden

- 6 ex. 6 Stüver of Schilling (Ferdinand II);
- 1 ex. 2 Stüver;
- 1 ex. 1 Stüver;

Oldenburg

- 1 ex. 6 Stüver of Schilling Anton Günther (1603-1667) (Ferdinand III);
- 1 ex. halber Stüver;

Stad Bremen

- 1 ex. Grote of Flindrich, geslagen in 1646.

Vermoedelijk werden deze munten verloren of begraven door de Munsterse soldaten van de Munsterse bisschop Berend van Galen, toen zij in 1665 bij Jipsinghuizen op de vlucht werden gejaagd.

Er gaat overigens ook een verhaal (mij verteld door wijlen de heer Roelf Kraai), dat enkele officieren bezig waren met het uitbetalen van soldij toen zij werden overvallen. Zij zouden het geld toen overhaast in de waterput van het erve Polling hebben laten zakken, met de bedoeling om het later weer op te halen. Toen bleek dat zij niet terug kwamen, zouden de Pollings zich over deze geldsom hebben ontfermd en daardoor zouden zij in goede doen zijn geraakt (in elk geval bezaten de Pollings omstreeks 1740 maar liefst 3½ van de 6 Jipsinghuizer boerenerven).

Verder maakte mw. Hiskes-Knigge mij attent op een, in haar bezit zijnde akte van 7-12-1843. Op die datum wordt dan verdeeld de nalatenschap van Janna Lammerts Pollingh, in leven echtgenote van wijlen Tamme Jacobs Tammes, landbouwer te Vlagtwedde, alsmede van haar overleden zoons Jacob en Menne Tamme Tammes en van haar op 23- 2-1842 overleden echtgenoot Tamme Jacobs Tammes. De erfgenamen zijn haar kinderen Lammert, Zwaantje (gehuwd met Hindrik Jans Hiskes) en Grietje Tamme Tammes (gehuwd met Lammert Jans Polling). Bij de inventarisatie van haar bezittingen wordt aan het eind vermeld: "Bovendien hebben nog tot deze massa behoord zes zilveren lepels, zes zilveren vorken, een kerkboek met zilver, een zilveren eau de reïne doosje en vier vreemde zilveren muntstukken welke echter niet mede worden verdeeld, aangezien daarover reeds door de gezamenlijke deelgenoten is beschikt, door dezelve ten geschenke gegeven."

Helaas is niet bekend om wat voor munten het hier gaat. Mogelijk zijn zij nog in bezit van nazaten van bovengenoemde erfgenamen.

ONSTWEDDE 1957⁹

Zoals reeds eerder vermeld, bestond deze vondst uit 59 zilveren ducats der Spaanse Nederlanden en slechts 5 zilveren ridders van de Republiek der Verenigde Nederlanden. Waarom zoveel munten van de Zuidelijke Nederlanden? In 1612 gingen de toenmalige souvereinen van de zuidelijke provinciën, de aartshertogen Albert en Isabella over tot de invoering van nieuwe zilverstukken, de patagons die 48 stuivers golden. Deze stukken vonden ook in het

9) JAARBOEK VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE 1964, blz. 61.

Noorden gretig ingang, waar zij voor rijksdaalders in betaling werden gegeven en de zwaardere Nederlandse rijksdaalders verdrongen. Ook de tegelijk ingevoerde goudstukken, de souverain en de iets later toegevoegde zilveren ducaton met hun beider dubbelportret ter waarde van 60 stuiver of 3 gulden stroomden in massa naar de noordelijke gewesten. De volgende decennia toonden de eigenaardige situatie, dat de Nederlandse munthuizen volop de aanmuntting konden voortzetten, terwijl toch in het land zelf nauwelijks inheems geld werd gebruikt. De gouden ducaten, Nederlandse rijksdaalders en leeuwen-daalders werden tengevolge van het binnendringen van patagons, souverainen en ducaton een exportartikel, dat geheel van de binnenlandse markt verdween.

zilveren rijder of ducaton van de stad Kampen,
geslagen in 1664 (ware grootte)

In 1659 begon in de republiek der Verenigde Nederlanden de aanmaak van de tegenhanger van de ducaton van de Zuidelijke Nederlanden, de zilveren rijder ter waarde van 63 stuivers, die echter al spoedig ook onder de naam ducaton bekend werd. Het aandeel van de Noord-Nederlandse munten neemt dan geleidelijk toe. Tegen het einde van de 17e eeuw is het Zuid-Nederlandse geld boven de grote rivieren vrijwel uit de circulatie verdwenen.

Gespecificeerd ziet de vondst van Onstwedde er als volgt uit:

Spaanse Nederlanden (ducaton)

- 59 ex. van Philips IV (1621-1665) geslagen van 1631 t/m 1664;

Republiek der Verenigde Nederlanden (zilveren ridders)

- 1 ex. van West Friesland, geslagen in 1659;
- 1 ex. van Kampen, " " 1659;
- 1 ex. van Zwolle, " " 1659;
- 2 ex. van Gelderland, " " 1659 en 1660;

HET BOERDERIJENBOEK VAN WESTERWOLDE

Regelmatig word ik gepolst over de stand van zaken met betrekking tot het "Boerderijenboek" van Westerwolde. Bij deze wil ik de geïnteresseerden op de hoogte brengen van de stand van zaken. In concept was de stof reeds jaren gereed, zij het, dat er nog regelmatig aanvullingen in worden verwerkt. De moeilijkheid was: tijd voor het uitwerken van de verzamelde gegevens. Het boek zal in hoofdzaak omvatten zo'n 450 boerderijen, keuterijen en andere woningen, omstreeks 1829 gelegen in Westerwolde. Van iedere woning wordt een beschrijving gemaakt zoals u die meermalen in dit tijdschrift aantrof. Omdat heel Westerwolde in één boek samenvatten te lang gaat duren en door zijn omvang (ca.3000 pagina's) niet handzaam is, heb ik besloten om het werk in gedeelten uit te geven. Als het lukt om een sponsor te vinden of subsidie te krijgen voor het drukwerk, vertrouw ik dat eind 1990 het eerste deel (het kerspel Sellingen) kan verschijnen. De overige kerspelen zullen hopelijk spoedig daarna met enige regelmaat gereed komen.

C.J. Wegman

STICHTING GEBROEDERS HESSE FONDS

Onlangs werd in de publiciteit gebracht het bestaan van de stichting GEBROEDERS HESSE FONDS. Op 11 december 1989 werd een afvaardiging van onze vereniging uitgenodigd voor een gesprek met het bestuur van voornoemde vereniging. De doelstellingen van deze stichting geven wij hierna in het kort weer.

Op 3 januari 1987 is de heer Wilke Roelf Hesse, laatst gewoond hebbende te Roden, overleden. Aangezien de heer Hesse geen nakomelingen had, heeft hij bij testament een stichting in het leven geroepen onder de naam "STICHTING GEBROEDERS HESSE FONDS". De nalatenschap van de heer Hesse, bestaande uit onder meer 150 h.a. landbouw-grond, is na zijn overlijden overgegaan in handen van voornoemde stichting. Het toezicht op deze stichting berust bij het college van Gedeputeerde Staten van Groningen.. Het bestuur van deze stichting wordt gevormd door:

- mevrouw Vonhoff-Luijendijk - voorzitter;
- de heer Euverink - burgemeester van de gemeente Vlagtwedde;
- de heer Scheper - financieel ambtenaar bij idem
- de heer Togtema - voorzitter van het waterschap Reiderzijlvest;
- de heer Meijer - schouwambtenaar bij idem

De inkomsten van de stichting bestaan uit de pachtopbrengsten van deze grond.

Op grond van de statuten van de stichting dienen deze inkomsten, behalve voor enkele persoonlijke verplichtingen van de heer Hesse, te worden aangewend voor:

- a. het eens per 5 jaar (voor het eerst in 1992) toekennen van een gouden medaille aan diegene die zich in de genoemde periode het meest verdienstelijk heeft gemaakt in het belang van de landbouw in de gemeente Vlagtwedde;
- b. het verrichten of laten verrichten van onderzoeken op het gebied van de geschiedenis van Westerwolde;
- c. het bevorderen van de publikatie, zo mogelijk in samenwerking met anderen, van het resultaat van de onderzoeken in één of meer boeken, geschriften of andere publiciteitsmedia;
- d. het subsidiëren van culturele activiteiten;
- e. alle andere wettige middelen die voor het doel van de stichting bevorderlijk zijn;

Testamenteer is bepaald dat de activiteiten genoemd onder b en c zullen worden verricht onder supervisie van de Rijksarchivaris van Groningen, die zal waken over de kwaliteit van de resultaten.

Bepaald is ook, dat voor zover de inkomsten van de stichting niet worden gebruikt voor de doelstellingen zoals genoemd onder a, b en c, deze zullen worden aangewend voor subsidiëring van culturele activiteiten in de dorpen Ter Apel, Sellingen en Vlagtwedde in de verhouding 2 : 1 : 1.

Onder culturele activiteiten worden verstaan: amateuristische kunstbeoefening (scholen / groepen), archeologie, historisch onderzoek, culturele uitvoeringen, monumenten, archieven, media, letteren e.d.. Bij voorkeur worden groepen en geen personen gesubsidieerd.

Instellingen, groepen e.d. die zich bezig houden met bovengenoemde activiteiten en in aanmerking wensen te komen voor een financiële bijdrage, kunnen zich schriftelijk wenden tot:

STICHTING GEBROEDERS HESSE FONDS,
Dorpsstraat 1, 9551 AB Sellingen.

Uit een gesprek tussen een afvaardiging van onze vereniging en het bestuur van de stichting kwam onder meer nog het volgende naar voren. Op historisch gebied zal allereerst worden gestreefd naar inventarisatie en het overzichtelijk maken van bronnen met historische gegevens over Westerwolde in zowel het Rijks- als het Gemeentearchief van Groningen (in het bijzonder het nog niet toegankelijk gemaakte materiaal in het gemeentearchief), de staats- en bisschoppelijke archieven in Osnabrück en Münster, het rijksarchief te Brussel en het Algemeen Rijksarchief te Den Haag. Dit hoopt men met professionele krachten in ca. 3 jaar te verwezelijken. Daarna hoopt men te komen tot het doen uitgeven van een zo volledig mogelijk werk over de historie van Westerwolde. Daartoe is reeds contact gelegd met de historici van Dijk en Foorthuis, die reeds een schema van de indeling hebben ontworpen. Gedacht wordt aan deelpublikaties over bepaalde onderwerpen, zoals dat ook in Drente is gebeurd. Ook heeft men reeds voor ogen de samenstelling van een redactiecomissie, bestaande uit de heren Brood (rijksarchivaris), van den Broek (gemeente archivaris van Groningen), Delvigne en prof. Kooy. Zowel door het stichtingsbestuur als het bureau van Dijk en Foorthuis wordt gedacht aan medewerking van onze vereniging aan bovengenoemd project. Genealogisch onderzoek zal worden gestimuleerd voorzover dat dienstig is aan het historisch perspectief. Genealogie als doel heeft echter een lage prioriteit.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschriften en boeken kunnen, na telefonische afspraak, worden ingezien bij onze secretaresse mevr. Hiskes-Knigge te Wildervank. In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

ONS WAARDEEL 89/4.

TIJDSCHRIFT VAN DE DRENTSE HISTORISCHE VERENIGING, VERENIGING VOOR HISTORIE EN GENEALOGIE.

- J.W.G. Okken HET EERSTE OUDHEIDKUNDIGE GENOOTSCHAP VAN DRENTHE.
Een verhandeling over het in 1819 opgerichte en in feite mislukte Genootschap ter beoefening en opheldering der oudheden en geschiedenissen van Drenthe.
- D. Gort EEN VEENARBEIDER HAALT HERINNERINGEN OP.
Een verhaal over de leefomstandigheden en verdiensten van veenarbeiders in de veengebieden om Emmen.
- H. Roo LANDBOUW EN MAATSCHAPPIJ EN HET SUCCES VAN DE N.S.B. IN ZUID-WEST-DRENTHE (I).

ONS WAARDEEL 89/5.

Themanummer "MOORD EN MISDAAD IN DE LANDSCHAP".

- F.R.H.Smit HET OMKOMEN VAN HARMTJEN GREBBES, EEN NIET OPGELOSTE MOORD TE MEPPEL IN 1698.
- F. Hulst EEN BRUTALE OVERVAL TE EEN IN 1744.
- J.W.G. Okken MOORD OP DE KLENCKE: EEN ACHTTIENDE EEUWS GEVAL VAN INFANTICIDE.
- M.A.W.Gerding DE MOORD OP LEDEBOER.

- H.M. Luning DE SCHOOLMEESTER VAN ZANDBERG.
Geert Derks Lube, onderwijzer 3e rang op de Zandberg (een gehucht in het grensgebied tussen Odoorn en Onstwedde) en zijn betrokkenheid bij een gevecht tussen commiezen en smokkelaars.
- J.R. van der Zeijden GIFMOORD IN DE WIJK.

ONS WAARDEEL 89/6.

- P.J.C. Elema GENEALOGIE PERKAAN (WEZUP) MET TAKKEN WESTERALING EN TAMMES.
en A. Smegen Een genealogie die begint in Vries met Hindrik Roelefs Perkaan (geb. ca. 1690) en zich vervolgens uitbreidt in Zweelo. Een telg uit dit geslacht huwt met Roelfijn Tammes, dochter van de op 24- 5-1744 in Vlagtwedde gedoopte Tamme Gerrits Tammes x Geesje Oldenwening. Hun nakomelingen worden Tammes genoemd.
- H. Roo LANDBOUW EN MAATSCHAPPIJ EN HET SUCCES VAN DE N.S.B. IN ZUID-WEST-DRENTHE (II).

QUELLEN UND FORSCHUNGEN ZUR OSTFRIESISCHEN FAMILIEN- UND WAPPENKUNDE. Jrg. 1989 Heft 5.

- Schriftleitung 222 JAHRE MOORDORF: WOHER KAMEN DIE ERSTEN SIEDLER ?
Gretje Schreiber GELEGENHEIDSFUNDE IN REICHSKAMMERGERICHTSPROZESSEN.
Weert Meyer GLEICHE FAMILIEN IN VERSCHIEDENEN OSTFRIESISCHEN ORTS-SIPPENBÜCHERN.

QUELLEN UND FORSCHUNGEN ZUR OSTFRIESISCHEN FAMILIEN- UND WAPPENKUNDE. Jrg. 1989 Heft 6.

- P.L.Leget-Kuijlen DIE GARLICH'SCHE NACHLASSENSCHAFT IN AMSTERDAM 1759.
und Dr. J.N. Leget/A.Ruge
Hilda Bruns DIE BEDEUTUNG DER ARMENBÜCHER FÜR DIE FAMILIENFORSCHUNG.
Ursula Budde Irmer DER NAME THEOPHIL UND SEINE VERBREITUNG IN HARLINGERLAND.

EMSLAENDISCHE UND BENTHEIMER FAMILIENFORSCHUNG. Heft 11 (September 1989)

- Dr. W. Bockhorst LEHNSREGISTER ALS FAMILIENGESCHICHTLICHE QUELLE.
G.G. Santel DER NACHLASZ LEVELINK.
Umfang und Benutzung des familiengeschichtlichen Nachlasses von Hermann Levelink. (*Veengebied tegen de gemeenten Emmen, Dalen en Schoonebeek*).
- W. Tenfelde DIE HÖFE IN BACCUM.
(*Boerenerven, keuterijen e.d. ca. 1550 en ca. 1619*).

BEIHEFT 1e BAND - 8e LIEFERUNG

- Dr. R. Cloppenburg Ahnenliste ABELN, Melstrup, heute KANNE, Fresenburg.
(*Uitgebreide kwartierstaat van Hermann Abeln alias Kanne, geboren 9- 4-1900 te Fresenburg*).

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Deze rubriek is bestemd voor die leden van onze vereniging, die met hun onderzoek op genealogisch gebied zijn vastgelopen. Alleen wanneer gebleken is dat de gezochte gegevens niet via de beheerder van ons archief kunnen worden verkregen, kunnen die vragen in deze rubriek worden opgenomen.

Ook vragen op historisch gebied of anderzins betrekking hebbende op Westerwolde kunnen in deze rubriek worden geplaatst.

Beantwoording gaarne via deze rubriek en dus niet rechtstreeks aan de vragensteller.

De nummering geschiedt in volgorde van binnenkomst, voorafgegaan door het desbetreffende jaar.

VRAGEN:

Vragen als bovenbedoeld zijn in dit kwartaal niet binnengekomen.

ANTWOORDEN:

1989.8 De ouders van Elsje Willems van der Wijk, (geb. in 1797) zouden kunnen zijn: Willem Klaassen x Heike Hindriks, die in Zuidbroek (als Eheluiden in Uiterburen) op 2- 4-1797 een kind Elske laten dopen. Dit kind is op 16- 3-1797 geboren.

C.J.Wegman - lid no. 33

1989.9 RODEROEDEN.

In het MIDDELNEDERLANDSCH HANDWOORDENBOEK onder "Roede" wordt vermeld onder 5) "roede, stok, staf, als zinnebeeld der heerschermacht, scepter; de staf van den schout en van den gerechtsbode; rode roede;"

Een roderoede is een soort veldwachter. Het ambt werd in 1715 ingesteld ter bescherming voor het platteland tegen bedelaars en vagebonden, de zogenaamde nachtbidder, die bij nacht de streek onveilig maakten. Deze roderoeden werden in Westerwolde ook wel armjagers genoemd.

Hun naam danken zij aan een soort scepter, een rood gekleurd stokje (roede), dat zij bij zich droegen. Hun chef was de gerichtsvogd.

S.H. Achterop en J. Drok

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

WESTERWOLDE 10e jrg. no. 3:

Op blz. 81 zijn als ouders van Harm Harms Koijlens op 't Boeijnck vermeld Harm Wilckes Koijlens en Naencke Wubbes Eelsinck. Deze laatste moet zijn Naencke N. *Daarmede is de desbetreffende correctie in WESTERWOLDE 10e jrg. no. 4 vervallen.*

WESTERWOLDE 10e jrg. no. 4:

In het artikel over het oudste nog bestaande huis in Selligen is helaas onvermeld gebleven dat de foto, de oude rekening en andere informatie werd verkregen van ons lid de heer J. Bruning. Daarvoor alsnog onze dank.

MUTATIES IN DE LEDENLIJST

NIEUWE LEDEN per 1- 1-1989

194	W. Velema,	Notaris Oostingstraat 10,	7811 CT	Emmen
195	mw.A.C.van Laar-Stratingh,	de Bovenkruier 12,	7891 ND	Klazinaveen
196	H. Meijer,	Dorpsstraat 39,	9591 AR	Onstwedde
197	Heinz Menke	Diepenbrockstrasze 4,	4472	Rütenbrock (Dld)
198	mw.Z.B.ter Borg-Luring,	Karskenslaan 10,	9591 BP	Onstwedde
199	mw.J.W.van der Kuinder-Hamer,	Postbus 114,	3905 CL	Veenendaal
200	J. Heeres,	Onstwedderweg 10,	9541 AD	Vlagtwedde
201	mw. D. Poortinga,	Zagerij 58,	9713 DE	Groningen
202	A. Nomden,	Oosterstraat 65,	9697 PE	Blijham
203	A. van der Laan,	Schuine Hondsbosselaan 21,	1851 HN	Heilo
204	H. Dijkmeijer,	Vennweg 15 Veele,	9541 XN	Vlagtwedde
205	mw.K.M.Jager-Withoff,	Oostlaan 9,	9642 PK	Veendam
206	Harm Selling,	Bouwe Ewoutszstraat 7 II	1067 XL	Amsterdam
207	Berend de Groot,	p/a Saturnusstraat 24,	7771 HW	Hardenberg

NIEUWE LEDEN per 1- 1-1990

208	S. Boels,	Onstwedderweg 4,	9541 AD	Vlagtwedde
209	G.J. Meijer,	Goordelaan 13,	9591 CB	Onstwedde

OVERLEDEN

34	mw. A. Weits-Luring,	Jipsinghuizen	overleden	11-10-1989
46	J. Wilts,	Stadskanaal	overleden	19-12-1989
65	H. Gelling,	Nieuwe Pekela	overleden	20-12-1989
88	R. Kraai,	Vlagtwedde	overleden	28- 8-1989
194	W. Velema,	Emmen	overleden	2- 3-1989

OPZEGGINGEN

64	G.J. Wilts	Roden
89	J.J. Boon,	Haren
97	S.H. Abels,	Eexterzandvoort
100	H.J. Plenter,	Meeden
112	J.G. Wolthek,	Winschoten
124	G. Knegt,	Stadskanaal
126	I. Stel	Eindhoven
174	Marcus Vos,	Onstwedde
190	A. Velema,	Groningen

VAN DONATEUR NAAR LID

3	mw. D. Poortinga,	Groningen
39	mw. Z.B. ter Borg-Luring	Onstwedde

ADRESWIJZIGINGEN

LEDEN

32	J. Tammes,	Wedderstraat 53 a, Veele	9541 VP	Vlagtwedde
62	B.F. Maarsingh,	Onnerweg 89,	9751 VC	Haren
96	W. Potze,	Roswinkelerstraat 156,	7895 AS	Roswinkel
152	H. de Jong,	Wekingeslag 94,	7824 JR	Emmen
169	A. Schomaker,	Postbus 327,	9940 AH	Veendam
182	E.D. Hidding,	Hondshalster 5,	9945 SP	Wagenborgen

DONATEURS

13	Nederl. Saksisch Instituut, Bibliotheek Faculteit der Letteren R.U.G.			
		Postbus	9700 AS	Groningen
37	drs. M.C. van Hoorn, Noordersingel 12,		9901 BP	Appingedam

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

WESTERWOLDE

JAARGANG 11 No. 2

JUNI 1990

REDACTIE: S.H. ACHTEROP
E.G. SCHRAGE
ing. C.J. WEGMAN, eindredacteur
Acacialaan 27
7642 TW Wierden
tel. 05496 - 72437

TEKENWERK: RUUT WEGMAN

SECRETARIAAT: Mevr. G.P I. HISKES - KNIGGE
■ lidmaatschap M. Hardenbergstraat 3
■ abonnementen 9643 LD Wildervank
■ administratie tel. 05987 - 13095
■ archief

PENNINGMEESTER: G. KAMIES
Postkade 51
9503 AJ Stadskanaal
tel. 05990 - 17272
postgironummer van de vereniging: 4442401

BANK: RABO-bank Ter Apel - Sellingen B.A.
■ rekeningno. 3586.06.063 ten name van de Vereniging
voor Genealogie en Historie Westerwolde;
■ postgironummer van de bank: 839846.

LIDMAATSCHAP: ■ entree éénmalig f 10,--;
■ contributie f 32,50 per jaar (inclusief tijdschrift
uit te reiken op de driemaandelijke bijeenkomsten
- bij toezending per post worden de portokosten af-
zonderlijk in rekening gebracht);
■ donateurschap f. 25,-- per jaar (inclusief tijd-
schrift) exclusief portokosten.

INHOUD:

G.L.Nobbe, E.G.Schrage en ing. C.J.Wegman	HET GESLACHT BREGENBEEK	blz. 36
	DE STICHTING OUD-TER APEL	blz. 47
mr.drs. A. Hazelhoff	DE BORGGRAAF	blz. 49
ing. C. J. Wegman	HET HUIS VAN DE BORGGRAAF	blz. 51
	TIJDSCHRIFTEN	blz. 60
	VRAGEN EN ANTWOORDEN	blz. 61
	CORRECTIES EN AANVULLINGEN	blz. 62

VAN DE REDACTIE

Ons tijdschrift van juni 1990 is wat royaler uitgevallen dan de bedoeling is (wij streven er naar om ca. 24 bladzijden tekst te realiseren). Dat het er nu 30 zijn geworden, is, omdat het artikel BREGENBEEK nogal wat ruimer is uitgevallen dan aanvankelijk de bedoeling was. Wij hadden het artikel ook over twee afleveringen kunnen verdelen, maar dat leek ons niet gewenst. Verder waren er actuele zaken die wij met voorrang hebben geplaatst. Het is dan ook om die redenen, dat de bijdragen van o.a. G. Luth en J. Drok zijn blijven liggen. Wij gaan er van uit dat deze stukjes in het septembernummer aan bod zullen komen.

BESTUUR EN REDACTIE WENSEN U EEN PRETTIGE VACANTIE TOE.

Het RIJKSARCHIEF GRONINGEN en WESTERWOLDE

Verslag van de inleiding door mr. P. Brood, rijksarchivaris te Groningen.

Spreker merkt op dat de huidige Rijksarchivaris in verhouding tot vroeger, nu meer taken van een manager heeft. Daardoor heeft hij minder tijd voor onderzoek. Zijn voorgangers Feith en Formsma hebben bijvoorbeeld omvangrijk inventarisatiewerk gedaan. Toch worden ook nu nieuwe inventarissen en toegangen tot archivalia gemaakt.

Genoemd worden enige nieuwe aanwinsten als:

- de archieven van de Groninger kloosters. Hierbij is niet begrepen het archief van het Klooster Ter Apel, omdat dit berust in het Gemeentearchief van Groningen, alwaar ook een inventaris aanwezig is. De nieuwe inventaris bevat een groot aantal regesten, een lijst van aanhangende zegels alsmede een index op de, in de beschrijvingen voorkomende, namen. Deze nieuwe aanwinst beslaat in totaal 2% strekkende meter. Eigenlijk gaat het om de restanten, want veel stukken uit de 25 kloosters zijn verloren gegaan.
- het archief van de Provinciale Hervormde Synode. Dit jaar zal hiervan een gedrukte inventaris verschijnen. In 1898 was al in boekvorm verschenen "ACTA DER PROVINCIALE EN PARTICULIERE SYNODES" door dr. J. Reitsma en dr. S.D. van Veen. Deze uitgave reikt van 1595 tot 1621. De bronnen uit latere jaren waren tot dusver moeilijk toegankelijk. Ze bevatten gegevens die ook voor Westerwolde van belang zijn. Belangrijke onderwerpen zijn:
 - het wel en wee van de predikanten;
 - de religieuze toestand;
 - het drukken van bijbels;
 - het inzamelen van "liefdegaven" (opmerkelijk is, dat in 1739 gaven voor Lithauen werden ingezameld);
 - visitatie-verslagen.

Spreker wijst op de vermelding in het verslag van de Classis Oldambt-Westerwolde van een overstroming bij Blijham in 1639. In 1637 wordt melding gemaakt van kwesties over de lijkpredikaties en over restanten van de "paapse religie". De bronnen maken geen gewag van "sodomie". Werd dit als een wereldlijke kwestie gezien?

Merkwaardig zijn de aantekeningen over conflicten tussen ds. Kelbergen te Vlagtwedde en Eppo Sibinga, richter van Westerwolde, in de jaren 1637-1639. Deze conflicten betreffen o.a. het recht van zegelen van huwelijkscontracten. Genoteerd zijn vele klachten over de levenswandel van ds. Kelbergen, die tenslotte in 1639 tot zijn ontzetting uit het predikambt geleid hebben.

Ook werden in 1989 verworven de memoires van de arts Tresling uit Nieuweschans. Zij bevatten o.a. aantekeningen over de aanleg van de spoorlijn. Daarnaast vele, zeer persoonlijke reacties op personen, toestanden en gebeurtenissen uit de vorige eeuw.

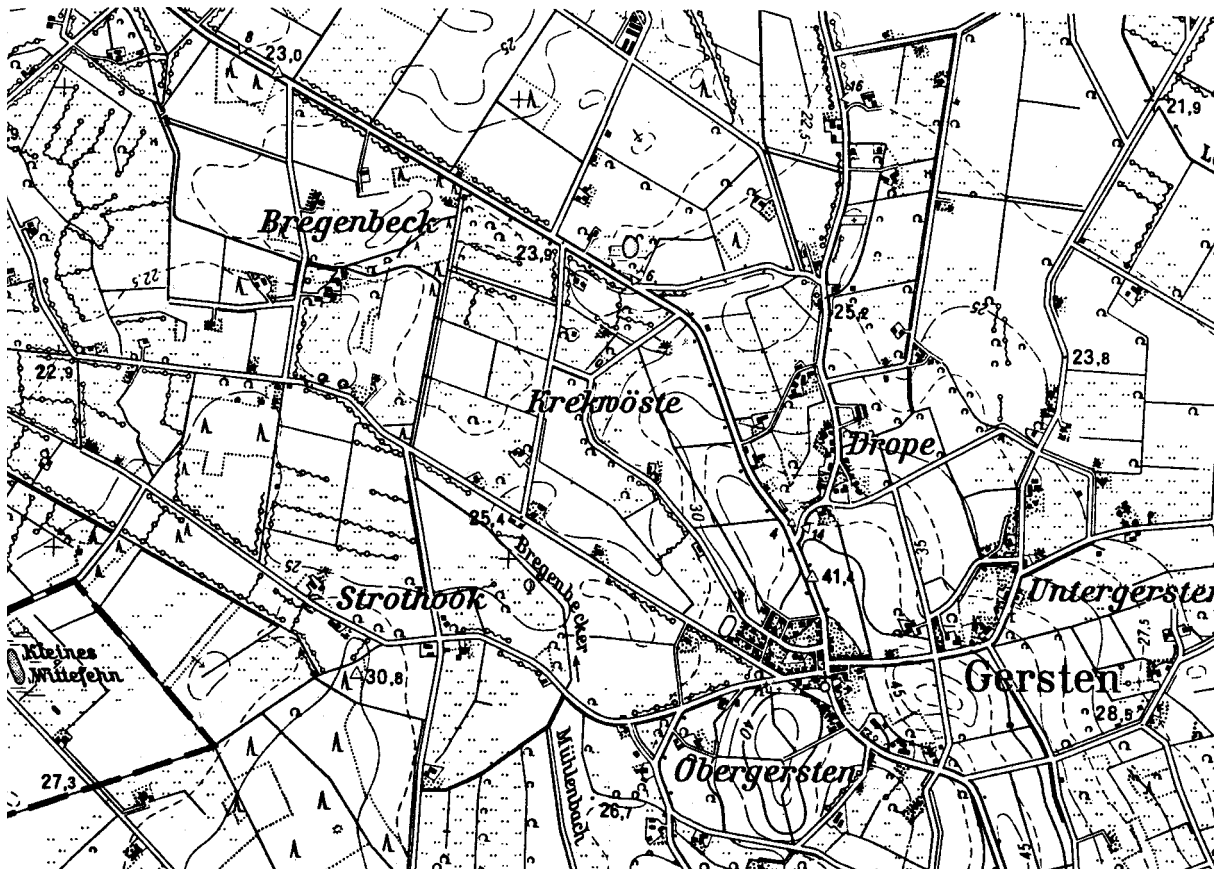
Na beantwoording van verschillende vragen besluit de inleider met een verzoek. Er worden plannen gemaakt voor de nieuwbouw ten behoeve van het Rijksarchief Groningen en van het Gemeentearchief Groningen. Ideeën van gebruikers van die archieven ten aanzien van de inrichting kunnen aan hem worden toegezonden en zijn zeer welkom.

E.G. SCHRAGE

HET GESLACHT BREGENBEEK

door G.L.NOBBE, E.G.SHRAGE en ing. C.J.WEGMAN.

Omdat vermoeden bestond, dat deze naam (evenals die van vele notabelen in Westerwolde (als Cloppenburg-Cranenburg-Dillinga-Duisingh-Franck-Gansevoort-Hazelhoff-Hommerckhuisen-Molanus-Moorlach-Rusteby en Schmaal) uit Duitsland zou stammen, zijn we intensief gaan zoeken op een gedetailleerde kaart van de noord-west Duitse laagvlakte. Het zoeken werd beloond toen bleek, dat tussen Lingen en Haselinne, aan de weg van Bawinkel naar Lengerich, een gehucht met de naam Bregenbeck werd vermeld. Bij een bezoek ter plaatse bleken daar aan de Bregenbecker Mihlenbach een tweetal oude boerenerven te zijn gelegen, genaamd Bregen-Meiners en Bregen-Heinrich (resp. Bregenbeck no.28 en no.15). De eerste bewoond door een gelijknamige familie, de tweede sedert het einde van de vorige eeuw door een familie Wilmes.

Van de familie Bregen-Meiners¹ kregen wij de volgende uitvoerige informatie:

HOF BREGEN-MEINERS zu BREGENBECKE

Verondersteld wordt, dat de oorspronkelijke boerderij omstreeks 1100 is gesticht door de Abdijs Werden aan de Ruhr, want zij is horig aan dit klooster. De onderhavige boerderij is als "Halberbe (Kaete)" door de Abdijs Werden gesticht naast het toen al bestaande "Vollerbe" Bregen, om er een jongere zoon van het "Vollerbe" op te plaatsen. De naam wordt vanaf 1550 afwisselend als Bregen en Breigen geschreven; vanaf 1619 steeds als Bregen. De betekenis van de naam is niet helemaal zeker. Er zijn twee mogelijkheden:

met dank aan Frau Hedwig Bregen Meiners - StahlJans

Breigen kan zijn afgeleid van brei en betekent dan: één die gerst pelt, waaruit dan brei wordt bereid. Dit houdt in, dat aan de Bregenbecke al zeer vroeg een watermolen (pelmolen) moet hebben gestaan, hetgeen echter in 1550 niet wordt vermeld. Wel zijn nog uit de vorige eeuw proces-stukken bekend over onenigheid met de stroomopwaarts gelegen boeren over de opstuwung van het water in de beek. De andere mogelijkheid is de betekenis brein of herse-
nen (*bregen of bragen is ook een oud noord-nederlands woord voor brein*).

De Bregenbecker-Mühlenbach bij "Bregen-Meiners"

"Beschrijvinge der Grafschaft Lingen":

"Bregen Hinrich, Kaete, gehorig dem Abt von Werden, begrot an Saatland 3 Molt, Garten 1% Schepel Saats, Heugewachs 10 Fuder, Eckernwachs 10 Swine. Gift syne Pochte und Schulde Haeke von Heick. Dem Herrn tot Lingen jaer-
liks im 3. Jahr % schepel Roggen Goikorn, bei Mast ein Holtswin, zur Ves-
tenisz des Hauses Lingen dienstpflichtig. Dem Pastor % Schepel Haver, dem
Mister 4 Schepel Roggen".

Verder in 1555 in de rekeningen van Lingen:

"Hindrik Bregenbecke bringt seine dochter Engel tot Lecyll Johan up sie-
ne Wohninge, allet eene Brinkwohninge 5 daler".

**Volgens een rekening van het Huis Lengerich in het jaar 1568 geeft "Berend
tho Breienbecke 2 Goldgulden", zonder goederen in natura, als pacht van het
goed Lengerich.**

In de eerste **landopmeting van deze streek in 1619 (alleen de essen) heeft
Bregen-Meinert 48 Scheffelsaat 8 Ruthen 90 Fusz.**

**Ook is vermeldenswaard dat op de vakwerkbalken in de achtergevel is geschre-
ven: "Meinert Bregen sahl. und Gesina Oettings Eheleute" en daaronder "Be-
rend Bregen und Elis. Bóminks Ehel. 13- 4-1734".**

De twee boerderijen **aan de Bregenbecker-Muhlenbach** behoorden tot het Kerspel
Lengerich.

Opmerkelijk is, dat wat betreft de betekenis van de naam Bregenbeek, in bo-
venstaand stukje de aanwezigheid wordt verondersteld van een molen aan de
Bregenbeek en dat in het **familiewapen van de Bregenbeeks** op de grafzerken
in 1724 en 1763 een watermolenrad is aangegeven.

Behalve de bovengenoemde Bregenbecks wordt in het "Deikregister Amt Greet-siel" van 1625² genoemd Johanni Bregenbeck: 39 grassen (idem bij Grietzihle Topper, een gehucht bij Greet-siel). Greet-siel ligt ongeveer tussen Norden en Emden aan een inham van de Dollard.

Hof Bregen-Meiners zu Bregenbecke

11- 5-1631 Hindrick Bregenbeecke is neffens ander personen mit Derck Hendricks Cremer in clip ende cas gewest diewelcke twee wondingen bekomen hat hefft, veraccordeert daeraff op 2 rijxdaeler.

Het Nederlands Repertorium van familienamen vermeldt, dat er in 1947 bij de volkstelling in Nederland nog 6 personen leven met de naam Bregenbeek, te weten drie in Winschoten en drie in Den Haag.

Heden is het zo, dat er nog één persoon met die familienaam in leven is, en wel de in 1915 geboren Pieter Remko Bregenbeek, met wie dan deze familienaam in Nederland uitsterft. Na minstens 400 jaar in Oost Groningen bekend te zijn geweest, verdwijnt er dus een familienaam. Als goede genealogen betrouwen we dat. Er schuilt wat tragiek in, als we lezen wat de laatste telg er zelf over schrijft in zijn brief van 11- 1-1986 en we citeren:

"M'n grootvader heeft die winkel met woonhuis laten bouwen in de Molenhorn, (die heet tegenwoordig geloof ik Hoofdweg) in Blijham. Waarom hij van de boerderij af gegaan is hebben ze nooit verteld. Ook was er nog een electri-

2 Quellen und Forschungen zus ostfriesischen Familien- und Wappenkunde, beiheft 18.

wordt deze naam (of één die er wel erg veel op lijkt) voor 't eerst genoemd in 1496, als in het klooster Ter Apel de kloosterbroeder Johannes Bregenbe overlijdt. Het is zeker niet onmogelijk dat hij verwant is aan de hier beschreven Bregenbeeks.

De vroegste vermeldingen van deze familie in Groningen zijn: - op 9- 5-1630 als te Groningen huwt: Roleff Bregenbeeck, voeget in de heerlijkheyt van Westerwoldingelant, als daer Peter Melckerts voor praesenteerde en Barber Susels, waervoor haer vader Claes Susell;

- op 10-7-1630 Johanneke d' huisvrowe van Wibbe Abels, neffens haeren voors. eheman geciteert van Geeske Abels, omme te zullen sien beedigen haeren geproduceerde getuige Rolef Bregenbeeck gerichtsdienaar.

sche maalterij, die verzorgde m'n oom Hendrik Bregenbeek en z'n zuster Rensine zorgde voor de winkel. Dan was er nog een broer Adam Bregenbeek en een zuster Anne, die woonden samen in Winschoten en hadden daar een filiaal van de Albino. In 1937 hebben ze er een punt achter gezet en zijn ze met z'n vieren gaan rentenieren in Winschoten aan de Blijhamsterweg. Ze zijn inmiddels allemaal overleden.

Ik ben 5 December 70 jaar geworden en voor zover ik weet, ben ik de laatste Bregenbeek.

Die winkel in Blijham is nu café of cafetaria geworden. Vroeger logeerden we veel in Blijham, ik kwam er altijd graag, maar nu er geen familie meer is, is dat allemaal voorbij. De jongste zuster van m'n vader is 13 Maart 1977 gestorven, die is 86 jaar geworden. M'n zuster en ik gingen er 5 of 6 keer per jaar naar toe, maar nu zijn m'n tante en zuster er geen van beiden meer. Ik leef nu met de herinneringen." Tot zover P.R. Bregenbeek.

Hoewel de naam in ons land dus uitsterft, menen we toch dat het de moeite waard is om aan deze familie aandacht te besteden. Niet alleen omdat haar geschiedenis op zich interessant genoeg is, maar ook omdat de vele dochters Bregenbeek tot in deze tijd hebben zorggedragen voor een talrijk nageslacht. En, wie weet, is er een nakomeling van een dezer dochters die de naam weer in ere herstelt. Voor een geval als dit biedt de wet namelijk mogelijkheden.

Hoewel het verband in de eerste twee generaties helaas hypothetisch is gebleven, komen wij tot de volgende opstelling:

HINDRICK BREGENBEEK, geb. ca. 1562, huwt ca. 1592 met Anna N.

Uit dit huwelijk:

1. HINDRICK, geb. ca. 1592, volgt IIa
2. Jan, geb. ca. 1595, kleermaker, genoemd op:
28- 5-1632 "Harmen Coenes hefft Johan Bregenbeecke snider geslagen dat hij gevallen is, ende door denselven val een gatt int hovet bekomen hebbende, hefft daer van op een rijxdaler veraccorderen laten".
10-12-1637 "Jan Hindrix Bregenbeeke is van Jacob van Dalen in een mandaet van marcken overgegeven, deswegen gecomposeert is op 3 Car. gl."
23- 3-1640 "Jan Bregenbeeke om dat dieselve een arme vrouwe so in sijn huis an die pest gestorven wahre, neet na behoeren wel hadde bewaret also dat het lichaem van die swijnen was beschadiget, om sijn groote onachtsaam end behoerlicheit veraccordeert op 38 Car. 10 st. om sijn armoet end simpelheit".

Of hij was gehuwd en kinderen had is niet bekend.

3. ROELF, geb. ca. 1598, volgt IIB
4. Alcke, geb. ca. 1610, zij huwt Oude Schans 6- 3-1639 met Bartholt Meijer van Bilefeldt. Bartholt wordt op 25-2-1661 genoemd als zwager van Roelf Bregenbeek.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Oude Schans

a. Anna, ged. 29-12-1639.

a HINDRICK HINDRICKS BREGENBEEK, geb. ca. 1592, genoemd op:

6- 6-1636 "Hindrick Hindrix Bregenbeeke van dat dieselve op die begreffenisse van zijn huisfr: moeder an die nabuiren int vergaderen beer geschoncken heefft, deswegen veraccordeert op 6 Car.gl."

13- 7-1636 "Hindrick Hindrix om dat dieselve op die begreffenisse van zijn zalige huisfr die nabuirs int komen en gaen beer geschoncken heeft, deswegen verdragen op 5 Car.gl.". Hij huwt ca. 1620 met N. N.

Uit dit huwelijk:

1. HARM, geb. ca. 1620, volgt IIIa
2. GEESKE, geb. ca. 1623, volgt IIIb
3. Anne, geb. ca. 1625, zij wordt genoemd op:
4- 1-1662 "Anne Bregenbeecks contra Egbert Hindrix wegens een mandaet van 5 marck --- 2 - 10 - 0".

(zij kan ook een dochter zijn van Jan Hindricks Bregenbeeck (12))

I Ib ROELF BREGENBEECK, geb. ca. 1598, hij huwt Groningen 9- 5-1630 (otr.19-4) met Barbara Susels. Hij wordt bijna altijd genoemd in zijn hoedanigheid als voogd of gerichtsdienaer van Westerwolde.

Het resolutieboek van de "Borgemeesteren ende Raedt" der stad Groningen vermeldt op 2- 5-1648 het verzoek van Rudolph Bregenbeeck, "Rechtsdienaer van Vlachtwedde" om subsidie voor zijn zoon Henricus tot voortzetting van zijn studie. Borgemeesteren ende Raedt resolveren (besluiten):

"Also Ernestus van de Haren, hebbende jaerlix gehadt uyt der Apeler opkomsten een subsidie van vijftich gulden, is verstorven, hebben B. ende R. op versoek van Rudolph Bregenbeeck Rechtsdienaer van Vlachtwedde desselfs soone Henricus Bregenbeeck tot voortsettinge van sijn studie dit selve subsidium weeromme uyt Apeler opkomsten geconfereert."

Roelf Bregenbeeck was eigenaar van enige landbouwgrond in Vlagtwedde en woonde in het huis waarin later ook de gerichtsvogden Hommes wonen. Vermoedelijk huurde hij dit pand.

In 1657 en 1659 wordt hij genoemd als voormond over de kinderen van wijlen Derck Haselhoff. Een familierelatie kan er niet zijn, want op 2- 5-1669 is een der pupillen, Hans (Dercks) Haselhoff, vreemde voogd over de kinderen van Roelf Bregenbeeck's dochter Geesje. Een vreemde voogd mocht namelijk geen familie zijn.

Op 19- 1-1655 verkopen Jan Hoytinck x Alcke Hardinck te Vlagtwedde enige grond te Vlagtwedde aan Roelf Bregenbeeck x Barbara Suisels (RA Vlwl). Barbara Susels moet tussen 1655 en 1661 zijn overleden, want op 25- 2-1661 (RA VIA2) wordt in Blijham een huwelijkscontract gesloten tussen Roelf Bregenbeeck en Trijntje Heeres, de weduwe van Else Hemkes van Blijham. Aan de bruidegoms zijde compareren: Henricus Bregenbeeck - zoon / Tiacko Derckswager / Harmen Bregenbeeck - neef / Bartholt Meijer - swager. Roelf moet vóór 12- 2-1668 (RA.VIo3) zijn overleden, want op die datum procederen zijn erfgenamen tegen Hensum Hensums.

Uit het le huwelijk:

1. Henricus, geb. in 1631, blijkens het "Album Studiosorum Academiae Groningensis" werd op 14-3-1650 ingeschreven: Henricus Bregenbeeck, Westervoldanus, a. 19, Phil. Hij was bij zijn inschrijving dus 19 jaar oud. Uit de financiële stukken van het klooster Ter Apel blijkt dat Henricus Bregenbeeck van 2- 5-1648 tot 1- 1-1666 (!) een jaarlijkse subsidie van 50 gulden heeft gekregen. Op 23- 1-1660 wordt genoemd Henricus Bregenbeeck "s.s.Min.Cand.", op 22- 3-1667 "s.s.Th.Cand." en nog op 3- 4-1669 "Candidatus" Bregenbeeck. Van hem ontbreekt verder ieder spoor.
2. GEESJEN, geb. Vlagtwedde ca.1635, (IIIc). Op 3- 3-1661 wordt te Winschoten als lidmaat aangenomen: "Geesjen Bregenbeecks met attestatie van Vlachtwedde", zij huwt le Winschoten 18-11-1660 met Tiacko Dercks Coelbach. In het huwelijkscontract te Winschoten op 28- 2-1667 tussen Hans Hendrik (de) Prenger en Ocktjen Dercks worden aan de bruidszijde genoemd Geesyn Breugebeem, weduwe van Tacko Dercks als zuster. Dat met "zuster" wordt bedoeld "schoonzuster", blijkt uit een eerder huwelijk van Ocktjen Dercks met Wypco Memmes (h.c. Winschoten op 3-10-1656). Aan haar zijde verschijnen dan: Wye Dercks - moeder en Tiacko Dercks Coelbach - broer.

Uit dit le huwelijk: geb. en ged. te Winschoten

- a. Derck Koelbach, ged. 20-10-1661
b. Barbertjen, ged. 15- 4-1664, zij huwt te Winschoten,
huwelijkscontract 10-12-1686 met Mr. Frans Pott. Dedingsluiden: Sicco
Jans en Geesje Bregenbeeck - stiefvader en moeder / Hans Hindriks de
Prenger - voormond en oom en Ocktjen Dercks Koelbachs - moeij.

GEESJEN huwt 2e Winschoten, huwelijkscontract 22- 3-1667 met Sicco Jans.
Dedingsluiden bruid: Henricus Bregenbeeck s.s. Th. Cand. - volle broer /
de Erb. Ham en Hindrik Bregenbeeck - vedders / Hans Hindriks Prenger x
Ocktje Dercx - zwager en zuster. Op 7- 5-1670 is Sicco Jans betrokken
bij de erfenis van Roelf Bregenbeeck en op 7 en 15- 5-1677 verkopen Sic-
co Jans x Geesjen Bregenbeeck de landerijen te Vlagtwedde, die haar va-
der in 1655 van Jan Hoijtingh had gekocht.

Uit dit 2e huwelijk: geb. en ged. te Winschoten

- c. Engeltje, ged. 1-12-1672;
d. ROELEF Bregenbeeck, ged. 7-11-1675, volgt IVc
3. Engeltje, geb. Vlagtwedde ca. 1638, huwt Winschoten 5- 7-1663 met
Marten Franssen. Op 3-9-1665 wordt in Winschoten als lidmaat aangenomen:
Engeltje Bregenbeeck, huisvrouw van Marten Frans, met attestatie van
Vlachtwedde. Zij sluiten een huwelijkscontract te Winschoten op 9- 7-
1663. De bruid brengt 1000 Car. gl. in bij haar bruidegom. Dedingsluiden
bruid: Roelf Bregenbeeck - vader / Tiacko Dercks Coelbach - zwager.

Uit dit huwelijk:

- a. Roelf Bregenbeeck, ged. Winschoten 11-11-1664.

IIIa HARM HINDRICKS BREGENBEECK, geb. ca. 1620, huwt te Bellingwolde met Hille
Sibels, salig Quakenbruggers weduwe, de laatste aankondiging vindt echter
plaats op 13-10-1644 te Oude Schans, hij wordt op 25-2-1661 genoemd als
neef van Roelf Bregenbeeck, op 22- 3-1667 als vedder van Geesje Roelfs Bre-
genbeeck en op 6-12-1668: "Herman Bregenbeeck van dat hij op een sondagh
getappet ende soldaten geherberget, de met schieten en anders onder de pre-
dicatie gepeccert hebben, gecondemneert in 12 Car.gl.". Hij was dus kenne-
lijk herbergier.
Op 22-9-1669 daagt hij Elso Hoitinge voor 't gerecht opdat Elso een dagwerk
turf terug zal brengen, die hij wederrechtelijk had gestoken uit Harm's
veen.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. Bellingwolde

- HINDRIK, geb. ca. 1645, volgt IVa

IIIb GEESKE HINDRICKS BREGENBEECK, geb. Bellingwolde ca. 1623, zij huwt
Bellingwolde met ALBERT PIETERS uit het Fort Bellingwolde, soldaat onder
Bonnema. De laatste huwelijks-aankondiging vindt plaats te Oude Schans op
23- 1-1648.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Bellingwolde

- FRERICK, geb. in 1664 volgt IVb

IVa HINDRIK (HARMS) BREGENBEECK, geb. ca. 1645, op 22- 3-1667 is hij als ved-
der bij het huwelijkscontract van Geesje Roelfs Bregenbeeck, in 1715 be-
taalt hij 2 gl. en 15 st.voor een graf (van één der ouders?), in 1716 is
hij aanwezig bij het h.c. van zijn zoon Albert en in 1730 betaalt hij 4 gl.
voor nog een graf (van zijn vrouw?). Hij wordt in 1692 samen met zijn vrouw
Zwaantje Alberts vermeld in het lidmatenregister van Bellingwolde. Hindrik
moet ca. 1675 zijn gehuwd en is overleden na 1730.

Uit dit huwelijk: geb. te Bellingwolde (volgorde vlgs. h.c. van 3- 4-1716)

1. Esse, geb. ca. 1675 huwt te Bellingwolde 5- 5-1700 met Harm Berens
2. Harm geb. ca. 1678 overleden na 3- 4-1716; (van Dersum)
3. Aaltje, geb. ca. 1680 huwt te Bellingwolde 8- 8-1706 met Adolf Adams
4. Claeske, geb. ca. 1682 huwt te Bellingwolde 18- 4-1706 met Jan Bavinck
5. Engel, geb. ca. 1684 huwt te Bellingwolde 25- 4-1706 met Berent Adams
huwt 2e Bellingwolde 20- 7-1714 met Geert Jacobs
6. ALBERT, geb. ca. 1686 volgt Va

IVb FRERICK ALBERTS BREGENBEECK, geb. Bellingwolde in 1664, op 11- 3-1712 was hij getuige - als oom van de bruidegom - bij het huwelijkscontract tussen Berent Clein en Aaltje Hilwers. Berent Clein woonde te Lutjeloo. Freriks

graf te Bellingwolde vermeldt:

"Anno 1724, den 3 Mayus is seer christelijk in den Heere ontslapen D.E. Frerik sijns ouderdoms

.....
Hij voerde een wapen, dat wordt omschreven als: Gedeeld: I doorsneden, a. drie klaverbladen, b. op een terras een omgewend hert, klimmend tegen een in de linker bovenhoek geplaatst achtpakig wiel, waarvan de spaken door de buitenrand steken (een waterrad). II een halve adelaar. Helmteken:

Grafzerk van Frerik Albers Bregenbeek

stengels.

Frerik was gehuwd met Sophia (ook Feike) Harms Voorenholt zoals blijkt uit haar grafschrift te Bellingwolde: "Den 19 october 1747 is Sophia Harms Voorenholt, de nagelaten weduwe van wijlen D.E. Frerik Bregenbeek in 84e jaar haars ouderdoms in den Heere ontslapen".

Haar wapen is: Gedeeld: I een halve adelaar. II een ploegijzer.

Een geslacht Voorenholt kwam in de 17e en 18e eeuw voor in Vriescheloo.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Bellingwolde

1. Albert Pieters, ged. 6- 9-1693;
2. Geeske, ged. 3- 2-1694;
3. HARMEN Veurenholt, geb. 6- 7-1699, ged. 23- 7-1699, volco Vb

IVc ROELF SICCES BREGENBEECK, ged. Winschoten 7-11-1675, huwt te Winschoten 15- 1-1699 (huwelijkscontract 13- 1) met Maria Beckering. Dedingsluiden bruidegom: Frans Pott en Barbara Tiackens Coelbach eheluiden - zwager en zuster. Op 15- 8-1708 wordt op verzoek van Roelfs crediteuren voor 810 Car.gl. verkocht: "de behuisinge en schuire staende en gelegen tot Winschoot aen de straet, soo bevorens tot een brouwerije is geemploijeert geweest en door den debiteur van wijlen Tidde Eppens is angekocht" (GA III X 87). Ook Roelf was blijikbaar herbergier.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Winschoten

1. Gesina, ged. 10-11-1699;
2. Marchien, ged. 14- 4-1702;
3. Sicco, ged. 12-10-1704;
4. Johannes, ged. 20-12-1709, overleden vóór 6- 3-1716;

3) GRONINGER GEDENKWAARDIGHEDEN door A. Pathuis, no 926.

4) IDEM, no.935.

5. Hillegonda, ged. 3- 3-1713, huwt te Winschoten 30-10-1746 met Jan
Garcin Commijs van de Langakkerschans
6. Johannes, ged. 6- 3-1716;

Va ALBERT HINDRIKS BREGENBEEK, geb. omstreeks 1686, ovl. vóór 3- 3-1758, landbouwer te Bellingwolde op de "plaats" van zijn vader, hij wordt op 19-10-1739 genoemd als zvette in de Ham, huwt te Bellingwolde op 5- 4-1716 met Anna Lizabeth Mettingh, ged. Bellingwolde 17-10-1697, dochter van Berend Mettingh x Aeghte ten Veenhuis.

Zij sluiten een huwelijkscontract te Bellingwolde op 3- 4-1716 (RA Vlzz). Voor de bruidegom getuigen: Hendrick Breegenbeeck - vader / Harm Beeneswager / Harm Hindriks - broer / Adolf Adams - swaeger / Aaltje Hindriks-zuster / Jan Bavinck - swager / Claeske Hindriks - zuster / Geert Jacobs-swager / Engel Hindriks. Voor de bruid compareren: Aeghte ten Veenhuis-moeder en Agatha Mettingh - zuster.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Bellingwolde

1. Hindrik, ged. 20-11-1718, overleden vóór 21- 7-1720;
2. Hindrik, ged. 21- 7-1720, overleden vóór 16-11-1732;
3. Zwaantje, ged. 14-11-1723, huwt Bellingwolde 3- 3-1758 met Coop Boldinge uit Dwingeloo, zoon van Frans Roelfs x Jantje Roelfs. Voor de bruid compareren (zonder .te tekenen) Anna Elisabeth Mettingh, weduwe van Albert Hindriks Bregenbeek en Hindrik Alberts Bregenbeek - broer. Als getuige is aanwezig de kerkvoogd H.F. Bregenbeek. Coop Boldinge was van 1756 tot 1801 landbouwer op de plaats thans genummerd Hoofdweg 219 te Bellingwolde. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Frans Coop Bolding.
4. Agatha Ten Veenhuis, ged. 10- 6-1726, huwt h.c. Bellingwolde 8- 5-1765 met Sivert Jans Tooren
5. Esse Ten Veenhuis, ged. 10- 6-1727, huwt Beerta 15- 5-1758 met Hindrik Jacobs Buiskool
6. Hindrik Bregenbeek, ged. 16-11-1732, overleden vóór 19-12-1734;
7. HINDERK, ged. 19-12-1734, volgt VIa
8. Kristina, ged. 8- 2-1739;

Vb HARMEN FRERIKS BREGENBEEK, geb. 6- 7-1699, ovl. Bellingwolde 29- 8-1763, zijn grafschrift luidt⁶: "Ter gedagtenisse van den Ed. Erentfesten Harm Freeriks Breegenbeek, in leven kerkvoogd en ouderling der gemeente te Bellingwolde en assessor van 't Pagtgerigte van Westerwoldingerland, ontslaapen Ao. 1763, den 29 Augustus, oud 64 jaaren, 1 maand en 23 daagen". Medaillon: Op een overstroemd terras (een beek) een, tegen een groot zestien-spakig waterrad, klimmend hert (vergelijk het wapen van zijn vader). Hij huwt Bellingwolde 8- 7-1731 (h.c. 8- 6-1731 in RA Vlzz) met Albertien Harbers, ged. Bellingwolde 26- 9-1706, dochter van de assessor van het Pachtgericht Harbert Albers x Gebke Hindriks kleindochter van Albertien Engels x Hindrick Rentkes, zij is overleden na 11- 5-1772.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Bellingwolde

1. Geeske, ged. 11- 5-1732, huwt met Goedhart Borgesius, ged. Bellingwolde 1- 9-1730, zoon van ds. Jakobus Borgesius x Gezina Hoorn. Zij schonk aan de kerk te Bellingwolde een kaarsenkroon⁶: "Ao 1798 gaf Geeske Bregenbeek deze Kroon aan de kerk van Bellingwolde, ten tijde

5) GRONINGER GEDENKWAARDIGHEDEN door A. Pathuls,

no.937.

6) IDEM, no.901

als G.J. Spandaw en haar zoon J.G. Borgesius predikanten...enz.. Deze zoon Jacobus Goedhart Borgesius, ged. Bellingwolde 12-11-1761, ovl. aldaar 10-11-1834, huwt Alagonda Geertruid Eltjens en noemt een dochter Geeske Bregenbeek Borgesius. Deze dochter huwt Bellingwolde 27- 5-1812 met Wolter Reinold Johan de Sitter, predikant te Bellingwolde.

2. HARBERT, ged. 25-10-1733, volgt VIb
3. Freerk, ged. 13-11-1735, overleden na 11- 5-1772
4. Gepke, ged. 29- 6-1738, overleden na 6- 5-1763
5. Albert Pieters, ged. 9- 7-1741
6. Sophia, ged. 1-11-1744, huwt Bellingwolde 15- 5-1772 (h.c. 11- 5-1772 in R.A.VIzz) met Johannes Tammens, zoon van ds. Elso Tammens, pastor te Vriescheloo x Aaltje Weldermans. Bij het opmaken van het huwelijkscontract waren getuigen aan de zijde van de bruid:
Albertje Harberts - moeder / Geeske Bregenbeek - zuster / Harbert Bregenbeek (VIb) - broer / Geertjen Tjarkes - aangetrouwde zuster / Frerik Bregenbeek - broer.
7. Renske, ged. 31- 3-1747
8. Trijntje, ged. 25- 3-1750

VIa HINDERK ALBERTS BREGENBEEK, ged. Bellingwolde 19-12-1734, begr. aldaar 28-6-1803, huwt Bellingwolde 16- 6-1769 (h.c. in RA Vlzz) met Okje Everts, geb./ged. Bellingwolde 1/5- 4-1739, ovl. aldaar 3- 1-1820, dochter van Evert Andries x Wubke Geerts (Koens) van het Kloosterland, Wijmeer.

Hinderk was landbouwer op de plaats Hoofdweg 217.

Uit dit huwelijk: geb. en ged. te Bellingwolde

1. Anna Elisabeth, geb./ged. 22/29- 7-1770, ovl. Bellingwolde 5-7-1816 huwt Bellingwolde 2-11-1789 (h.c. 6-11-1789 RA Vlzz) met Poppe Geerts Engels, geb./ged. Bellingwolde 5/8- 2-1765, ovl. aldaar 6-11-1854, zoon van de assessor Geert Engels x Margrieta Poppes Linthuis. Poppe Geerts was landbouwer te Bellingwolde en in 1816 ontvanger der indirecte belastingen aldaar.
2. EVERT Andries, ged. 4- 7-1773, volgt VIIa
3. Wupke, ged. 7- 1-1776, ovl. Bellingwolde 7- 6-1816, huwt te Bellingwolde (h.c. in RA Vlzz) 6- 5-1802, met Klaas Jan Daniëls, geb. Bëhmerwolde (0.Frl.), ovl. Bellingwolde 24- 1-1830, zoon van Daniël Jacobus x Trijntje Klasens, woonde in 1814 te Wijmeer, had land in eigendom te Koudehoek en de Ham en was landbouwer te Koudehoek no. 3.
4. Agatha, ged. 22-12-1780, ovl. Bellingwolde 11- 9-1827, huwt Bellingwolde (h.c.in RA Vlzz) 31- 7-1806 met Jan Poppes Buitter van Vriescheloo, zoon van Poppe Harberts.

VIb HARBERT HARMS BREGENBEEK, ged. Bellingwolde 25-10-1733, huwt Bellingwolde h.c. in RA Vlzz) 6- 5-1763 met Geertje Tjarkes, ws. ged. Bellingwolde 12-12-1739, ws. dochter van Tiarke Boeles x Hindrikje Roelofs. Zij gingen wonen in het huis van de bruids ouders. Bij het huwelijkscontract compareren aan de bruidegoms zijde behalve zijn ouders: Frerik Bregenbeek - broer / Geeske, Gebke en Sophya Bregenbeek - zusters.

Uit dit huwelijk:

1. HARM FRERIKS BREGENBEEK, ged. Bellingwolde 30- 1-1764, volgt VIIb

VIIa EVERT HINDRIKS BREGENBEEK, ged. Bellingwolde 4- 7-1773, ovl. aldaar 17- 3-1819, landbouwer te Bellingwolde op de plaats van zijn vader op de Hoofdweg no. 217, huwt te Bellingwolde 20- 6-1805 met Ikien Berends Liefstingh, ged.

Vlagtwedde 5-8-1786, ovl. Bellingwolde 15-9-1807, dochter van Berend Mennes
Liefsting x Mettien Heeres

De boerderij Hoofdweg 217 te Bellingwolde, bewoond door Hindrik Harms Bregenbeek I Va 1725-1770 Albert Hindriks Bregenbeek Va 1770-1803 Hindrik Alberts Bregenbeek VIa 1803-1819 Evert Hindriks Bregenbeek VIIa

wolde 13-10-1809 met Lammer-
tien Polling, ged. Vlagtwed-
de 20- 8-1780, ovl. Belling-
wolde
van Lammert Jans Pollingh x
Grietje Mennes Liefsting,
zij erfde op 30-6-1808 een
huis met tuin genummerd 25
te Vlagtwedde. Hij huwt 3e
Bellingwolde 7-12-1816 met
Rikste Hendriks Engels, geb.
/ ged. Bellingwolde 6/15-6-
1794, ovl. Bellingwolde 5-2-
1881, dochter van Hindrik
Geerts Engels, logementhou-
der te Bellingwolde x Frou-
we Freriks. Rikste hertrouw-
de Bellingwolde 5- 5-1820
met Derk Oterdoom.

Uit het 1e huwelijk:

1. Hindrik, geb. Wijmeer 17- 2-1806, ovl. Bellingwolde 31-10-1811
2. een dochter, geb. en ovl. 10- 1-1808.

Uit het 2e huwelijk:

3. HENDRIK EVERTS, geb. Bellingwolde 15-11-1813, volgt VIII

Vlib HARM FRERIKS BREGENBEEK, ged. Bellingwolde 30- 1-1764, ovl. aldaar 27- 3-
1837, was in 1812 adjunct-maire van de gemeente Bellingwolde. in 1823 wet-
houder (assessor) en van 1835
tot 1837 burgemeester van Bel-
lingwolde. Van 1814 tot 1818
was hij lid van de Provinciale
Staten van Groningen voor de
"landelijke stand". Door de
gouverneur Imhoff werd hij ge-
genoemd "een brave en gequali-
ficeerde boer". In 1821 werd hij
door de volmachten der Tien
Karspelen, samen met de heren
E.Post - Winschoten, J.Polling
- Vlagtwedde en J.D.Meendering
- Sellingen, aangewezen om een
conceptreglement voor het Tien
Karspelenzijlvest op te stel-
len. Bij K.B. van 27- 6-1822
werd hij benoemd en aangesteld
tot lid van de directie van
dat Zijlvest; de andere direc-
tieleden waren: Gerhardus En-
gelkens, J.L. Polling en J.D.Meendering. Hij huwt h.c. 3- 8-1790 (RA VIzz)

De boerderij Hoofdweg 256 te Bellingwolde van 1830-1837 bewoond door Harmen Freriks Bregenbeek, burgemeester van Bellingwolde.

met Geesje Bruggers, geb. 19-2-1767, ovl. 2-6-1835, dochter van Engel Bruggers x Engeltje Koens.

Uit dit huwelijk: geboren te Bellingwolde

1. Geertje, geb. 24-10-1792, overleden Bellingwolde 8- 3-1812;
2. Engeltje Koens, geb. 20- 8-1795, huwt Bellingwolde 21- 7-1823 met
Jurriaan Johannes Hoffman

VIII HINDRIK EVERTS BREGENBEEK, geb. Bellingwolde 15-11-1813, ovl. Blijham 12-9-1893, landbouwer te Blijham van 1837 tot 1893, wethouder van de gemeente Wedde van 1876 tot 1891, huwt le Wedde 19- 4-1837 Geertje Eppes ten Have, geb. Blijham 19- 2-1812, ovl. Blijham 15- 9-1839, dochter van Eppe Tjarks ten Have x Jantje Sibolts Detmers. Volgens de O.A.T. van het Kadaster 1839/1840 verbleef hij te Jipsinghuizen, waarschijnlijk bij de familie van zijn moeder, Lammertien Pollingh. In Vlagtwedde bezat hij perceel B 853 (huis no. 25), huwt 2e Wedde 9- 7-1845 met Renske Remkes Bruggers, geb. Blijham 7-10-1820, dochter van Remko Jans Bruggers x Zwaantje Rijkwerths Havinga.

Uit het le huwelijk:

1. Jantje, geb. Blijham 26- 6-1838, ovl. Blijham 29- 6-1915, huwt te Wedde 3-12-1857 met Lammert Tiddens, geb. Blijham 14-12-1832, ovl. Blijham 30-10-1902, landbouwer te Blijham, zoon van Pieter Eppes Tiddens x Jantje Lammerts Dijkema.

Uit het 2e huwelijk: geb. te Blijham

2. Zwaanduwina, geb. 9- 5-1846, huwt te Wedde 6- 5-1870 met Jochem Remmo Georgius
3. Everhardus, geb. 19-12-1847, ongehuwd, ovl. Blijham 22- 4-1923
4. REMKO, geb. 8- 8-1849, volgt IX
5. Lambertus, geb. 25- 6-1851, ongehuwd, ovl. 8- 5-1889, werd volgens het Album Studiosorum Academiae Groninganae op 19-10-1872 ingeschreven als student in de medicijnen.
6. Jan Boels, geb. 14-10-1853, ongehuwd, ovl. Blijham 15- 2-1939
7. Alida Lamberta, geb. 27- 9-1855, ovl. Blijham 15- 8-1929, huwt Wedde 21- 5-1878 met Jacobus Muntinga, geb. Finsterwolde 4- 2-1854, ovl. Winschoten 6- 3-1920, zoon van Engel Muntinga x Okje Roelofs.
8. Lamberta Hendrika, geb. 28- 8-1857, ovl. Blijham 20- 3-1940, huwt Wedde 13- 5-1881 met Elerius Roelofs, geb. Bellingwolde 26- 4-1858, ovl. Blijham 9- 5-1942, zoon van Feiko Roelfs Roelofs x Sieka (Helenius) Schuring
9. Riko, geb. 7-11-1858, ongehuwd, ovl. Blijham 10- 2-1947
10. Frouwina Rensina, geb. 29- 6-1860, huwt Wedde 19- 5-1882 met Adam Eppo Adams, geb. 21- 9-1857, ovl. Blijham 3- 5-1934
11. Bouwina Maria, geb. 26- 4-1862, ovl. 14- 8-1901, huwt Wedde 16- 6-1887 met Feiko Roelofs, geb. 5- 3-1860, ovl. Blijham 19- 5-1935

IX REMKO BREGENBEEK, geb. Blijham 8- 8-1849, ovl. aldaar 30- 4-1916, landbouwer te Blijham van 1878 tot 1895, later winkelier aldaar, huwt Wedde 4- 1-1878 met Diewertje Adams, geb. Bellingwolde 15-11-1855, ovl. Blijham 15-10-1934, dochter van Adam Eppes Adams x Trijntje Luikens Gastman.

Uit dit huwelijk: allen geboren te Blijham

1. Hendrik Evert, geb. 8- 6-1879, ongehuwd, ovl. Winschoten 6- 1-1958
2. Adam Eppo, geb. 27- 7-1880, ongehuwd, ovl. Winschoten 18-10-1945
3. Rensina Hendrika, geb. 19- 8-1881, ongehuwd, ovl. Winschoten 6- 1-1959
4. EVERHARDUS LAMBERTUS, geb. 26- 9-1883, volgt X
5. Anna Zwaanduwina, geb. 1- 2-1886, ovl. Blijham 7- 3-1887
6. Anna Zwaanduwina, geb. 20-12-1892, ongehuwd, ovl. Winschoten 13- 3-1977

Hendrik Evert, Rensina Hendrika en Anna Zwaantina waren de drie Bregenbeeks die, in 1947 wonende te Winschoten, vermeld zijn in het Repertorium voornoemd. Samen met hun broer Adam hadden zij een filiaal van de "Albino". In 1937 zetten zij daar een punt achter en zijn met z'n vieren gaan rentenieren. Zij woonden daarna in de villa van Pieter Tiddens, zoon van Lammert Tiddens x Jantje Hendriks Bregenbeek.

EVERHARDUS LAMBERTUS BREGENBEEK, geb. Blijham 26- 9-1883, ovl. Voorburg 8- 4-1949, huwt 9- 8-1912 met Johanna Bernardina Janna Corbeel, geb. Noordwelle 12-12-1887, ovl. Den Haag 10- 7-1967.

Uit dit huwelijk: geboren te Zevenbergen

1. Dieuwertje Adriana, geb. 30- 9-1913, ongehuwd, ovl. Voorburg 2- 7-1980
2. Pieter Remko, geb. 5-12-1915, ongehuwd.

Hij is dus de laatste Bregenbeek.

Everhardus en zijn twee kinderen Dieuwertje Adriana en Pieter Remco waren de drie Bregenbeeks vermeld in Den Haag bij de volkstelling in 1947.

Niet te plaatsen is Hindrik Roelfs Bregenbeek die te Oude Pekela op 11-1-1680 huwt met Mense Menses. Op 30-12-1679 sluiten zij te Oude Pekela (RA V D1) een huwelijkscontract, waarin wordt bepaald dat Hindrik bij de bruidsouders intrekt. Hij brengt 275 Car.gl. mee. Dedingsluiden van de bruidegom zijn: Jan Gelmers en Jantje Jansen - oom en moeie / Peter Engelberts - oom. De bruidegom kan niet schrijven en plaatst een kruisje.

Hoewel de zoekgeraakte Henricus Roelfs Bregenbeek (zoon van IIb) wel heel erg lang (van 1648 tot na 1666) te Groningen studeerde mag toch worden aangenomen dat hij in elk geval zijn naam kon schrijven,. Die kunst was bovengenoemde Hindrik Roelfs Bregenbeek echter niet meester en dus zijn deze twee personen niet identiek.

De oom Jan Gelmers trouwt 29-11-1674 te Oude Pekela met Jantje Jans en de oom Pieter Engelberts trouwt ca. 1656 met Fenne Jans. Pieter Engelberts x Fenne Jans laten te Oude Pekela de volgende kinderen dopen: ca. 1656 Aaltje (huwt hc O.P. 22- 2-1678 met Hendrik Roelfs), 5- 6-1664 Jan, 5-4-1668 Jantje en 22- 2-1674 Jantje. Van Roelf Hindriks Bregenbeek noch van Jan Gelmers zijn kinderen gedoopt te Oude Pekela.

DE STICHTING OUD-TER APEL

Op 19 februari 1990 bracht de bovengenoemde stichting het "HERSTELPLAN OMGEVING KLOOSTER" in de openbaarheid.

In het persbericht lazen wij het volgende:

In 1986 hebben een aantal personen uit Ter Apel het initiatief genomen tot oprichting van de Werkgroep Oud-Ter Apel. Aanleiding was de dreigende verdwijning van enkele cultuur-historische gebouwen. Inmiddels is de werkgroep omgevormd tot de STICHTING OUD-TER APEL.

De doelstellingen (gericht op Ter Apel en omgeving) zijn:

- ondersteuning behoud van monumenten;
- streven naar behoud van cultuurhistorische en beeldbepalende panden en objecten;
- verbetering bewustwording van de bevolking door voorlichting;
- realisering van projecten.

Medio 1986 wist de stichting een oude schaapskooi voor de ondergang te redden. Deze schaapskooi uit de 17e eeuw stond temidden van de voormalige Stadsboerderijen, vlakbij het Kruisherenklooster.

Naar aanleiding hiervan heeft de Stichting in de afgelopen jaren haar aandacht gericht op de omgeving van dit klooster. Daarover heeft zij een nota opgesteld: HERSTELPLAN OMGEVING KLOOSTER.

Uit het verzamelde archief materiaal is gebleken dat het hier gaat om een cultuur-historisch zeer waardevol gebied, met als centrum het Klooster en het Boschhuis. Zoals gebruikelijk behoorden bij dit klooster ook vele bijgebouwen, een gracht en een watermolen. De invloed van het klooster op de plaatselijke bevolking was groot.

Onder invloed van de aanleg van het Stadsterapeler Kanaal en de vervening van het omliggende gebied in de 19e eeuw, is er in de omgeving van het Klooster veel veranderd, ook veel verdwenen.

Toch kan de huidige situatie nog als cultuurhistorisch en landschappelijk zeer waardevol gekenschetst worden. Het nodige kan hieraan nog verbeterd worden.

Met haar HERSTELPLAN OMGEVING KLOOSTER streeft de stichting naar herstel van eerder verloren gegane waarden.

Onderdelen hiervan zijn:

- behoud oude historische gebouwen;
- herbouw/reconstructie oude schaapskooi;
- reconstructie van de voormalige dubbele gracht;
- herbouw van de watermolen aan de Molen A;
- herbouw van het voormalige poortgebouw;
- goed onderhoud van het padenstelsel in de bossen;
- behoud Leidijk en herstel van de Redoutes;
- de Ruiten A en de Molen A weer op een hoger waterpeil brengen.

Een blik in de financieringsopzet voor herbouw van de schaapskooi toont dat er nog een aanzienlijk bedrag ongedekt is. Men hoopt dit door particuliere giften te kunnen dekken. Daartoe is opengesteld bij de N.M.B. Ter Apel, giro 816116, het rekeningno. 68.47.71.705 "Project herstel schaapskooi Ter Apel".
GIFTEN ZIJN WELKOM!

oostgevel schaapskooi

zuidaevel

TENTOONSTELLING IN HET KLOOSTER TER APEL

Van juni tot en met september a.s. wordt, in samenwerking met Kruisheren Nederland en het Groninger Museum, in het Klooster Ter Apel een tentoonstelling gehouden met als onderwerp: DE BOUWGESCHIEDENIS VAN HET KLOOSTER TER APEL.

DE BORGGRAAF

door mr. drs. A. HAZELHOFF

In navolging van het in het december nummer van 1989 weergegeven-verhaal over de gerichtsvoogd, is het van belang ook de functie van borggraaf nog eens nader te bezien. Dit temeer daar er in het huidige nummer van "Westerwolde" een verder inzicht wordt gegeven in de zogenaamde borggraafbehuizing. Overigens wil ik er op wijzen dat mijn artikel vooral moet worden gezien als een samenvattend en soms ordenend verhaal (waaraan voorzover nieuwe zaken zijn toegevoegd overigens) van reeds eerder - onder meer in "Westerwolde"-verschenen artikelen over de functie van borggraaf. Zeer nuttig en leeswaardig is in dit kader het artikel in het tijdschrift "De Marne" van de hand van ing. B. Hazelhoff, waarin hij ingaat op de functie van burggraaf en op in relatie tot het geslacht Haselhoff.

Laatstgenoemde schrijver stelt in zijn artikel onder meer het volgende: "Mogelijk is dit ambt een voortzetting van dat van "onderrichter" dat al fungeerde onder het landrecht van 1470, ofschoon dit recht het niet met name noemt. Ook kan het dateren van 1538 toen Westerwolde samen met de kerspelen Bellingwolde en Blijham door Karel V als een leen uitgegeven is aan Georg Schenk van Toutenburg of van 1566 toen Westerwolde een nieuw landrecht kreeg. De leenman liet de leiding over bestuur en rechtspraak over aan de drost" (...) "Ofschoon het leen van eigenaar verwisselde en in 1619 aan de stad Groningen kwam,bleven de ambten van drost en borggraaf intact". Vanwege de naam borggraaf is men ten onrechte geneigd hem op één lijn te stellen met de borggraaf of kastelein die men o.a. in Holland kende. De borggraven (of huisvoogden) in de 16e eeuw waren onder meer:

Hans van Dorpen (genoemd: 1575 en 1587)
Herman Geerdes (genoemd: 1589)

In de 17e eeuw werden de volgende borggraven genoemd:

Geert Jans Cortlevent (genoemd: 1621 en 1622)
Johan Hanses (genoemd: van 1623 - 1635)
Derck Haselhoff (genoemd: van 1636 - 1650)

Met Derck Haselhoff kwam in 1636 het borggraaf-ambt in de familie Haselhoff, hetgeen - door kortere en langere tussenpozen onderbroken - zo bleef tot omstreeks 1800. De functie werd ca. 1808 afgeschaft.

TAKEN VAN DE BORGGRAAF EIND 18e EEUW

Een goed zicht op een deel van de justitiële taak van de borggraaf aan het eind van de 18e eeuw is aan te treffen in het boekje "ORDRE VAN PROCEDEREN VOOR DE GERICHTEN DER HEERLYKHEID WEDDE EN WESTERWOLDINGELAND, BELLINGWOLDE EN BLYHAM CUM ANNEXIS", Groningen 1784.¹

Naast het daarin weergegevene over de burggraaf deed de burggraaf aan het einde van de 18e eeuw meer, zoals blijkt uit een artikel van Schrage². De burggraaf Elso Haselhoff verklaart "zetma te hebben gedaan" (acte 7-7-1795) op verzoek van de kerkvoogden van Sellingen en op basis van een "acte van executie van 15 mei 1795". "Zetma (of setma) doen, was het beslag leggen op de goederen van de debiteur. Deze taak van de functie van borggraaf is gelijk aan die van Stadspander in de stad Groningen (in de 17e en 18e eeuw), aldus Schrage³.

- 1) WESTERWOLDE, jrg.6 no.3: Wat was, wat deed een BURGGRAAF? door B.Nijboer.
WESTERWOLDE, jrg.10, no.4: DE GERICHTSVOOGD door E.G.Schrage.
- 2) WESTERWOLDE, jrg.8, no.4: DE BURGGRAAF door E.G.Schrage
- 3) WESTERWOLDE, jrg.9, no.2: DE BURGGRAAF door E.G.Schrage

Ongetwijfeld waren bovenstaande taken slechts een deel van de officiële taken, die de burggraaf - in dienst van de Drost - verrichtte. In ieder geval geeft het al een heel behoorlijk beeld van de functie, waarin de volgende elementen zich opdringen:

- griffiewerkzaamheden;
- politietaken (arresteren / in hechtenis nemen / gevangenen begeleiden / bewaken);
- deurwaarderstaken (beslaglegging).

DE BORGGRAAF IN DE 17e en 18e EEUW

Vastgesteld kan in ieder geval worden, dat de borggraaf ook in de vroegere periode in dienst van de Drost was, zoals mag blijken uit de rekeningen van de Drost (16e en 17e eeuw):

Bij de uitgaven in 1621: "Item Geert Jans Kortlevent borchgrave offt huesknecht die d'misdaders apprehendeert ende andere Heere diensten doet, jaerlicks vor sine kledinge elft Carls gl. als vorige huesknechten gehadt".

Als kerntaak in de functie van burggraaf werd kennelijk onder meer gezien: het arresteren van diverse verdachten, met daarnaast een aantal "Heeren diensten", waarvan een groot deel overeenstemden met de gerechtelijke taken zoals in de 18e eeuw aangegeven. Althans dit mag blijken uit diverse vermeldingen van activiteiten van de borggraaf in de rechterlijke archieven van Westerwolde, de appelrollen van civiele zaken (Hoge Justitie Kamer) alsmede uit het aantekenboek "Pollingh".

Een belangrijke taak - die niet in de "ORDRE VAN PROCEDEREN" werd vermeld, maar toen waarschijnlijk niet meer tot de taak van de burggraaf behoorde - was nog het "vertonen van mandaten" voor de Hoge Justitie Kamer te Groningen. Bij de Hoge Justitie Kamer kon sinds 1538 hoger beroep ingesteld worden tegen de vonnissen van de Drost van Westerwolde. De burggraaf trad hierbij altijd op als vertegenwoordiger van de Drost. In deze lijkt de functie van burggraaf veel op die van officier van Justitie (openbare aanklager).

Nog in 1668 dient de borggraaf Evert Haselhoff een request in bij de Stad Groningen, waarin hij betoogt, dat hij de mandaten bij de Hoge Justitie Kamer diende te vertonen "daer nochtans tselve althoos t'ambt is geweest van de Borckgrave" en niet de voogden (zoals op dat moment kennelijk zo nu en dan voorkwam). De stad Groningen stelde hem in het gelijk en stelde: "dat sulks alsnoch bij Borckgrave sal worden gedaen, sullende dezen (de voogden) tot dienste de respective richteren van Bellingwolde en Westerwolde geinicieert worden om haer voogden aen te seggen, haer daer aen te houden". Ook het "vertonen van mandaten" ging tegen een bepaald bedrag per dienst, zoals mag blijken uit het aantekenboekje "Pollingh". In 1698 betaalt Jan Polling 18 stuivers aan de borggraaf (Elso Haselhoff) "voort vertonen". In juni 1704: "Heb ick Jan Pollinck na Groningen geweest tegen die van Onstwedde verteun geit an die borgrave 12 stuiver".

CONCLUSIE

Geconcludeerd kan worden dat de burggraaf-functie een veelzijdige functie is geweest, waarbij het accent lag in de justitiële sfeer (recht en openbare orde handhaven). De functie zal gezien dit karakter zonder meer tot één van de belangrijke openbare functies hebben behoord in Westerwolde. Daarnaast zal de persoonlijke invulling door de diverse bekleders van de functie mede bepalend zijn geweest voor de invloed en het aanzien ervan. De familie Haselhoff heeft in ieder geval een tweetal eeuwen een behoorlijke stempel op de functie kunnen drukken. Om die reden zal in het "familieboek Haselhoff", dat in 1992 zal verschijnen, meer gedetailleerd en grondiger dan in dit artikel, worden ingegaan op de burggraaf functie.

HET HUIS VAN DE BORGGRAAF

door ing. C.J.WEGMAN'

Aan de hand van gevonden akten in het Rijksarchief te Groningen, staat vast dat het hierna te beschrijven huis reeds door de borggraaf Evert Elses Haselhoff (ca.1668-1716) werd bewoond. Of ook Else Dercks (ca.1638-1690) en zijn vader Derck Hazelhoff(ca.1598-1650) hier hebben gewoond is niet expliciet gebleken, maar wel waarschijnlijk, gezien de ligging pal tegenover de ingang van het Huis Wedde. Zeker heeft het als dienstwoning gefungeerd voor: Evert Elses Haselhoff van 1690 - 1716; Albert Everts Haselhoff in 1716; Claes Boelcken van 1717 - 1755; Elso Elses Haselhoff van 1769 -1790; Else Elses Haselhoff van 1790 - 1803; Derck T. de Ruiter van 1803 -1808. Uit de stukken blijkt verder dat in de borggraafbehuizing zeker 100 jaar lang bier gebrouwen en geschonken werd. Ook was het een landbouwbedrijf, dat waarschijnlijk zal zijn verhuurd.

WEDDE, HUISNUMMER 113

1- 1-1829 kadastrale nummers: 352 huis en erf 10.10 are
350 weiland
351 tuin

Eigenaar no. 108: ELZO ELZES HAZELHOFF, landbouwer te Wedde

<u>ELZO ELZES HAZELHOFF</u>	huwt te Wedde met Harmina Addes de Boer
ged. 2- 3-1794 Wedde	4- 4-1815 ged. 5- 4-1795 Vriescheloo
ovl. 31- 7-1835 Wedde	geb. Lutjeloo
ber. landbouwer	d.v. Adde Jans de Boer
z.v. Elzo Elzes Hazelhoff	en Geessien Hindriks
en Geertje Reints Maarsingh	
<u>kinderen:</u> zie burgerlijke stand	

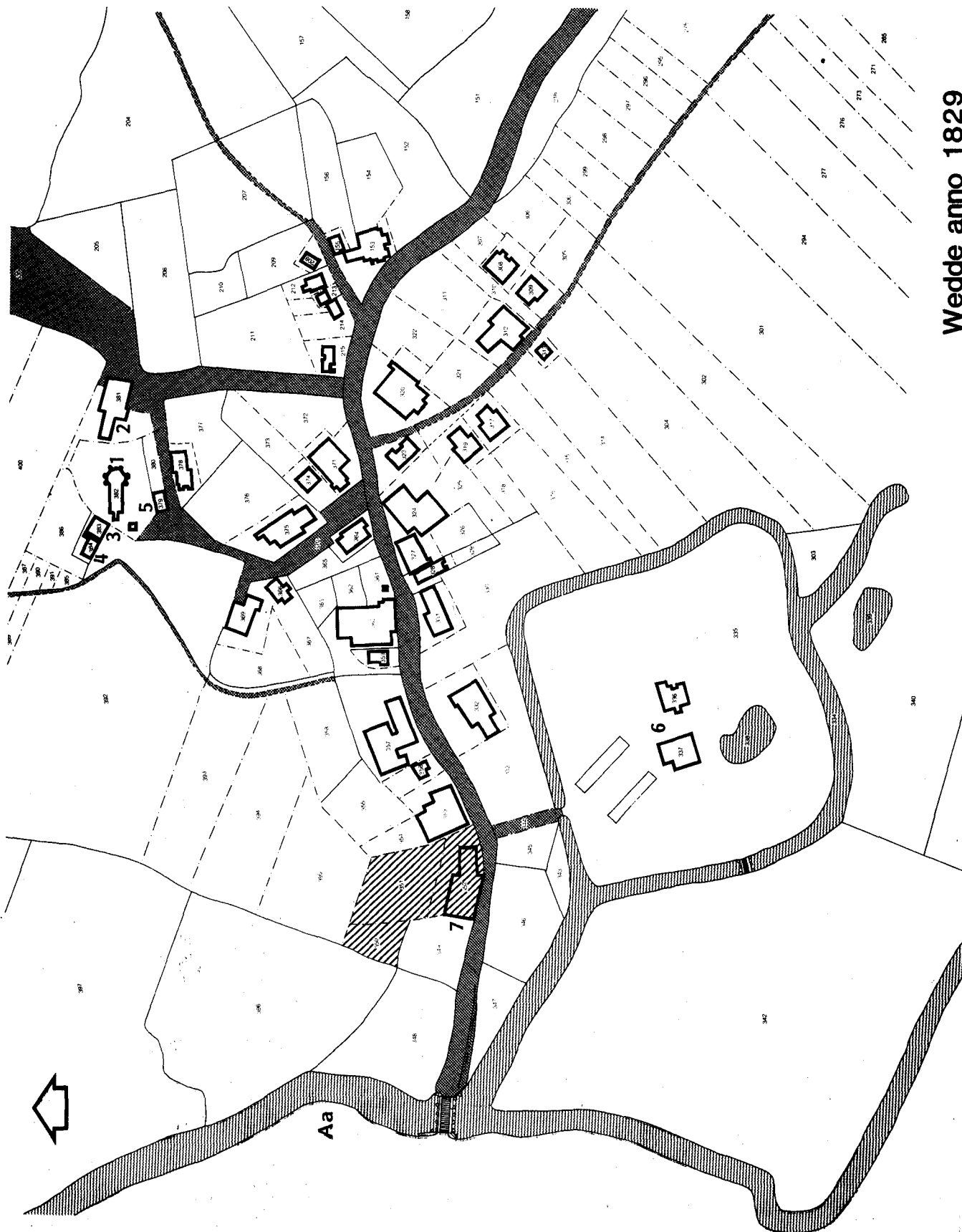
23-10-1828 Gecompareerd: Elzo, Maantje, Reint en Ham Elzes Hazelhoff alsmede Haijo Bennes Hazelhoff, allen te Wedde; Tiebe Elzes Hazelhoff x Jan Geerts Huizing te Wedde, voogd over Jan en Anna, de minderjarige kinderen van wijlen Elzo Elzes Hazelhoff x Alke Harms Sterenborgh te wedde; Adde Jans de Boer, voogd over de kinderen van Jan Addes de Boer, kastelein te Wedde, x Teelke Elzes Hazelhoff, allen erfgenamen van wijlen hun vader en grootvader Elzo Elzes Hazelhoff, dragen over aan de eerste comparant Elzo Elzes Hazelhoff voor de som van 9855 gld.:

- een boerenbehuizing en schuur no. 113, met hof en tuin, belendend: N. en O. Jacob Alting / Z. de weg / W. verkopers;
- diverse landerijen.

<u>ELZO ELZES HAZELHOEF</u>	huwt te Wedde met Geertje Reints Maarsingh
geb. ca. 1759 Wedde	7- 8-1789 ged. 4- 6-1767 Onstwedde
ovl. 14- 9-1824 Wedde (113)	geb. Wessinghuizen
ber. borggraaf/landbouwer/herbergier	ovl. 18-11-1800 Wedde
z.v. Elzo Elzes Hazelhoff	d.v. Reint Aikes Maarsingh
en Frieske Haijes	en Naanke Wubbes Wilts

1) Genealogische gegevens over de Hazelhoff's zijn gedeeltelijk ontleend aan: WESTERWOLDE, jrg. 2, no. 2 : Een familie HAZELHOFF door J.H.A. Hazelhoff (aangevuld en gecorrigeerd door mr. drs. A. Hazelhoff).

1. Kerk
2. Pastorie
3. Kosterij
4. School
5. Diaconie
6. Borg
7. Borggraaf

Wedde anno 1829

kinderen: geb. en ged. te Wedde

11- 7-1790 Frieske huwt Wedde 23- 7-1812 met Freerk Harms Sterenberg

12- 2-1792 Maantje (geb. 9-2)

2- 3-1794 ELZO erfgenaam

24- 1-1796 Teelcke huwt te Wedde 13- 5-1820 met Jan Addes de Boer

26-12-1797 Reint huwt te Wedde 14- 5-1829 met Aaltje Harms Niemeijer

12- 1-1800 Wubbegien

IDEM

huwt 2e Wedde met Alke Harms Sterenberg

h.c. 27- 5-1801 ged. 21- 1-1779 Sellingen

d.v. Harm Freerks Sterenberg

en Tiebe Jans Twiest

kinderen: geb. en ged. te Wedde

24- 2-1804 Harm

27-10-1805 Heije Bennes (geb.23-10) huwt Vlagtwedde 26- 7-1838 met Joanna

Alberts Kraai

5- 7-1807 Tiebe (geb.27-6) huwt Wedde 1- 7-1826 met Jan Geerts Huizing

4- 6-1809 Jan (geb.23-5)

16- 6-1811 Anna (geb.4-6) huwt te Wedde 14- 4-1838 met Lodewijk Jannes Blok

29- 7-1820 belending: N. Elze Hazelhoff (kad.no. 350)

11-10-1808 De burggraaf Derk Tammes de Ruiters x Antje Jans Folkers te

Wedde verkopen aan Elze Hazelhoff x Alke Harms Sterenberg te

Wedde:

- een huis, tuin en Oerde daarnaast, genummerd 115 te Wedde, belendend: N. Jacob Alting / O. Heereweg / Z. Aike Berends / W. koper. Koopsom 2000 gid..

DERK TAMMES DE RUITER huwt 2e Oude Pekela met Antje Jans Folkers

ged. 17- 5-1757 Oude Pekela 3- 2-1803

ged. 1-10-1775 Winschoten

beroep: borggraaf

geb. Winschoter Zuiderveen

z.v. Tamme Reints

ovl. 2- 2-1813 Wedde (115)

en Gijssel Jans

d.v. Jan Folkers

weduwnaar van Margaretha Jans

en Jute Jans

Visscher (huw. O.P. 13-12-1781)

weduwe van Lukas Nieholt

kinderen: geb. en ged. te Wedde

11-10-1803 Jute

21- 2-1808 Elsje (geb. 11- 2)

3- 5-1803 Kasper Alberts te Vriescheloo verkoopt aan de borggraaf Derk

Tammes de Ruiters x Antje Jans Folkers:

- verkopers huis, tuin en Oerde daarnaast te Wedde, belendend: N. Jacob Alting / O. Heereweg / Z. Aijke Berends / W. Elze Hazelhoff. Koopsom 1825 gld..

KASPER ALBERTS

w.s. ongehuwd

ged. 19-12-1767 Vriescheloo

z.v. Albert Kaspers

en Trijntje Jans

16-11-1802 Sytze Pieters x Frieske Klaassens Haselhoff verkopen aan

Kasper Alberts te Vriescheloo:

- huis en hofgrond`of Oerde te Wedde, belendend: N. Jacob Alting / O. Heereweg / Z. Aijke Berends / W. El Koopsom 1675 gid..

SIETZE PIETERS huwt Oude Pekela met Frieske Klaassen Hazelhoff
ged. 27- 5-1764 Oude Pekela 11-12-1791 ged. 17-11-1771 Vlagtwedde
z.v. Pieter Sijtzes d.v. Klaas Elzes Hazelhoff
en Antje Tiabbes en Grietje Harms Koilers
kinderen: geb. en ged. te Wedde
28-11-1802 Pieter

6- 8-1801 Jan Hanssens Kamp, mede voor zijn broeder Everwijn Hanssens Kamp
verkopen aan Sytze Pieters x Frieske Klaassens:
■ een huis en hofgrond te Wedde, met last van overweg over de
Oerde voor Elze Hazelhoff, Feike Alberts, Jarke Luiring en
Alver Huges en Harm Rotgers, e.e.a. uitgezonderd de ketel,
de kuipe enz., belendend: N. Jacob Alting / O. Heereweg / Z.
Aike Berends / W. Elze Hazelhoff. Koopsom 1320 gld..

EVERWIJN HANSSSENS KAMP ongehuwd
ged. 29-10-1769 Onstwedde

7- 8-1798 belending: N. en W. Pieter Hindriks Brouwer
15-4 en 23-12-1799 belending: N. en O. schipsloot en Pieter Hindriks Brouwer

21- 2-1801 *Anna* Detmers Hubbeling x Pieter Hindriks en haar broeder Hanne
Detmers Hubbeling verkopen aan Everwijn Hanssens Kamp:
■ behuizing, schuur en Oerde te Wedde, belendend: N. Alverig
Huiges / O. Jacob J. Alting / Z. de weg / W. Aijke Berends,
met servituut aan Elze Hazelhoff om schepen op de Oerde te
calefateren;
■ een tuin op de Kleine esch van 3 spind
N. Jacob Altingh / O. de boermark / Z. de pastorietuin / W.
de Wedderesch.

ANNA DETMERS HUBBELING huwt te Onstwedde met PIETER HINDRIKS BROUWER
ged. 17- 5-1767 Onstwedde 12-12-1788 ged. Boven Pekela
d.v. Detmer Boelems Hubbeling
en Hadewijk Boelems Nanninges

kinderen:

17- 4-1791 Jantje (geb. 9- 4)
9-12-1792 Hindrik (geb. 28-11) overleden vóór 1-12-1793
1-12-1793 Hindrik (geb. 28-11)
19-11-1797 Klaas Mulder
20-10-1799 Hadewich huwt Onstwedde 29- 3-1820 met Jan Jans Vens

8-11-1790 Klaas Hazelhoff, Elze Hazelhoff voor zichzelf en in qlte voor
Harm Epkes x Lucretia Hazelhoff, waarvoor verder Lucas Pieters
x Scheitje Hazelhoff, Derk Jans x Leentje Hazelhoff en Evert
Jacobs x Teelcke Hazelhoff, alle erfgenamen van hun ouders Elzo
Hazelhoff x Frieske Haijes, in leven echtelieden te Wedde
verkopen aan Pieter Hindriks x Anna Detmers Hubbeling te
Winschoten:
■ behuizing, schuur, Oerde, tuin en appelhof te Wedde,
belendend: N. Jan Huiges erven / O. Hindrik Bult / Z. le
colparanten / W. Heereweg;
met servituut van le comparanten om schepen op de Oerde te
calefateren;
■ een tuin op de Kleine esch.

ELZO ELZES HAZELHOFF huwt le Wedde met Geertje Engelckes
geb. 13- 3-1716 Wedde h.c. 8- 7-1735 geb. ca. 1700 *Vriescheloo*
ber. borggraat ovl. 1739 -1743 Wedde
ovl. in 1790 Wedde d.v. Engelcke *Nindricks*
z.v. Elze Everts Hazelhoff en *Maantje Engelckes Bruggers*
en Swaantje Folckers weduwe van Jan Berents Schuiten

kinderen: geb. en ged. te Wedde
11- 3-1736 Elzo Hazelhoff overleden vóór 23- 6-1737
idem Klaas Boeicken Overleden vóór 19- 4-1745
23- 6-1737 Elzo Hazelhoff overleden vóór ca. 1759
17- 3-1739 Swaantje huwt Wedde 1760 met Adde Jarckes Meening

IDEM huwt 2e met Frieske Haijes
vóór 1743 geb. ca. 1720
bgr. 14- 9-1790 Wedde
d.v. Haije Bennes
en Scheitje N.

kinderen: geb. en ged. te Wedde, vanaf 1755 te Westerlee

31- 3-1743 Scheitje huwt te Meeden 9- 6-1767 met Lucas Pieters
19- 4-1745 Klaas huwt le Vlagtwedde 27-1-1771 met Grietje Harms Koilers
20-11-1746 Haije Bens overleden vóór 17- 8-1755
15- 8-1750 Lucretia huwt Westerlee 10- 8-1775 met Ham Epkes
ca. 1752 Leentje huwt Oostwold 18- 7-1779 met Derk Jans van Bingum
17- 8-1755 Haijo Bennes
20- 8-1758 Elzo huwt le Wedde 7- 8-1789 met Geertje Reints Maarsingh
huwt 2e Wedde 27- 5-1801 met Alke Harms Sterenborgh
11- 3-1761 Teelke (geb. 9-3) huwt Oude Pekela 24-10-1788 met Evert Jacobs

2- 2-1790 Verkoop van huis, schuur en tuin te Wedde aan Elzo Hazelhoff
iunior te Wedde. Belendend: N. de borcraraaf Elze Hazelhoff.

11- 4-1769 Jan Huiges x Engeltje Jans Huizing te Wedde verkopen aan
Elzo Hazelhoff borggraaf x Frieske Haijes:
■ seeckere behuisinge met twee annexe schuiren en daarbij
angehorige somervrugtstuin en appelhof met de zogenaamde
Oerde, tot aan de eijkenboomen van het bouwland, alles
tezamen gelegen te Wedde, belendend: N. verkopers en Hindrik
Jans Bult / W. verkopers en Gerrit Sikkes / O. Jan Alting en
Capitein Jungken / Z. Heereweg;
s een vrouwenzitbank onder de predigstoel in de Wedder kerk.
Koopsom 1150 Car.gl..

JAN ALVERS HUIGES

geb. ca. 1714 zie Wedde huisnummer 116

29- 1-1767 Jan Jacobs Altingh x Aaltje Jans Huiges te Wedde verkopen aan
Jan Huiges x Engeltje Jans:
■ een behuizinge met 2 annexe schuiren met daarbij behorende
zomervrugtstuin en appelhof te Wedde, zoals door verkoper met
aankomstbrieven kan worden verdedigd, belendend: O. verkopers
en de tuin van Hindrik Jans / W. en N. kopers / Z. Heereweg;
■ een vrouwenzitbank onder de predigstoel in de Wedder kerk,
alles volgens verzegelde koopbrief van 28-12-1764.
Koopsom 650 Car.gl..

JAN JACOBS ALTINGH

ged. 1- 5-1740 Wedde

zie Wedde huisno. 114

28-12-1764 Harm Berents Winter x Harmina Boelken te Wedde verkopen aan
Jan Jacobs Altingh x Aaltje Jans Huges te Wedde:

- behuizing met 2 annexe schuiren en somervrugtstuin te Wedde, benevens het appelhof strekkende tot aan het bakhuis en de zogenaamde Oerde, liggende tot scheidinge ten N. de eijken-boomen aan het bouwland, ten W. de sloot van het nieuwland, door de verkopers bewoond;
- een vrouwenzitbank onder de predigstoel in de kerk van Wedde.

Koopsom 1130 Car.gl..

Bedingende verkoper wel, dat de zgn. Hemme en het stuk meedland ten Z. daarnaast met nog 3 mud bouwland insgelijks liggende aan de Oerde, het recht van in- en uitvaart mogen behouden over de voorschreven Oerde tussen de beide schuiren en behuizinge van Jan Huiges door het poortje aan de weg, voorts dat zij mogen blijven wonen in haare achterkeuken ende spijskamer met de halve schuiren tot haar gebruik behouden, ook dat de staande haardplaat in de achterkeuken aan verkopenen zal blijven.

HARMINA CLAASSENS BOELCKEN huwt 1e Wedde met Hindrik Harms Tijks

ged. 3- 4-1729 Wedde

17-11-1754

geb. ca. 1732 Wedde

ovl. na 1764

ovl. 1762 -1763 Wedde

d.v. Claas Boelcken

z.v. Hindrik Harm Tijks

en Swaentje Folckers

en Geesje Roelf

kinderen: geb. en ged. te Wedde

8- 5-1756 Geesje

2- 9-1759 Klaas Boelcken

7- 2-1762 Harm

IDEM

huwt 2e Wedde met Harm Berents Winter

9- 6-1763

geb.

h.c. idem

kinderen: geb. en ged. te Wedde

4- 3-1764 Berent

.6- 5-1755 Scheiding van de op 12- 4-1755 aan 2e comparanten toegewezen
boedel.

Aan Hindrik Harms x Harmina Boelcken wordt toegewezen 3e:

- de behuizing tot Wedde, zoals tegenwoordig door de moeder, Swaentje Folckers, wordt bewoond met de landerijen daarbij behorend.

14- 6-1755 Scheiding van de op 12- 4-1755 aan 2e comparanten toegewezen
boedel.

Aan Hindrik Harms x Hatmina Boelcken wordt toegewezen:

- de behuizinge tot Wedde, zoals tegenwoordig door de moeder Swaentje Folckers wordt bewoond, met de brouwketel enz. (als op 12- 4-1755).

voor de som van 3900 Car.gl.

DE KINDEREN VAN CLAES BOELCKEN x SWAENTJE FOLCKERS

12- 4-1755 Gecompareerd: Swaentje Folckers, de weduwe van wijlen de borg-
grave Claas Boelcken

ter eene

en: Geertruid Boelcken x Luitjen Haijes,
Ettje Boelcken x Claas Willems,
Gebcke Boelcken x Homme Jans gerichtsvogd,
benevens de Commandeur Berent Gansevoort - p.v. , de Adessor
Derk Haselhoff - sibbe en Derk Eefstingh - v.v. over de 3 nog
minderjarige kinderen van le comparante en wijlen haar eheman
Claas Boelcken ter andere zijde.

Scheiding van de bezittingen als volgt:

aan de 2e comparanten wordt toegewezen ten 2e:

- de behuisinge tot Wedde met brouwketel, vaten en verder wat bij de brouwerij gehorig is, bewoond door de le comparante;
- 11 mud bouwland, waarbij o.a.: bij 't huis een Camp bouwland, beswettet ten N. de diaconie tot Wedde;
- een Camp medelandt bij Huis aan 't diep, hebbende ten N. le comparante;
- nog 3 tuinen an de N.O. kant van het Huis, hebbende ten Z. de weduwe van Egbert Jans en Luitjen Haijes en ten O. het kerckenpad;
- nog een tuin bij de behuisinge over de weg, zoals door le comparante is gebruikt en kon worden verdedigd;
- nog een halve legerstede op 't Wedder kerckhof daar stenen op liggen;
- een halve vrouwenbank onder de predikstoel en mannenbanken neffens andere erven gelijk.

alles getaxeerd op 3600 Car.gl..

SWAENTJE FOLCKERS

geb. ca. 1690 Wedde

ovl. na 1755 Wedde

d.v. Folckert Engelberts

en Magdalena Lucas Haselhoff

weduwe van Else Everts Haselhoff

kinderen: geb. en ged. te Wedde

15- 1-1719 Geertruit huwt Wedde hc 6- 9-1738 met Luitjen Haijes

31- 1-1722 Ettjen overleden vóór 3- 7-1724

3- 7-1724 Ettjen huwt 1752 met Claes Willems

5- 8-1726 Gepke huwt, le Vlagtwedde hc 28- 3-1754 met Homme Jans

huwt 2e Vlagtwedde hc 13- 6-1761 met Hannes R.Oostervelt

3- 4-1729 HARMINA opvolgster

17- 8-1732 Magdalena huwt te Vlagtwedde 18- 3-1761 met Engelbert Nannes

16- 5-1733 Folkerdina

ALBERT ELSSES HASELHOFF

geb. ca. 1695 Wedde

beroep: borggraaf / predikant

ovl. 28- 1-1763 Ruinen

z.v. Elso Everts Haselhoff

en Anna Alberts Hubbelingh

Albert is maar zeer kort borggraaf geweest en heeft hoogstens enkele maanden als zodanig zitting gehouden in dit huis.

Hij is tweemaal gehuwd geweest.

In december 1717 werd hij ingeschreven bij de Hervormde kerk te Groningen en ging in 1719 Theologie studeren aan de universiteit van Groningen.

6-11-1716 Gecompareerd Swaantje Folckerts wed. wijl. d' Borghgraaf Elzo

Hazelhoff als legitima tutrix over haer drie kinderen bij gemelde borghgraat in echte geprocreeert, Bielke Haselhoff x Harmen

Berents en Albert Haselhoff tegenswoordigh borghgraaf, als kinderen van het eerste bedde, bij wijlen vrouw Anna Hubbelinck in echte verweckt.

D' welcke bekenden en beleden onderlinghe weg. haer vaderlijke angeërfde goederen in der minne in voegen naebeschr.stedevast en onwederroepelijck veraccordeert overeengekomen en gescheijden te sijn.

Ten eersten: Swaantje Folckerts sal 950 Car.gl. van haer ingebrachte boedel hebben te genieten;

Ten tweeden: is veraccordeert dat d'Borghgraaf Albert Haselhoff desen belangende te diel is gevallen:

■ het vaderlijke huijs en hoff ofte tegenswoordige rechthuijs t'Wedde, soo als het tegenswoordigh is, met d'schuir, d'Esche, oerde, met desselfs op en dependentien, benevens de vacht, verders: ketel, cuijpen, brouwersgereetschap daer toe behorende, *noch* twe vierdiel-gerechtigheijd in de Wedder soo osse als koemarcke, noch het ronde stuck alsmede de Oerde-meede, dese twee laetste posten geëstimeert op 250 Car.gld., noch is d' Borghgraaf toegedielt, de Ruijn en t' kleijne paartje monterende te samen of geëstimeert op 2470 Car. gld.

Ten derden: Bielke H. x Harmen Berents is toegedielt huijs en hoff in de Wedder Hof te gerekent op 2150 Car. gld. enz. enz.

Tenslotte cedeert Albertus aan zijn stiefmoeder Swaentje Folckers de erfenis die hem in deze acte was toebedeeld voor een bedrag van 900 Car.gl. per jaar, tot de aflossing van het geschatte bedrag is bereikt. Dit tegen een rente van 5%.

<u>ELSO EVERTS HASELHOFF</u>	huwt 1e te Wedde met Anna Alberts Hubbelingh	
geb. ca 1668 Wedde	ca. 1692	geb. ca. 1669 '
beroep: borggraaf		ovl. 1693 -1708 Wedde
ovl. in 1716 Wedde		d.v. Albert Hannes Hubbeling
z.v. Evert Dercks Haselhoff		en Margaretha Jans Lepel
en Beelke Elses		weduwe van Luicken Geerts
<u>kinderen:</u> geb. te Wedde en ged. te Vlagtwedde		(Hulsingh)
27- 8-1693 Beelke	huwt 1e Blijham	22- 5-1712 met Harmen Berents Roelfs
ca. 1695 <u>ALBERT</u>		1e opvolger

<u>IDEM</u>	huwt 2e te Wedde met	<u>SWAENTJE FOLCKERS</u>
	ca. 1707	geb. ca. 1690 Wedde
		huwt 2e met Claes Boelcken

kinderen: geb. en ged. te Wedde

28- 5-1708 Evert	huwt te Sappemeer	19-12-1717 met Ester Alles
4- 5-1710 Magdalena	huwt hc Oude Schans	5- 6-1728 met Edzo Claesz Bult
5- 2-1713 Ettjen		
8- 4-1714 Folckert Engelbartus		
13- 9-1716 <u>ELSO</u>		2e opvolger

<u>EVERT DERCKS HASELHOFF</u>	huwt 1e te Blijham met <u>BEELKE ELSSES</u>	
geb. ca. 1640 Wedde	h.c. 13- 6-1667	geb. 26- 9-1641 Blijham
beroep: borggraaf		ovl. 6-10-1680 Wedde
ovl. 8- 4-1690 Wedde		d.v. Else Hemkes
z.v. Derck Haselhoff		en Trijntje Heeres
en Magdalena Sachsenhausen		

kinderen: geb. te Wedde
ca. 1668 ELSO opvolger
ca. 1670 Lucretia huwt le Bellingw.17-2-1695 met Coenraat Abels Braam-
huwt 2e Wedde ca. 1730 met Adde Meeningh (horst

IDEM huwt 2e te Blijham met Renske Jans
h.c. 14-12-1681 geb. ca. 1656
d.v. Jan Hindricks
kinderen: niet bekend weduwe van Otto Jans

MACHDALENA SACHSENHAUSEN huwt met ALBERT TIDDENS
geb. ca. 1611 geb. ca. 1600
ovl. 27-10-1679 Wedde beroep: borggraaf
weduwe van Derck Haselhoff ovl. in 1666
kinderen: geen

DERCK HASELHOFF huwt le Oudeschans met Geertruit Lucas
geb. ca. 1600 24- 2-1628 geb. ca. 1603 Bellw.zijl
beroep: sergeant/chirurgijn/borggraaf
ovl. 10-12-1650 Wedde
kinderen: geb. en ged. Oudeschans
8- 2-1629 Jan huwt te Emden 12- 3-1653 met Hille Arends

IDEM huwt 2e Wedde met MACHDALENA SACHSENHAUSEN
ca. 1636 geb. ca. 1611
ovl. 27-10-1679 Wedde
huwt 2e Albert Tiddens

kinderen: geb. te Wedde
ca. 1637 Geertruit huwt le te Wedde - 6-1656 met Johannes Bachman
huwt 2e te Wedde 1671-72 met Petrus Rusteby
ca. 1640 EVERT opvolger
ca. 1642 Hans huwt le Winschoten hc 28- 3-1667 met Stijntje Jacobs
huwt 2e Blijham hc 11- 9-1674 met Ike Boelens
huwt 3e Winschoten 29-10-1684 met Anna Tiddens
ca. 1644 Lucas huwt te Blijham hc 26- 4-1667 met Ettje Elses

EEN FAMILIE REUNIE VAN DE VELEMA'S IN BOURTANGE

Op zaterdag 21 april vond op de Stakenborgh te Bourtange een familie-reunie plaats op - voor de Velema's - historische grond.' De Velema's ontleen hun familienaam aan de oudst bekende woonplaats van hun voorouders: Veele. De oudst bekende stamvader is ene Coert Hindricks die 11-12-1698 trouwde met Imcke Lubberts. Omdat er maar liefst 300 Velema's naar Bourtange kwamen mag wel van een succes worden gesproken.

Jammer vinden wij het echter dat de naam Velema niet meer op onze ledenlijst voorkomt. Redactie.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschriften en boeken kunnen, na telefonische afspraak, worden ingezien bij onze secretaresse mevr. Hiskes-Knigge te Wildervank. In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

GRUONINGA 34e JRG. 1989.

JAARBOEK VOOR GENEALOGIE, NAAM- EN WAPENKUNDE.

- Drs.J.A.de Boo UITWENDIGE SCHILDVERSIERSELEN IN DE GRONINGSE PUBLIEK-
TELIJKE HERALDIEK NA 1816. Kronen en schildhouders van
wapens van gemeenten en waterschappen.
- R.van der Ley GENEALOGIE HOITS(E)MA. Friesland, Scheemda, Midwolda,
Sappemeer, Groningen. Johannes Sinkes Hoitsema trouwt
Ter Apel 21- 6-1733 met Margaretha Regina Hommerckhuisen.
- P.J.C.Elema GENEALOGIE ROERING(H), ROERIN(C)K. Anloo, stad Groningen.
Mr.J.P.A. NOTITIES UIT EEN ZWERVEND BIJBELTJE.
Wortelboer R.K.-familie Woude-Kuipers, Hoogezand-Sappemeer.
- M.J.de Lange GENEALOGIE DOEDENS. Stad Groninger schippersfamilie.
Dr.P.Bos EDO JANS TE WESTERLEE EN ZIJN NAKOMELINGEN.
Oldambt 1575-1800.
- Drs.R.H.Hofman DE DRENTS-GRONINGSE FAMILIE RUTGERS.
P.C.J.Elema EEN TERUGGEVONDEN TAK SPIETS.
De nazaten van ds. Johannes Spiets 1720-1781.

ONS WAARDEEL 90/1.

TIJDSCHRIFT VAN DE DRENTSE HISTORISCHE VERENIGING, VERENIGING VOOR HISTORIE EN GENEALOGIE.

- J. Bos VAKORGANISATIES IN EMMEN TOT 1940.
- J. Westerhuis DE FAMILIE WESTERHUIS TE GIETEN EN AANVERWANTEN I.
Een genealogie die begint met Jacob Geerts die op 25- 3-
1753 in Gieten trouwt met Aaltien Hindriks. De dochter
Roelfien Jacobs trouwt met Jannis Derks Oosting, welke
nakomelingen in dit deel worden behandeld.
- D. de Hes-Marbus DE GEBROEDERS BEREND EN BENDIX SALOMONS UIT COEVORDEN.
Gedeeltelijke genealogie van de joodse families Bromet in
Coevorden en Kolthoff in Hoogeveen.
- T.R. Hogen Esch-Kuipers FAMILIE MENSINGH (correcties en aanvullingen).

ONS WAARDEEL 90/2.

- L.J. Broeksma DE GEVECHTEN OP 10 MEI 1940 IN DRENTE.
- R. Ootjers "HET BLOED KRUIPT WAAR HET NIET GAAN KAN" van J.H.Bergmans
-Beins. Analyse van een regionalistische roman.
- J.B. Westerhuis DE FAMILIE WESTERHUIS TE GIETEN EN AANVERWANTEN II.

QUELLEN UND FORSCHUNGEN ZUR OSTFRIESISCHEN FAMILIEN- UND WAPPENKUNDE. Jrg. 1990 Heft 1.

- Hans Heinrich BEITRÄGE ZUR GESCHICHTE DES RAUMES BETTEWEHR/GEERDSWEHR/
Lauterbach LARRELT/WYBELSUM. Gebied westelijk van Emden.
Jürgen Hoogstraat LIJST MET INWONERS VAN LARRELT in 1785.
UBBO JANSSEN SAJENGA UND SEINE NACHKOMMEN.
Larrelt; ook geschreven: Zaayenga.
DIE LETZTEN EINWOHNER VON BETTEWEHR. Bettewehr ging ten
onder in de Kerstvloed van 1720, evenals Geerdswehr en
Logum.

GENS NOSTRA april/mei 1990 no. 4/5.

MAANDBLAD DER NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING.

Dubbelnummer Assen-Drenthe, ter gelegenheid van de algemene vergadering van de N.G.V. te Assen op 19-5-1990. Deze vergadering vindt voor 't eerst in Drenthe plaats omdat in het afgelopen jaar de afdeling Drenthe van deze vereniging is opgericht.

- P.M.Kernkamp DE DRENTSE FAMILIE OORTWIJN.
Afkomstig uit Vries en verspreid o.m. naar Oude Pekela waar op 30-5-1717 Jan Oortwijn huwt met Remke Molanus.
- Ir. G.L.Meesters Een zestal afzonderlijke genealogiën: CAMERLING - CRULL - TEN HEUVEL TE ZUIDWOLDE - HILBING - VAN OOSTEN, VERVENERS TE HOOGEVEEN - AFSTAMMELINGEN VAN WESSEL ALBERTS.
- Drs.J.J.van Poucke NIEUW-SCHOONEBEEK, KOMEN EN GAAN IN ZUIDOOST DRENTHE.
Beschrijving van de vestiging na 1814 te Nieuw-Schoonebeek van boeren uit Emsland: t.w. Lindloh-Schwartenberg-Altenberge-Rütenbrock-Hesepe-Fullen-Geeste-Haren-Wesuwe en Lingen. De auteur besluit met: "Voor geïnteresseerde genealogen en locale historici uit zowel Drenthe als het Emsland is er niet alleen in Nieuw Schoonebeek, maar in geheel Z.O. Drenthe nog veel (gezamenlijk) werk te doen".
- C. de Graaf jr. DE FAMILIE DARTWINCKEL UIT GIETEN, 1610-1811
en J. Darwinkel Afkomstig uit Duitsland en in de 18e eeuw uitgestorven in de manlijke lijn. De naam is voortgezet door een dochter
- W.R.en R.E. GENEALOGIE VAN HET COEVORDENSE GESLACHT VAN ENGEN.
van Engen Afkomstig uit De Weusten in het graafschap Bentheim.
- S. Laansma EEN DICHTER-DOMINEE IN ASSEN. Ds. N.H. Tatum Zubli, van 1837 tot 1886 predikant in Assen.
- Drs. A. Brouwer SALOMONS. Een schippersfamilie uit Gasselternijveen.
Omstreeks 1680 komen Jan Salomons x Geessien Jans van Staphorst naar deze, in 1663 gestichte kolonie.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Deze rubriek is bestemd voor die leden van onze vereniging, die met hun onderzoek op genealogisch gebied zijn vastgelopen. Alleen wanneer gebleken is dat de gezochte gegevens niet via de beheerder van ons archief kunnen worden verkregen, kunnen die vragen in deze rubriek worden opgenomen.

Ook vragen op historisch gebied of anderszins betrekking hebbende op Westervolde kunnen in deze rubriek worden geplaatst.

Beantwoording gaarne via deze rubriek en dus niet rechtstreeks aan de vragensteller.

De nummering geschiedt in volgorde van binnenkomst, voorafgegaan door het desbetreffende jaar.

VRAGEN:

1990.10 Weet iemand iets van Westervolders die zijn ingelijfd in het leger van Napoleon en deelgenomen hebben aan diens veldtochten?

ing. C.J. Wegman, lid no. 33

C O R R E C T I E S EN AANVULLINGEN

WESTERWOLDE, Jrg. 10 no. 4 :

In het artikeltje over de "Boeing Airplane Company" op blz. 107 is vermeld dat een brief naar de West-Duitse ARD over dat onderwerp niets opleverde. Vijf maanden na onze brief (beter laat dan nooit) kregen wij uitgebreid antwoord. Daarin lezen we, dat zowel Wallen bij Ahaus als Hohenlimburg a/d Lenne de herkomst van de Boeing-familie voor zich opeisen. Uit de stukken blijkt echter, dat Hohenlimburg de hoogste ogen gooit en dat Wilhelm Böing, overigens een man met een behoorlijke opleiding, in 1868 zijn geluk beproefd in Noord-Amerika. Het gaat hem bijzonder voor de wind, tot hij in 1890 op 48 jarige leeftijd overlijdt.

Redactie

WESTERWOLDE, Jrg. 11 no. 1:

In de transcriptie op blz. 12 was de datum niet aangegeven. Dit moet (volgens een deskundige) zijn 1557.

Om misverstand te voorkomen nog dit: met de plaats van herkomst van de schipper Johan Berns: "Knocke", is bedoeld Knock in Oost Friesland aan de Dollard en dus niet Knokke in Vlaanderen.

Redactie

HET HOENDERGELD, Jrg.11 no. 1:

Van ons lid, de heer H. Mencke te Ritenbrock, ontvingen wij in dank de volgende reactie. Hij zond ons fotocopieën van enige bladzijden uit het boek van Cl. A. Behnes "BEITRAGE ZUR GESCHICHTE UND VERFASSUNG DES EHEMALIGEN NIEDERSTIFTS MUNSTER VOR 1830". De tekst luidt als volgt: "Reeckenschap Herman von Veelen von dem Emsland up Michael im Jar vyfthein hundert un viftich angaende duerende bisz up Michaelreis ein und viftich von allen itwegen myn gnedigen Firsten und Hern to Munster up gebort und uith gegeven".

UPKUMST AN HOENDEREN

dat gericht Himmelinck	LII	hoender
dat gericht vom Duite	LVII	
dat gericht vom Haren	VIII	
de vom Roeswinkels	XXV	

de hoender im Gerichte Aschendorpe synen Jarlix unsecker im Tall.

Herman van Veelen, toen vertegenwoordiger van de landsheer van Emsland, de bisschop van Munster, voerde dus een boekjaar van St. Michiel (29 september) tot St. Michiel. Dit is dus dezelfde datum als waarop de inwoners van Westerwolde volgens het verdrag van 1316 een hoen dienden aan te bieden op het rechthuis te Oldeharen.

De aanslag voor Roswinkel bedroeg in 1550/1551 25 hoenders. Later is dat aantal 22¹. We weten dus nu, dat Roswinkel in 1550 het hoendergeld betaalde, maar nog steeds niet wanneer en waarom dit begonnen is.

Deze verantwoording door Herman van Veelen laat zien hoe het Emsland in "Gerichten" was ingedeeld. Met "Duite" is bedoeld Duthe, ten noorden van Haren. Het gericht van Haren zal later naar Meppen verplaatst zijn.

Genoemde Herman van Veelen was de eerste drost uit deze familie in Emsland. Later zullen zij nog vele drosten leveren.

E.G. Schrage

1) zie INLEIDING blz. II van HOENDERBELASTING DES GERICHTES WESTERWOLDE door C. J. en R.M.A. Wegman.

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

WESTERWOLDE

JAARGANG 11 No. 3

SEPTEMBER 1990

REDACTIE: S.H. ACHTEROP
E.G. SCHRAGE
ing. C.J. WEGMAN, eindredacteur
Acacialaan 27
7642 TW Wierden
tel. 05496 - 72437

TEKENWERK: RUUT WEGMAN

SECRETARIAAT: Mevr. G.P I. HISKES - KNIGGE
■ lidmaatschap M. Hardenbergstraat 3
■ abonnementen 9643 LD Wildervank
■ administratie tel. 05987 - 13095
■ archief

PENNINGMEESTER: G. KAMIES
Postkade 51
9503 AJ Stadskanaal
tel. 05990 - 17272
postgironummer van de vereniging: 4442401

BANK: RABO-bank Stadskanaal
■ rekeningno. 3586.06.063 ten name van de Vereniging
voor Genealogie en Historie Westerwolde;
■ postgironummer van de bank: 810818.

LIDMAATSCHAP: ■ entree éénmalig f 10,--;
■ contributie f 32,50 per jaar (inclusief tijdschrift
uit te rekenen op de driemaandelijke bijeenkomsten)
- bij toezending per post worden de portokosten af-
zonderlijk in rekening gebracht;
■ donateurschap f. 25,-- per jaar (inclusief tijd-
schrift) exclusief portokosten.

INHOUD:

N.A. Hamers	HOE EEN GENEALOGIE TE VATTEN IN EEN OVERZICHTELIJKE PUBLICATIE	blz. 65
ing. C.J.Wegman	HET ERVE COOPS TE VEELE	blz. 66
G. Luth	DE SELLINGER HERBERGEN	blz. 76
ds. W. Horlings	FAMILIE-REUNIE HORLINGS	blz. 78
	DE MORMONEN EN GENEALOGIE	blz. 79
	FAMILIESTICHTING HASELHOFF OPGERICHT	blz. 80
E.G. Schrage	HET GESLACHT HOMMES	blz. 81
J. Drok	EEN WESTERWOLDSE MARK	blz. 86
Rijksarchief Groningen	ERKENNING VAN NATUURLIJKE KINDEREN	blz. 87
	TIJDSCHRIFTEN	blz. 88
	VRAGEN EN ANTWOORDEN	blz. 90
	CORRECTIES EN AANVULLINGEN	blz. 90

VAN DE REDACTIE

Op de ledenvergadering van 29 september a.s. zal door de heer R.M.A. Wegman een inleiding worden gehouden over een tweetal door hem getranscribeerde, uitgetypte en vermenigvuldigde/te vermenigvuldigen boeken, te weten:

1. ONTVANCK VAN BREUCKEN DES GERICHTES WESTERWOLDE 1667-1810
2. PROTOCOL VAN CIVIELE **ZAKEN** VOOR DE RICHTER VAN WESTERWOLDE 1628-1634

Het eerste boek omvat 65 blz. tekst en 16 blz. register met ca. 700 verschillende namen. Het werkje zal ter vergadering kunnen worden aangeschaft voor de prijs van *f* 25,--. Bij toezending per post *f* 29,-.

Het tweede boek zal ongeveer 165 blz. tekst en een register van ca. 20 blz. omvatten. De kosten hiervan zullen bedragen *f* 50,--. Bij toezending per post *f* 56,--. Het is echter niet zeker of dit werk voor de komende ledenvergadering gereed zal zijn. In elk geval zal één exemplaar ter inzage worden gelegd.

De boeken kunnen worden besteld door overmaking van *f* 29,-- resp. *f* 56,-- op gironummer 2226754 t.n.v. R.M.A. Wegman te Westervoort.

**HOE U UW GENEALOGIE KUNT VATTEN IN EEN OVERZICHTELIJKE PUBLIKATIE,
ARTIKEL OF BOEK.**

Samenvatting van de lezing door de heer N.A. Hamers te Malden gehouden op de ledenvergadering op 9 juni 1990.

De heer Hamers is reeds meer dan 50 jaar bezig met genealogisch onderzoek en is hoofdredacteur geweest van GENS NOSTRA, het orgaan van de Nederlandse Genealogische Vereniging.

Spreker benadrukt dat het, bij het verzamelen en vastleggen van gegevens, nodig is om duidelijk de vindplaats, de bron, van gevonden gegevens vast te leggen. Dit om anderen gelegenheid te geven tot controle, dan wel er gebruik van te maken voor eigen onderzoek.

Bij het groeien van de hoeveelheid gevonden feiten is het nodig een goede ordening te hanteren ten bate van het snel en gemakkelijk terugvinden en gebruiken ervan. Deze ordening kan zowel met een kaartstelsel als door middel van een computer bewerkstelligd worden.

Als ideaal stelt spreker de "familiegeschiedenis". Deze dient niet alleen de directe genealogische feiten (geboorte-, trouw-, en sterfdatum), maar ook gegevens over de maatschappelijke positie, de lotgevallen en verrichtingen van de leden van die familie te omvatten. Gestreefd moet worden naar een "beeld" van de genoemde personen.

Een interessante vraag is b.v.: hoe kwam het dat deze persoon trouwde met die? Een antwoord is dan al gauw: het ging om het geld. Maar waren er misschien al oudere zakelijke- of familierelaties? Vooral als de huwelijkspartners op een (relatief) grote afstand van elkaar woonden is deze vraag van belang.

Hierdoor kan de genealogie werkelijk gaan gelden als een hulpwetenschap voor de studie van de geschiedenis.

Wanneer kan men gaan publiceren?

Veelal zal na de publicatie blijken dat men te vroeg geweest is. Door eigen vondsten later, door kennisneming van publicaties van anderen en door reacties van anderen komen er vrijwel altijd nog nieuwe gegevens te voorschijn. Aangaande publicaties van artikelen in tijdschriften worden door de redacties bepaalde eisen gesteld en richtlijnen gehanteerd. Neemt men bij aanbidding van een bijdrage deze niet in acht, dan heeft men geen kans op opneming in het tijdschrift! Men moet dus goed letten op de bij die tijdschriften bestaande gewoonten, die trouwens bij wisseling van redactieleden nog wel eens gewijzigd worden.

In dit verband wijst de spreker op een boekje van zijn hand: "ORDENING EN FAMILIEGESCHIEDENIS", uitgegeven door de Nederl. Genealogische Vereniging. Er blijkt in de vergadering veel belangstelling daarvoor te bestaan, zodat zal worden gepoogd er een aantal aan te schaffen.

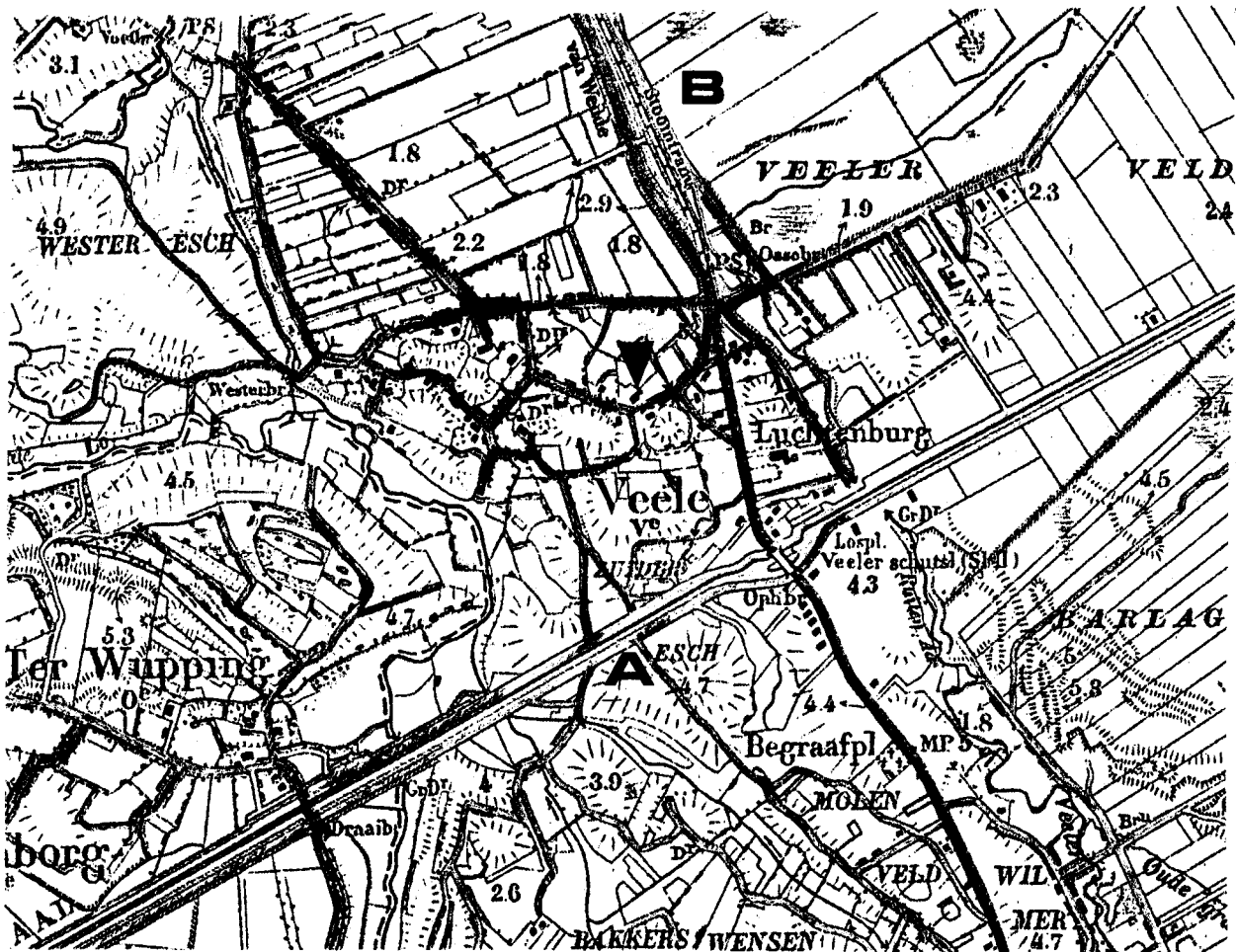
Spreker zegt zelf voorstander te zijn van het "staaksgewijze" opzetten van de familiegeschiedenis. Het voordeel er van is, dat de onderlinge verwantschapsrelaties tussen de leden van de familie dan overzichtelijker zijn. Bij een "horizontale" opzet van de behandeling der generaties is die overzichtelijkheid geringer. Er zijn genealogische organen die staaksgewijze opzet als eis stellen.

E.G. Schrage

HET ERVE KOOPS TE VEELE

door ing. C. J. WEGMAN

Het was dit jaar, dat wij op uitgebreide schaal hebben herdacht, dat wij niet alleen 50 jaar geleden werden overrompeld door de Duitsers, maar ook dat het 45 jaar geleden was dat wij werden bevrijd. Deze bevrijding is echter voor Veele niet bepaald vlekkeloos verlopen. Op 12 april 1945 werden namelijk door de vanuit het zuiden oprukkende geallieerde legers (in dit geval een Belgische parachutisteneenheid) duchtig geschoten op de laatste, zich uit Veele terugtrekkende, Duitse troepen. Aanvankelijk probeerden de geallieerden om via de hoofdweg over de sluisbrug Veele binnen te trekken, maar moesten zich na een hevig vuurgevecht terugtrekken. Trouwens de brug was inmiddels door de Duitsers opgeblazen. Bij deze gevechten raakten vele woningen om en nabij de sluis in brand. Vervolgens probeerden de Belgen om via de zandweg over de Zuid-esch hun doel te bereiken. Aan het einde van die weg lagen in het kanaal verschillende pramen en andere vaartuigen, zodat zij daar het kanaal konden oversteken (punt A).

Veele omstreeks 1920

(de topografie was in 1945 nagenoeg gelijk; er waren alleen wat meer huizen)

De Duitsers hadden zich inmiddels teruggetrokken en verschanst nabij de wisselplaats van de Oost Groningse (punt B). Zodoende kwam oud-Veele in het schootveld te liggen, waardoor een drietal boerderijen, te weten die van Freerk Dijkmeijer, die van zijn broer Willem Dijkmeijer en "de Luchtenborg" van Trenning in brand werden geschoten. Om de Duitsers te dwingen de boerderijen te verlaten, werden deze in brand geschoten met fosforgranaten. Zodoende raakten niet minder dan 14 boerderijen, schuren en burgerwoningen in

brand. Dat was een groot deel van het toenmalige woningbestand in Veele. De heer Harm Dijkmeijer¹ vertelt mij dat, terwijl overal uitbundig feest werd gevierd, er voor zijn ouders niet veel reden was tot feestviéren. Zij hadden immers have en goed zien verbranden en moesten maar zien dat zij elders onderdak vonden. Behalve bij de drie genoemde gezinnen verging het o.a. ook bij de families Bosker, Brouwer, Feiken, Hidding, Schuitema, Stedema, Struik (sluiswachterswoning) en Zuurman.

Onder deze boerderijen was een zeer oud exemplaar, n.l. de boerderij van Willem Dijkmeijer. Deze boerderij was een zeer oude, typisch Westerwoldse boerderij. Er schijnt destijds dan ook sprake van geweest te zijn, dat deze boerderij zou worden overgeplaatst naar het Openluchtmuseum in Arnhem. Het is er helaas nooit van gekomen. Zeer weinigen zullen geweten hebben dat dit vanouds het erve Coops is geweest. In dit artikel zullen wij de historie van deze boerderij nader onder de loep nemen.

HET ERVE COOPS

De laatste bezitter van deze boerderij was:

<u>WILLEM DIJKMEIJER</u>	huwt te Vlagtwedde met Roelfina Hendrika de Lange
geb. 4- 8-1890 Veele	10- 5-1922 geb. 20- 6-1891 Ter Apel
ovl. 14- 1-1967 Veele	ovl. 22-10-1960 Veele
z.v. Harm Berends Dijkmeijer	d.v. Gerrit de Lange
en Lamberdina Willems Niemeijer	en Tietje Sassen
<u>kinderen:</u>	dit huwelijk bleef kinderloos

Willem verkreeg dit bezit via boedelscheiding in 1939.

<u>LAMBERDINA W.NIEMEIJER</u>	huwt Vlagtwedde met Harm Berends Dijkmeijer
geb. 3- 3-1854 Veele	26- 4-1884 geb. 14- 2-1857 Wedde
ovl. 16- 8-1911 Veele	ovl. 2- 1-1938 Veele
d.v. Willem Harms Niemeijer	z.v. Berend Harms Dijkmeijer
en Geertje Jans Velthuis	en Jantje Freriks Ferla.

1) Voor de verkregen informatie ben ik hem veel dank verschuldigd.

kinderen: geb. te Veele

19- 3-1885 Geertje huwt te Vlagtwedde 10-10-1908 met Geert Boels
28- 3-1887 Berend huwt te Vlagtwedde 11- 4-1914 met Kenna Kuper
4- 8-1890 WILLEM opvolger
20- 6-1892 Jantje huwt te Vlagtwedde 10- 5-1919 met Gerrit Vergeer
13- 5-1897 Freerk huwt te Bellingwolde 13- 5-1922 met Jantje Begeman

Lamberdina kwam in het bezit van de boerderij door boedelscheiding in 1873 en 1888 alsmede door vererving in 1913 van haar ouders, broers en zusters.

18-10-1873 Scheiding van de boedel van Geertje Jans Velthuis, weduwe van Willem Harms Niemeijer (ovl. 23- 6-1870 te Veele) tussen haar kinderen.

Elk van de kinderen krijgt 1/7 deel in "Df", nl. kad. no. 984 (huis en erf), no. 1368 enz. enz. ter waarde van / 6.405,--

WILLEM HARMS NIEMEIJER huwt Vlagtwedde met Geertje Jans Velthuis
geb. 11- 8-1806 Veele 6- 6-1834 geb. 4- 7-1814 Vlagtwedde
ged. 17- 8-1806 Vlagtwedde ovl. 20-3-1886 Veele
ovl. 23- 6-1870 Veele d.v. Jan Lammerts Velthuis
z.v. Harm Willems Nijmeijer en Grietje Geerts Meijer
en Antje Wubbes Folkers

kinderen: geb. te Veele

22-10-1835 Harm overleden Veele 23-11-1835
16- 4-1837 Harm huwt te Vlagtwedde 2- 3-1868 met Wupke Rendering
18-11-1839 Jan^e ongehuwd, ovl.Vlagtwedde 15- 2-1901
23-10-1842 Grietje² huwt 1e Vlagtwedde 23- 4-1868 met Klaas Tammes
huwt 2e Vlagtwedde 1-10-1879 met Pieter Dinkela
22- 3-1845 Antje overleden Veele 2- 8-1846
15- 5-1847 Wubbe huwt te Vlagtwedde 30- 4-1874 met Aaltje Kuper
17-11-1849 Antje huwt te Midwolda 22-10-1875 met Aaldrik Woltman
20- 7-1852 Lammert ovl. Vlagtwedde 25- 4-1853
3- 3-1854 LAMMERDINA³ opvolgster
30- 4-1856 Fennechien huwt te Vlagtwedde 17-11-1883 met, Geert Niemeijer

Willem op zijn beurt erfde dit bezit via boedelscheiding in 1837 van zijn ouders Harm Willems Niemeijer x Antje Wubbes Folkers.

VEELE, HUISNUMMER 22

Geregistreerd na invoering van het kadaster:

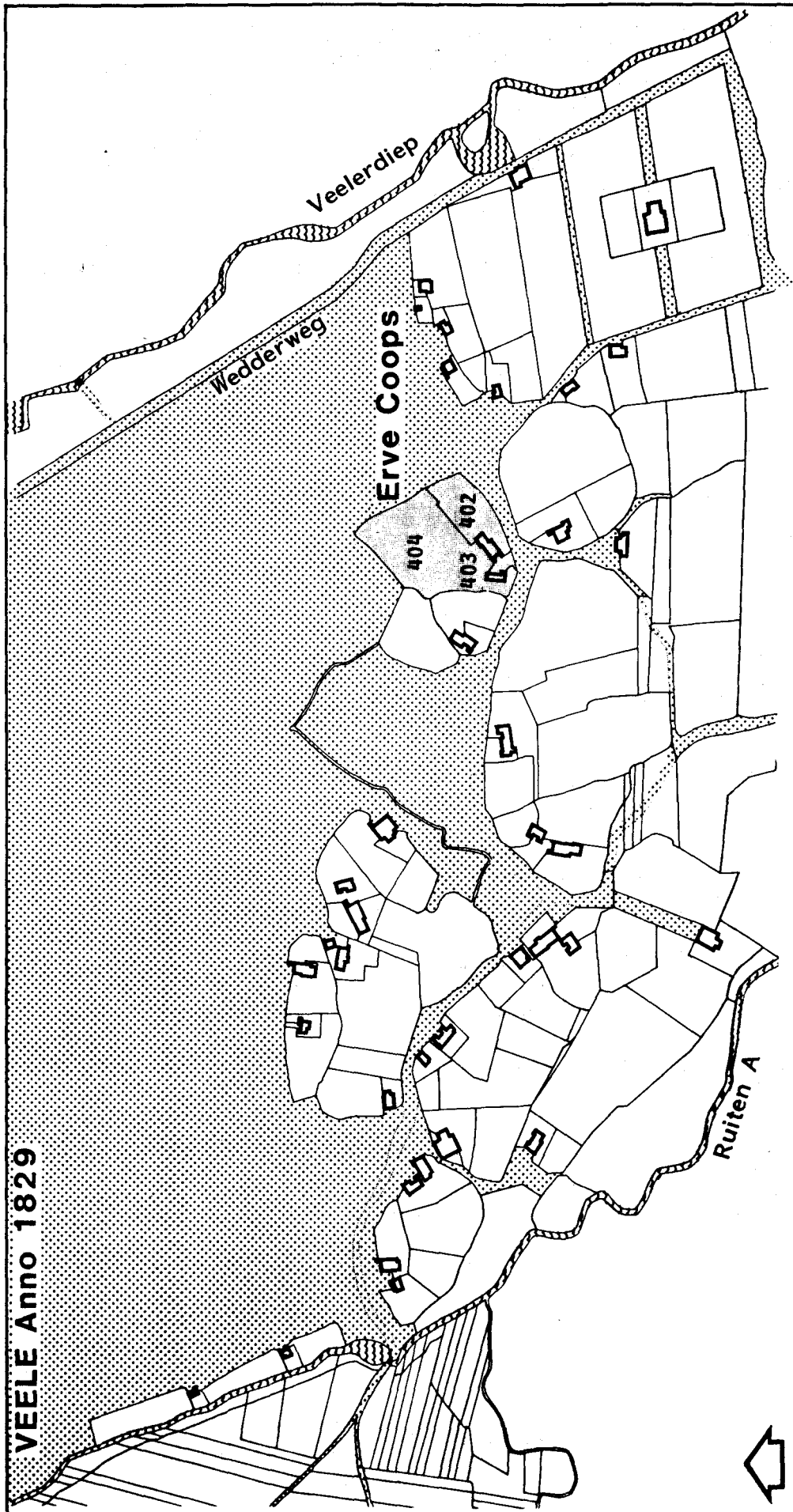
4- 4-1828 Geertruid Harms Nijmeijer x Harm A. Hulst en Aaltien Harms
Nijmeijer verkopen aan Willem Harms Nijmeijer, allen wonende te
Veele, voor 2600 gld.:

■ hun 2/5 aandeel in een boerenplaats "Het Koops" te Veele.

1- 1-1829 kadastrale nummers: 403 huis en erf 6.90 are
402 boomgaard 25.30 are
404 bos 74.00 are

Eigenaar no. 256: de weduwe van HARM WILLEMS NIJMEIJER, landbouwerse Veele.

- 2) zij worden bij de geboorte ingeschreven als Neimeijer.
- 3) zij wordt later Lamberdina ge.noemd.

HARM WILLEMS NIEMEIJER huwt 1e Sellingen met Hindrikje Jacobs Scholts
ged. 29- 6-1760 Onstwedde 26- 3-1789 ged. 30-11-1757 Onstwedde
beroep: landbouwer ovl. 1796 -1799 Sellingen
ovl. 24- 1-1828 Veele (22) d.v. Jacob Roelfs Scholts
z.v. Willem Jans Hidding en Geertruid Hindriks Coets
en Fenne Berents Oolders weduwe van Hilwert Hindriks
kinderen: geb. en ged. te Sellingen Hoiting
19- 9-1789 deze naam is niet ingevuld
12- 2-1792 Geertruid huwt Vlagtwedde 12- 5-1819 met Harm Aikes Hulst
24- 1-1796 Jacob' w.s. jong overleden

IDEM huwt 2e Vlagtwedde met Geertje Hensums Oolders
17-11-1797 ged. 16- 9-1770 Onstwedde
bgr. 7- 2-1803 Onstwedde
d.v. Hensum Berents Oolders
en Aaltje Geerts

kinderen: geb. Veele en ged. Vlagtwedde
26-10-1800 Aaltje huwt Wedde 14- 5-1829 met Reint Elzes Hazelhoff
9- 5-1802 Willem (geb. 4- 5) -ovl. Veele 26-12-1802

IDEM huwt 3e Vlagtwedde met ANTIJE WUBBES FOLCKERS
27- 8-1805 ged. 8- 2-1767 Onstwedde
h.c. idem d.v. Wubbe Elzes Folckers
en Harrenke Meems

kinderen: geb. Veele en ged. Vlagtwedde
- 17- 8-1806 WILLEM opvolger
4- 9-1808 Wubbe huwt Vlagtwedde 10- 5-1845 met Trientje Geerts Nannings
13- 5-1810 Fennegien huwt Onstwedde 15- 4-1836 met Jan Klasen Volders

1- 9-1798 Publiekelijk verkocht (voor Jan Jans Huitsing) aan Harm Willems
te Veele:
■ de boerenplaats en erve "Het Coobs" te Veele, bestaande uit
een behuizing, schuren, landerijen, venen enz. enz. volgens
koopbrief van 7-11-1793.
27- 8-1805 Huwelijkscontract te Vlagtwedde tussen Harm Willems van Veele en
Antje Wubbes van Onstwedde.
Dedingsluiden bruidegom: Berent Willems - broeder / Hilwert
Alberts en Elze Harms - zwagers.
Idem bruid: Elze en Meeme Wubbes - broeders.

JAN JANS HUI TSING huwt 1e Onstwedde met Harmina Derks Hidding
ged. 8- 1-1752 6- 8-1786 ged. 11- 1-1757 Onstwedde
ovl. 19-11-1806 Onstwedde geb. Smeerling
z.v. Jan Hanses Huitsing ovl. 1793 -1794 Veele
en Alke Jans d.v. Derk Hindriks Hidding
kinderen: geb. en ged. te Onstwedde en Grietje Harms Bruining
13-12-1788 Grietijn huwt te Winsum 25- 6-1816 met Pieter Douwes Antuma

IDEM huwt 2e Vlagtwedde met Zwaantje Hindriks Koers
15-12-1794 ged. 25-10-1772 Vlagtwedde
geb. Veele
bgr. 18- 2-1804 Veele
d.v. Hindrik Hindriks Koerts
en Antje Jans Boelen

kinderen: geb. Veele en ged. Vlagtwedde
16/22- 2-1795 Jan huwt te Winsum 21- 9-1822 met Dina Geerts de Vries
2/23- 4-1796 Aalke huwt Nieuwe Schans 15- 4-1820 met Hiske Engels Engels

4/14- 1-1798 Hindrik ongehuwd overleden Onstwedde 15- 8-1839, 41 jaar
25-4/11-5-1800 Antje overleden 26- 6-1800 te Veele
9/26- 2-1804 Albert begraven 2- 3-1805 te Vlagtwedde

19-11-1806 overleden te Onstwedde: Jan Jans Huitsing, 55 jaar / nalatend
één voordochter / onderhouden door de diakonie.
15- 4-1820 Huwelijksacte van Aalke Jans Huitzing: d.v. Jan Jans H., begr.
Onstwedde 24-11-1806 en Zwaantien Hindriks Koers, ovl. 2- 2-1804

7-11-1793 Bij publieke veijlinge hebbe ik, Lodewijk Muntinghe, verkogt an
Jan Jans Huitsingh te Onstwedde voor de koopsom van 4415 gld.:
■ mijn boereplaats en erve "Het Coobs" genaamd te Veele,
bestaande in:
- behuizinge, bakhuis, schuire, hooven, tuinen;
- ca. 22 mudde insaads bouwland;
- ca. 22 dagwerk miediand;
- 4 mállenwaares geregtigheid over de Veelder Hammerik en
daartoe behoorende verdeelde en onverdeelde veenen;
- mans en vrouwen sitplaatsen in de kerk te Vlagtwedde;
- leegersteeden op het kerkhof, met het onderhoud der rig-
chellinge daaromtoe te Vlagtwedde.
invoeegen door mij verkooper gepossideert en_ door Geert Reijnts
meijerwijse ten gevolge huurcontract, en het bakhuis met diens
annexen door Willem Hanssen en vrouw bewoond.

LODEWIJK MUNTINGHE Richter van Westerwolde
ged. 16- 4-1747 Wedde zie Vlagtwedde, huisno. 6

13- 8-1778 De erfgenamen van de Drost_Petrus.Muntinghe x Gesina Geertruit
Kiers verkopen aan haar broeder en mede-erfgenaam Lodewijk Mun-
tinghe, Richter des Landschaps Westerwolde, voor 2500 Car.gl.:
■ de plaats en erve " het Coobs" te Veele, zoals aangekocht
door de Drost Muntinghe volgens koopbrief van 18- 8-1762 voor
de Richter en thans meijerwijs bewoond door Detmer Coobs.

PETRUS MUNTINGHE Drost woont op 't Huis te Wedde

18- 8-1762 Wubbe Koops, erfgezetene tot Veele verkoopt aan de Drost Petrus
Muntinge x Gezina Geertruit Kiers te Wedde voor 3880 Car.gl.:
■ verkopers boerenplaats en erve, bestaande uit:
- behuizinge, backhuis, schuire, hooven, tuinen en planta-
gien;
- bouw- en weijdelanden en veenen in het Klufft Veele;
- een mans- en vrouwenzitplaats in de kerk van Vlagtwedde;
- een legersteede op het kerkhof te Vlagtwedde.

WUBBE DETMERS COOPS huwt te Vlagtwedde met Willemtien Alberts Bontkes
geb. ca. 1690 Veele 17- 6-1725 ged. 18-11-1703 Vlagtwedde
eigenerfde te Veele h.c. 11- 6 geb. Wollinghuizen
ovl. 1765 -1772 Veele ovl. 1747 -1772 Veele
z.v. Detmer Engels (op 't) Coops d.v. Albert Harms Bontckes
en Alcke Wilts Coops en Anneke Hindriks Hofften-

camp

kinderen: geb. te Veele en ged. te Vlagtwedde
4- 8-1726 Alcke overleden vóór 24- 8-1727
24- 8-1727 Alcke ongehuwd, leeft nog 17- 9-1776 (lidmaten Vlagtwedde)

2- 4-1730 Antie overleden vóór 13- 2-1735
26- 8-1731 Detmer was huurder op dit Erve, ongehuwd ovl. na 13- 8-1778
13- 2-1735 Ancke overleden vóór 3- 4-1741
10-11-1737 Albertien huwt te Vlagtwedde 16-12-1770 met Jan Hilvers
3- 4-1741 Antie w.s. ongehuwd overleden
27- 9-1744 Albert w.s. ongehuwd overleden

Aangenomen lidmaten te Vlagtwedde:

5- 3-1717 728. Wubbe Coops
1-12-1724 925. 'Willemtien Alberts Bontckes j.D.

11- 6-1725 Huwelijkscontract te Veele tussen Wubbe Detmers Coops, erf- en woonachtig te Veele en Willemtien Alberts Bontckes.
Bruidegoms ouders nemen hun schoondochter op in hunne erffelijke behuisinge "het Coops" tot Veele. De bruidegom moet uitkeren aan zijn broeder en zusters elk 500 Car.gl. Wanneer de bruidegom het kleine huis niet wil behouden, dan zal zijn broeder Wilt Detmers Coops als eerste daar recht op kunnen doen gelden.
Bruids -voorstanderen beloven de bruid 500 Car. gl. mee te geven.
Dedingsluiden bruidegom: Ouderling Detmer Coops - vader / Alcke Coops - moeder / Aendries Menses x Swaentien Coops - zwager en zuster / Jan Berents Luiringh x Geertien Detmers Coops - zwager en zuster / Wilt Detmers Coops - broeder / Kerkvoogd Engel ten Vesthuis en Hische Hulsingh - vedders.
Idem bruid: Annecke Hindricks - moeder / Diacon Hindrick Boelmans - p.v. / Heije Harmans - sibbe / Jan Teijningh - v.v. / Berend Hindricks Vos - volle oom / Geert Harms en Jan Klaesenshalve ooms.
Getuigen: Diacon Hindrik Balsters en Ham Jans Buur.

in 1733 Bijdrage voor de Lantssoldaet: Wubbe Coops 2 gi..
Bijdragen voor de Vlagtwedder kerk:

6- 4-1746 Wubbe Kops 2 - 10 - 0
12- 1-1765 Wubbe Koops 3 - 8 - 0 (onder Veele)
16-12-1770 huwen te Vlagtwedde: Albertien Wubbess van Veele x Jan Hilvers van Vlagtwedde

ALCKE WILTS COOPS huwt le Vlagtwedde met DETMER ENGELS (op 't) COOPS
geb. ca. 1671 Veele 28- 4-1689 geb. ca. 1659 Vlw. Velthuis
ovl. na 11- 6-1725 h.c. 28- 3 bet. voor graf 11-12-1732
d.v. Wilt Luijckens (op 't) Coops z.v. Engel Engels ten Velthuis
en Wupcke Wubbess Coops en Geertien Detmers Aijsingh

kinderen:

ca. 1690 WUBBE opvolger
28- 8-1692 Geertien overleden vóór 16-10-1698
ca. 1695 Swaentien huwt vóór 17- 6-1727 met Andries Mensens
16-10-1698 Geertien huwt Vlagtwedde 6- 2-1724 met Jan Berents Luiringh
19- 2-1702 Wilt huwt Vriescheloo vóór 7-11-1733 met Grietje Edes

28- 3-1689 Huwelijkscontract tussen Alcke Coops, d.v. Wilt Luickes x Wipke Coops, en Detmer ten Velthuis, z.v. zal. Engel ten Velthuis x Geertjen Aisinck.
De ouders van de bruid nemen de bruidegom op in haere behuisinge "'t Coops" onder Vlagtwedde gelegen, mits de 3 kinderen van haer zal. dochter Swaeneke Coops uit haere erfplaatse 1200 Car. gi.

zullen krijgen, waermee zij dan van haer bestemoeders plaetse 't Coops zijn afgeboedeld. Bruids ouders behouden: 8 mudden bouwland, 4 deimatten meede, 2 goede paerden, 4 goede koeijen, 200 Car.gl. buiten staende, 2 bedden met toebehoor, een waegen ende de Bustuin van huur.

De bruidegom brengt in 1050 Car.gl. van vaderlijk en moederlijk goed, alsmede 100 Car.gl. gewonnen goed.

Dedingsluiden bruid: Wilt Coops - vader / Frerick Elgers / Hanne Hubbelinck / Geert Alverinck / Harm Loerinck / Mans Hilwerinck en Wubbe Renwerinck.

Idem bruidegom: Frerick ten Velthuis - broeder / Berent Aisinck en Jan ten Velthuis.

1693 Lidmaten te Vlagtwedde (onder Veele):

168. Dettmer Coops obiit

169. Alcke Coops

21- 4-1727 Besettinge Vlagtwedder kerk: Detmer Coops 1-10.

16- 6-1731 Detmer Coops als oom bij h.c. van Jarcko Freerks ten Velthuis

11-12-1732 Wubbe Coops betaalt wegens een groeve 6 - 0 - 0 (waarschijnlijk voor zijn vader).

<u>WUPCKE WUBBES COOPS</u>	huwt le Vlagtwedde met Adde Harms Coijlers
geb. ca. 1629 Veele	h.c. 9- 6-1654 geb. ca. 1630 Woll.huizen
ovl. 28- 4-1724 Veele	ovl. 1665- 1670 Veele
d.v. Wubbe (op 't) Coops	z.v. Harm Edes Coijlers
en Swancke Geerts Coops	en Albertje Addes Meeningh

kinderen:

ca. 1658 Swaentje is overleden vóór 28- 3-1689 en heeft 3 kinderen

9- 1-1654 Huwelijkscontract te Vlagtwedde tussen Alcke Coops en Ede Koylers alsmede tussen Wupcke Coops en Adde Koylers, resp. oudste dochters van Wubbe Coops en zal. Swancke Coops te Veele en oudste zonen van zal. Harmen Koylers x Albertjen Koylers.

Eerstlijcken neemt ten houwelijck Edo Koylers Alcke Coops in Koylers arve tot Wollinghuisen ende desghelijcken neemt Adde Koylers ten houwelijck Wupcke Coops in Coops arve tot Veele. Nu dewijre van 't Coops één kindt is af 't boelen ende 't Koylers twee, neemt Wubbo Coops an 't betaelen an sijnen swaeger Edo Koylers een summa van 200 daelers. Wijders noch geconditioneert dat, indien de jongheluiden in Coops wolden den vader geen ghemack doen, hij sal mooghen sonder wedersegghen besitten het huis ende tuin, daer Bus Schoonmacker in woont, mit 4 mudden landt, op ijder essche 2 mudde.

Dedingsluiden bruiden: Wubbe Coops - vader / Jurjen Altinck oom / Jan Meenderinck / Albert Teyenck / Roelef Simens / Harmen Luirinck / Wilt Renwerinck.

Idem bruidegoms: Detmer Aisinck - oude oom / Wilcke Boeynck / Wubbe ter Walslage / Harmen Boelmans / Ede Huistinck / Engell ten Velthuis / Berendt Aisinck / Berendt Eelsinck / Boelman Eelsinck / Hiske ten Velthuis.

6- 5-1665 Adde Coops is getuige bij het h.c. van zijn broeder Hilwert Koylers x Geesjen Buntkens.

<u>IDEM</u>	huwt 2e Vlagtwedde met	WILT LUICKENS (op't) COOPS)
	h.c. 21-12-1670	geb. ca. 1735
		ovl. 16-12-1701 Veele
		bet. voor graf 26-10-1702

kinderen: geb. Veele en ged. Vlagtwedde

ca. 1671 ALCKE

opvolgster

13- 3-1669 Insaecken Frerick Elgers in qlte impt. verd. hebb. Wupko Coops ged., daer heen questieus teneinde de ged. soude moeten uitepen en laten volgen sodane boedeil als des impts in qlte andere susteren uit Coopes arve ende behuisinge hebben genoten en ten boedell belovet, alsmede d' gerechte helfte van 't geene des impts in qlte suster Alcke Coopes op haer dootlicke decess heeft naegelaeten.

21-12-1670 Huwelijkscontract te Veele tussen Wupke Coopes en Wilt Luickens. Wupcke Coopes neemt haer bruidegom op in haer behuisinge, goederen en landerijen onder Vlagtwedde gelegen, mits haer tegenwoordige dochter Swancke van Coopes arve wordt afgekocht. Indien de bruid sterft, vervalt het bezit aan Swancke.

De bruidegom brengt in 878 daelers.

Dedingsluiden bruid: Frerick Elgers - zwager / Wilcke Boeynck / Frerick Eefsinck / Harm Loerinck / Albert Halmingh / Hinderick Simens.

Idem bruidegom: Wubbe Heyes / Wubbe Jans / pastor Besselingh / Jan Horlingh / Wubbe Tonnis / Wilm Alberts.

20- 3-1672 Insaecken Wupke, d'huysvrouw van Frerick Elgers impte, verd. hebb. Wijpko d' huysvrouw van Wilt Luickens ged., daer heen questieus teneinde ged. soude moeten uitkeren so groote boedeil als haer resp. zall. suster Alcke uit Coops arve waer belooft, offte dat bij ontstont d'ged. met haer impte is schuldigh van haere moederlicke goederen sal moeten treden..... als in d'houlix contracte tussen Impte en haeren eheman Frerick Elgers is d' 9 Mart 1665 met mande vriendsraadt opgerichtet.

15- 8-1682 Wilt Coops betaalt wegens zijn moeders groeve.

18- 6-1692 Insaeken Wilt Coops impt. verd. hebb. ten dage van conferentie bij acte gecondemneert Hindrick Pieters Ellingh in qlte ged. om betalinge van Wupke Coops resterende vaderlijke boedelgoedt.

1693 Lidmaten te Vlagtwedde:

11. Wylte Coops Diacon, obiit als ouderling den 16 10ber 1701

12. Wupcke Coops obiit 28 Apr: 1724

26-10-1702 Wubbe Coops wede. wegens groeve van haer s. man 5 - 0 - 0

SWANCKE GEERTS COOPS

huwt te Vlagtwedde met WUBBE (op 't) COOPS ,

geb. ca. 1603 Veele

ca. 1628

geb. ca. 1600

bet. voor schenken op haar

ovl. 1660 -1670 Veele

uitvaart op 13- 9-1647

z.v. Elze Altinck?

d.v. Geert Hiddes Coops

en Wupcke

kinderen: geb. Veele

ca. 1628 WUPCKE

opvolgster

ca. 1630 Alcke

huwt Vlagtwedde h.c. 9- 1-1654 met Ede Harm Koylers

ca. 1632

Wupcke huwt h.c. 9- 3-1665 met Frerick Elgers, wonen te Hoorn

5- 9-1647 Wubbo Copes om dat dieselve op begrefnisse van sijn frouw int vergaderen bier geschoncken heeft is dieselve veraccordeert op 5 Car.gl..

8- 9-1656 Wubbo Coops is p.v. over Taelcke Hilweringh (x Jarcko Meeningh)

10- 3-1659 Jantien Simons en haar oom Wubbo Coops en nabuir Engel Wubbes inzake Simons erve te Vlagtwedde.

12- 6-1675 Frerick Elgers x Wupcke Coops wonend tot Hoorn verkopen veen aan Luppo Eppens.

GEERT HIDDÉS COOPS huwt ca. 1603 met WUPCKE ?
geb. ca. 1573 Veele
betaald voor schenken
op zijn begrafenis 13- 9-1647
kinderen: geb. Veele
ca. 1603 SWANCKE opvolgster
ca. 1605 Janneken huwt h.c. 12- 9-1630 met Jan Jans Meenderingh
ca. 1610 Wendelke huwt ca. 1640 met Albert Alberts Teijningh
ca. 1617 Rixte, huwt ca. 1642 met Ham Wubbes Alveringh

29-10-1624 Geert Coopes op 2 daler verdragen van onder predige tott Abel
Geerts gedroncken tho hebben.
13-12-1628 Geert Kopes e.a., inwoners van Veele, gedaagd voor 't gerecht.
13- 9-1647 Wubbo Copes op die begrefnisse van sijn huisfr vader an die na-
buirs int vergaderen bier geschoncken, voordragen op 5 Car.gl.
9-12-1656 Gecompareerd Jan Meneringh tott Sellingen woonachtig, dewelke be-
kende ende belede dat hij van wijlenn Geert Coops, de vaeder van
zijn tegenwoordige huisvrouw ontvangen heeft sijn vrouwe Janne-
ken Coops haer ingebrachte boedell in Meneringe huis ten volge
hijlxcontract tussen haer eheluiden den 12- 9-1630 opgerichtet
ende hijr gespecificeert als volgt als 650 dall. à 30 st., 15
embder guldens à 22% st. , een volle kiste met sijn toebehoor
met oick kledinge na huises vermoogen. Noch boven desen van des-
sels swaeger Wubbo Coops tenvolge de vaederlijcken testament
genoten 15 dall. tot vergroting van sijns huisvrouwen boedell.

HIDDE GEERTS COOPS huwt ca. 1573
geb. ca. 1543 Veele
ovl. na 1621 Veele
kinderen:
ca. 1573 GEERT opvolger

Betaalde hoenderbelasting:
1570 -1575 Hidde Koepes onder de eigenerfden van Veele
1589 -1593 Hidde Koepes onder Veele
1586- 1587 Hidde Kopes knecht Johan in unplicht gelegen, darvor gecompo-
niert vor 2 daler.
12- 4-1589 Gebke Hilwerinck mit eren vormomberen, als Hidde Koeps, Wilcke
Altincgk und Adde Meninge sindt voer accorderet und vordragen
van ehnn stucke exces by Gebke voers. gedahn vor 50 embder gul-
den dartich gronninger stuver 't stucke up naest volgende Jaco-
bi tho betalenn.
5- 7-1621 Harmen Hijlwerinck van Hidde Copes in 5 marck overgeven, daarvan
op 2 gl. 10 st. verdragen.

GEERT COOPS huwt ca. 1543
geb. ca. 1513
ovl. 1569- 1570 Veele
kinderen:
ca. 1543 HIDDE opvolger
Betaalde hoenderbelasting:
1568 Gerth Kopes (onder de eigenerfden in Veele)
1569 Gherth Koepes idem

DE SELLINGER HERBERGEN

G. LUTH

Reeds omstreeks 1780 waren er in Sellingen twee herbergen Bruggers en Brouwer. De heer Wegman heeft in het laatste decemnummer (blz. 112 ev.) veel informatie over de familie Brouwer gegeven. Het onderstaande geeft wat meer inzicht in het reilen en zeilen in de oude kerspeldorpen; in dit geval Sellingen.

Zoals gezegd waren er twee herbergen. Uit de nagelaten rekeningen blijkt, dat de kerkvoogdij beide logementen met klandizie begunstigde. Deze rekeningen gaan van ca. 1770 tot 1810. Men krijgt de indruk dat vaker gebruik gemaakt werd van de diensten van Bruggers dan van Brouwer.

BROUWER

Anna Jans Brouwer woonde in de herberg van haar ouders. Op 3- 3-1769 trouwde zij met Klaas Roelfs Bruggers, die aanvankelijk afwisselend Klaas Roelfs en Klaas Brouwer werd genoemd, maar later uitsluitend Brouwer. Van 1769 tot 1812 heeft hij de kroeg beheerd.

BRUGGERS

Van 1773 tot 1777 wordt Luiken Roelfs (Bruggers), als landbouwer-logementhouder genoemd. Van 1781 - 1802 is dat zijn zoon Roelf Luikens (Bruggers).

Wat er zoal bij deze herbergiers omging, lezen we in de aantekeningen van de kerkvoogdij van Sellingen.

BEKENDMAKINGEN

19- 2-1773 aan Luiken Roelfs voor twee konsedels ¹	0 - 5 - 0
6- 3-1788 een zegel koft van Klaas Roelfs om te kondigen	0 - 5 - 0
16- 5-1789 van Roelf Lukens een kondig zedel toe het schouwen van het kerkhof, daarvoor betaald	0 - 5 - 0
12-12-1789 een kondig zedel toe het pastorijenland, daarvoor aan Roelf Luikens betaald	0 - 5 - 0
27- 4-1797 aan Klaas Roelfs uigegeven voor verzegeld papier tot condig zedel van 't bevestigen wegens de beroepen predikant Corstius alhier te Sellingen	0 - 5 - 0
5-10-1800 aan Klaas Brouwer voor zegeld papijr tot een condig zedel van de dokken tot de pastorie	0 - 5 - 0

PROEFPREKEN

Wanneer Sellingen vacant was, probeerde men een nieuwe dominee te krijgen. Predikanten en/of kandidaten kwamen dan "proefpreken" zoals dat genoemd werd. De kandidaten logeerden dan in één van de twee herbergen en preekten in Sellingen. Daarna moesten de collatoren² in het bijzijn van de Drost er één nomineren, die uiteindelijk werd beroepen. Na afloop van de stemming nam men kennelijk een borrel op de goede afloop.

- 1) Als de kerkvoogden een officiële brief wilden versturen, moest dit op speciaal papier, papier waarop een zegel was aangebracht.

sedel = cedel, ceel, briefje, officieel stuk, bewijs;

kondigsedel = 1) openbare aankondiging of waarschuwing van het kerk- of

dorpsbestuur;

2) aanplakbiljet of openbare afkondiging;

- 2) zij die door waartal (= een "vol" aantal mollenwaars) gerechtigd waren om een dominee of schoolmeester te kiezen.

De volgende aantekeningen maken dit duidelijk:

11-10-1781 met Roelf Luikens afrekend wegens vertering van de heer Drost van de nominatie en verkiezing van een nieuwe predikant. En voor nominatieprekers en voor zegels en verschot van brieven en ander vertering	33 - 8 - 4
14- 5-1784 aan Klaas Roelfs betaald dat de kandidaat Kranenberg verteerd heeft, toen hij op verzoek van het karspel gepredikt heeft en twee zegels, te samen	3 - 9 - 0
4-11-1785 aan Roelf Luikens betaald wegens vertering van de heer Drost van nominatie en electie en nominatieprekers en andere verteringen	30 - 0 - 0
9- 4-1800 uitgegeven aan Klaas Brouwer wegens nominatieverteringen te samen	51 - 18 - 0
14- 6-1800 uitgegeven aan Roelf Luikens wegens verteringen van de colla- toren en de heer Drost van Swinderen bij het maken van de nomi- natie	12 - 4 - 0
22- 2-1802 met Klaas Roelfs afrekening gehouden en toen wegens verteringen van de vier kandidaten te weten: Heins, Woldring, Leemhuis en Boekhof, als mede voor verteringen van de Carspellieden geschied één en ander bij bijeenkomsten aangaande die zaken, en voor zegels daartoe gebruikt, te samen een somma	29 - 11 - 4

ONDERHOUD PREDIKANT

Bepaalde carspellieden moesten jaarlijks een voer hooi of een hoeveelheid rogge leveren aan de pastorie. Deze levering moest ook geschieden als er geen predikant was. Kennelijk werd het hooi dan publiekelijk verkocht. Ook het boerwerken voor de predikant moest wel worden uitgevoerd.

De volgende aantekeningen zullen hiermee te maken hebben:

26- 4-1786 aan Roelf Luikens geven voor twee kroes jannever bij het dorsen	0 - 16 - 0
23- 6-1787 aan Klaas Roelfs betaald voor twee zegels en jannefer tot het dosken (dorsen)	1 - 4 - 0;
19- 3-1797 aan Roelf Luikens betaald voor vertering bij de verkoop van het hooi in de pastorijen	1 - 10 - 0
3- 5-1797 aan Roelf Luikens betaald voor jannever, geconsumeerd door de Carspellieden bij het maken van de pastorij wallen	4 - 5 - 0
16- 1-1799 het hooi van de pastorie verkocht, voor het papier tot condig- zedel betaald	0 - 5 - 0
idem bij verkoop van het hooi aan Roelf Luikens betaald	1 - 7 - 0
4- 2-1803 aan Klaas Roelfs Brouwer voor Jan Ever	10 - 19 - 0.

IEMENGELD

De eigenerfden van het Carspel Sellingen eisten voor vreemde bijen van buiten het Carspel drie stuivers per korf. De vreemde bijen kwamen veelal uit het Oldambt (zijn er artikelen bekend, die de Oldambtse kant hiervan belichten?). De kerkvoogdij en de diakonie kregen ieder de helft van de opbrengst van de bijen. Tussen 1776 en 1810 betaalde Klaas (Roelfs) Brouwer bijna jaarlijks iemgeld (bijengeld) aan de Sellinger kerkvoogdij en diakonie. Of hij hield veel bijen, of hij inde het geld voor de kerk en de diakonie³. Vaak wordt er bij gezegd waar de bijen gestaan hebben. Klaas had vooral te maken met (Wessing?) Tange, de Kamp (soms Ter Haar Kamp) en Zuidveld. Vanaf

3) het laatste is het geval; op dezelfde wijze geschiedde namelijk het innen van bemengeld in de Onstwedder herberg. (red.)

1807 werd het geld tussen 11 en 23 november afgedragen. Dit was waarschijnlijk kort na de Vlagtwedder honingmarkt. Op 30-11-1810 betaalde hij voor het laatst en wel 85 - 18 - 0.

Als het geld bij Klaas Brouwer in de kroeg werd betaald, verdiende hij er ook iets aan, want op 3- 4-1794 is betaald aan Klaas Roelfs "bij die ontvangst van het ijmgeld" 0 - 1 - 4.

OVERIGE UITGAVEN

Soms deed Klaas Brouwer een boodschap voor de kerkvoogdij:

18- 7-1802 aan Klaas Brouwer voor half pak spijkers, welk hij voor de pastorij had meegebracht 1 - 16 - 0.

Niet alleen kandidaten logeerden in één van de logementen op kosten van de kerkvoogdij. Soms moesten er vakmensen van buiten het karspel komen:

15-11-1809 aan Klaas Brouwer te Sellingen kostgeld van Gerard Dudden, toen hij de kappen op de pastorie heeft gemaakt 4 - 0 - 0.

FAMILIE-REUNIE HORLINGS

Op 12 mei j.l. hadden wij - kleinkinderen van Wubbe Harms Horlings (1847-1927) uit Nieuwe Pekela - onze tweejaarlijkse familiereunie, deze keer in Rolde. Wij doen dit altijd in mei op een zaterdag, vlak vóór de grote vacanties. Verreweg de meeste kleinkinderen (die meestal zelf alweer kleinkinderen hebben) geven aan de tweejaarlijkse oproep gehoor. Onze eerste reunie hadden wij in mei 1984. Toen was het voor verschillenden, vooral de aangetrouwden, vaak nog wel even wennen en kennismaken. Maar nu kent langzamerhand iedereen iedereen. Het is altijd wel even zoeken naar een geschikte plek. Omdat de meeste Horlingsen van onze tak nog steeds in het noorden wonen, komen we samen in één van de vier noordelijke provincies. Twee jaar geleden ontmoetten wij elkaar op de Lemelerberg en nu dus in Rolde in de provincie Drenthe. Het gezelschap betaamt uit ongeveer 50 mannen en vrouwen. We beginnen om ongeveer 2 uur in de namiddag en nemen 's avonds om 8 uur na een gemeenschappelijke maaltijd weer afscheid van elkaar. En natuurlijk hebben we een familie-foto gemaakt.

Dit jaar hadden we twee gasten uit Grand Rapids in Michigan (U.S.A.), een jong echtpaar Horling (de s hebben ze verloren!), dat dit jaar 15 jaar is getrouwd. Zij zijn van een stam Horlings (nakomelingen van Jan Menses Horlings te Smeerling), die in 1849 met ds. van Raalte naar Michigan emigreerde. Zij wilden natuurlijk ook het gerestaureerde erve Horlings in Smeerling bezoeken, waar onze gemeenschappelijke voorouders vanaf de Middeleeuwen hebben gewoond en gewerkt. Daar natuurlijk veel filmen! De Lakenvelder koeien weigerden echter in zijn microfoon te loeien toen Barry Horling hen filmde. Daarom heeft hij zelf dat maar voor hen gedaan.

ds. W. HORLINGS Nijkerk

DE MORMONEN EN GENEALOGIE

Via de dagbladen werd onlangs wat meer bekendheid gegeven over de mogelijkheden om gegevens over voorouders te verkrijgen bij de "Mormonen".

De "Mormonen", of eigenlijk "De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen", is een in 1830 door Joseph Smith gestichte godsdienstige sekte. Het hoofdkantoor van deze sekte bevindt zich te Salt Lake City in de U.S.A.. Eén van de opdrachten die leden van deze sekte krijgen, is het verzamelen van gegevens over hun voorouders door het samenstellen van stambomen en kwartierstaten. Een en ander houdt verband met plaatsvervangende doop voor de overledenen en hereniging in een hiernamaals.

Teneinde ook in de toekomst nieuwe leden in de gelegenheid te kunnen stellen zoveel mogelijk voorgeslacht te verzamelen, hebben de Mormonen zich eveneens ten doel gesteld om zoveel mogelijk gegevens over de gehele wereld te verzamelen en op te slaan in een reusachtig bomvrij archief dat is uitgehouwen in het graniet van een gebergte nabij Salt Lake City.

In de jaren 60 werden in ons land registers van de burgerlijke stand, kerkboeken alsmede rechterlijke en notariële archiefstukken door hen op microfilm gezet. De archieven kregen daarvoor in ruil duplicaten van deze microfilms, die thans op verschillende archieven in studiezalen worden gebruikt. Een bijkantoor van de Mormonen is gevestigd in Frankfurt en sedert november 1988 is er ook een dependance in Apeldoorn. In Apeldoorn is aanwezig een microfichesbestand van persoonsnamen die voorkomen in de kwartierstaten van hun lidmaten en ook een catalogus op microfiches van publikaties op genealogisch gebied. Overigens is in Apeldoorn weinig materiaal direct ter beschikking en moet worden opgevraagd in Frankfurt of in Salt Lake City, zodat het voor de beginnende genealoog niet interessant is. Anders wordt het als gegevens worden gezocht in het buitenland. In dat geval loont het de moeite om in de aanwezige catalogi na te gaan wat er door de Mormonen zoal op microfilm is gezet, waarna het gewenste in Frankfurt of in Salt Lake City kan worden aangevraagd. Uiteraard wordt hiervoor een vergoeding gevraagd en wel f 11,50 per film voor toezending en f 5,- meer als men de film in Apeldoorn wil houden.

De dependance Apeldoorn beschikt over 5 leesapparaten en er kunnen ook fotocopiën worden gemaakt à f 1,25 per stuk.

Het kantoor te Apeldoorn is gevestigd in een zaaltje naast het kerkgebouw aan de Boerhavestraat no. 62 (hoek Edisonlaan). Het is geopend op dinsdag en vrijdag van 13 tot 17 uur, doch alleen na telefonische afspraak. Het telefoonnummer is 055 - 211179.

Inmiddels is echter ook een dependance gekomen in Amsterdam en daarover ontvangen wij onlangs de volgende mededeling:

Met ingang van 7 maart 1990 is er een genealogisch centrum van de "Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen" te Amsterdam.

Wij kunnen u het volgende bieden in 5 microfiche-bestanden:

1. I.G.I. (International Genealogy Index)

Het I.G.I. is, voor wat betreft Centraal Europa, in landen ingedeeld.

De Oostduitse gebieden (het tegenwoordige Polen), de D.D.R. en West-Duitsland zijn in koninkrijken en hertogdommen ingedeeld, zoals die tussen 1871 en 1918 bestonden.

Engeland, Schotland, Denemarken, Finland, Noorwegen en Zweden zijn ingedeeld in graafschappen; de Verenigde Staten in staten en alle overigen in landen.

2. Plaatsnamen-bestand (Locality) geeft informatie, als men weet waar een voorouder heeft geleefd en men een akte over/van deze plaats zoekt.

De indeling (volgens de toestand van 1912 in staten, landen, provincies, steden en dorpen) is als volgt:

Aan het begin van elke microfiche-groep staan verwijzingen die aangeven waar plaatsen te vinden zijn. Daarachter volgen de algemene akten, daarna de landen, dan de provincies en binnen de provincies de steden en dorpen. De vroegere Oostduitse gebieden die tegenwoordig onder Pools beheer staan (Brandenburg, Oostpruisen, Posen en Silezië), zijn zowel onder Duitsland als onder Polen te vinden, volgens "Mullers register".

Uit de B.R.D. mogen geen films besteld worden als niet tegelijkertijd een schriftelijke toestemming van het desbetreffende kerk- en/of staatsarchief overlegd wordt. Een uitzondering daarop is de katholieke kerk van Baden-Wurtemberg, waarvan toestemming reeds aanwezig is.

3. Achternamen-bestand (Surname).

Dit bestand bevat familiegeschiedenissen en biografiën op achternaam.

4. Auteurs- en titelbestand. (Auth./Title)

5. Onderwerpenbestand (Subject).

Voorbeelden uit dit bestand: Baptisten - Duitsland; Rooms Katholieke Kerk; Genealogische index; Duitsers in Argentinië; Hugenoten; Reformatie; enz.

Indien u gegevens wilt opzoeken van een moeilijk te bereiken plaats, dan kunt u van die plaats een film bestellen van een bepaalde periode, met inachtneming van het volgende:

- de prijs per geleende film is f 16,50;
- er mogen slechts 3 films per keer besteld worden;
- de films kunnen alleen in het genealogisch centrum ingezien worden;
- de gewenste films worden, na betaling, door ons bij het hoofdkantoor besteld. Zodra de films bij ons zijn binnengekomen, krijgt degene die deze bestelde bericht, opdat hij zich per omgaande bij ons meldt om een afspraak te maken om de film te lezen;
- zelfbediening is niet toegestaan;

Dit genealogisch centrum is gevestigd aan de Zaaiersweg no. 17, 1097 SM Amsterdam (tegenover het Ajax terrein). Het is geopend op woensdag en vrijdag van 13.00 tot 17.00 uur en in overleg. Het telefoonnummer is 020-944990.

FAMILIESTICHTING HASELHOFF OPGERICHT

In een ons toegezonden INFORMATIEBULLETIN (jrg.1,nr.1) lazen wij dat op 31-5-1989 is opgericht de Familiestichting Haselhoff.

De stichting stelt zich ten doel:

1. publikatie van een familieboek Haselhoff, waarvan de planning - in verband met de huidige stand van het onderzoek en de fondswerving - volledig is gericht op 1992;
2. het aanleggen van een uitgebreid familiearchief, waaronder originelen c.q. kopieën van foto's, brieven, akten;
3. de restauratie van een groot aantal historische familiegraven uit de 17e en begin 18e eeuw;
4. het organiseren van familiedagen, waarvan de eerste is gepland op 27- 4 -1990 te Wedde;
5. het registreren van het familiewapen Haselhoff;
6. het doen verschijnen van informatie-bulletins.

De minimumdonatie is f 25,-- per jaar.

Contactpersoon is mw.E. Rekers-Hazelhoff, Hertog Albrechtsstraat 2 2435 XC Zevenhoven, tel. 01723-8969.

HET GESLACHT HOMMES

Een "ambtelijke" familie in Vlagtwedde door E.G. SCHRAGE.

Het NEDERLANDS REPERTORIUM VAN FAMILIENAMEN vermeldt dat in 1947 in de provincie Groningen 345 personen met de naam Hommes woonden.

Hiervan woonden in de gemeenten:

Vlagtwedde	56 personen
Onstwedde	5 personen
Wedde	1 persoon
Bellingwolde	5 personen

Verder was de naam sterk vertegenwoordigd in de volgende gemeenten: Groningen 51, Slochteren 37, Appingedam 33 en Winschoten 16 personen. Hieronder bevonden zich ongetwijfeld velen die niet behoorden tot de hieronder behandelde familie.

Het gaat in dit artikel om een gedeeltelijke genealogie. Niet opgenomen is bijvoorbeeld een familie Hommes die in de omgeving van Ter Apel vertegenwoordigd is en die de naam in een vrouwelijke lijn bewaarde.

Wel is summier behandeld een vertakking naar de stad Groningen die zich later verspreidde naar Brabant en Limburg en zelfs naar Duitsland. Dit bleek uit gegevens die zijn verzameld door de heer W.J. Hommes te Nieuwolda^t.

Uitgangspunt van deze genealogie zijn:

1. JAN CLAESSEN x FRIESKE HOMMES, wier huwelijksdatum onbekend is, maar in elk geval vóór 9- 9-1675 moet hebben gelegen.

Op deze datum vond hun "afhandeling en afsoen" plaats door Jan Jans Smidt als voormond, Frerik Ottés als sibbevoogd en Jacob Sickes Voogt als vreemde voogd over de kinderen van wijlen Claes Jans. De voogden werden bijgestaan door Wubbo Besjes, "der pupil-pillen stiefvader" en Griete Stroedinck als de moeder.

Jan Claesen is een zoon uit het le huwelijk van Claes Jans Smidt te Vlagtwedde met Frerickien Boelmans Ter Haar. Na het overlijden van Frerickien hertrouwt Claes Jans met Griete Stroedinck.

Frieske Hommes is een dochter van Hommo Sebes van Bellingwode x N.N. en kleindochter van Sebo Aelderts x Frieske Eppens die op 31-1-1615 te Meeden waren gehuwd. Frieske Hommes moet kort na de geboorte van haar dochter in 1681 zijn overleden. Aan Hommo Sebes ontleende de hier behandelde familie haar familienaam.

Jan Claessen huwt 2e Vlagtwedde 12- 3-1682 (h.c. 10- 3-1682) met Swaenke Abels, dochter van Abel Everts x Engelke Broers. Hij is overleden vóór 10- 6-1693. Swaenke Abels hertrouwt Vlagtwedde 2-7-1693 (h.c. 10- 6-1693) met Geert Harms Alveringh.

voor de bruid compareren dan: Aycke Roelofs - stiefvader / Wilt Wlits - swager.

kinderen uit het le huwelijk:

1. HOMME volgt II
2. Frekien, huwt Vlagtwedde h.c. 6- 6-1692 met Hindrik Bonties, boontsluiter te Oude Schans, zoon van Stoffer Bonties x Antie Victoors. Hij overlijdt vóór 30- 5-1701 (RA Viel).

Bij het huwelijkscontract compareren voor de bruid: Ayke Nannings - principale voormond / Berent Mettink - oude oom / Albert Suimerinck - neef / Sebe Jans - neef.

Genoemde Ayke Nannings is gehuwd met Anneke Claessen, zuster van Jan Claessen, dus oom. Berent Mettink is getrouwd met Eltje Hommes (een zuster van Frieske), dus ook een oom.

3. Swaenke, ged. Vlagtwedde 27- 3-1681.

kinderen uit het 2e huwelijk:

4. Claes, ged. Vlagtwedde 26-12-1682.
5. Engeltien, ged. Vlagtwedde 16-6-1689, huwt Vlagtwedde 23-11-1710 (h.c. 7-10-1710) met Boelman Eelsingh, erfgezetene te Ellersinghuizen, zoon van Wubbe Eelsingh x Hadewijck Sijmens.

BIJ het huwelijkscontract compareren voor de bruid: Swaentien Abels - moeder / Homme Jans - (half) broer / Eppo Cornelis - zwager / Albert Suimeringh - principale voormond / Wilt Wiltes en Jacob Hesse - ooms / Claes Ayces Nanningh - neef.
Genoemde Wilt Wilts is gehuwd met Albertien Abels, dochter van Abel Everts, zuster van Swaenke Abels. Jacob Nesse is gehuwd met Geessien Ayckes, dochter van Aicke Roelofs en Engelke Broers. Engelke Broers was weduwe van Abel Everts.

- II. HOMME JANS, geb. datum onbekend, gerichtsvogd van Westerwolde, ovl. na 5-12-1750 en vóór 28-3-1754, huwt Vlagtwedde 29-7-1694 (h.c. Weende 18-6-1694) met Geertien Mennes Liefstingh, dochter van Menne Liefstingh x Geessien Bontkes.

BIJ het huwelijkscontract compareren voor de bruidegom: Aycke Nanningh - principale voormond / Berent Mettink - sibbe-voogd / Hindrik Bonties - zwager / Albert Suimerinck.
Op 28-10-1712 wordt Homme Jans voor 't eerst als "Vooght van Westerwolde" vermeld 2). Op 5-12-1750 verkoopt Homme Jans de oude gerichtsvogt van westerwolde met zijn zoon Albert Hommes aan zijn kleinzoon Homme Jans de Jonge, "tegenswoordig gerichtsvogt" een huis, schuur en tuin te Vlagtwedde voor 1500 Car. gl..
Bij de naamgeving van hun kinderen werd soms diep teruggetast op vorige generaties.

kinderen uit dit huwelijk: allen geb. en ged. te Vlagtwedde

1. JAN, ged. 22-12-1695, volgt IIIa
2. Menne, ged. 19-12-1697, ongehuwd ovl. Ter Apel in juni 1766 als "diener van het houtvestercollege".
3. Albert, ged. 1-3-1700, opzichter der Generaliteitsmoerassen, woonachtig te Ter Apel, ovl. Ter Apel 11-2-1785.
In 1787 was Heye Heyes Schot "opsigter der Veenen" en dus de opvolger van Albert Hommes. Te oordelen naar zijn titel, zou Albert Hommes in dienst hebben gestaan van de Generaliteit, de regering der Republiek. Het Algemeen Rijks-archief te Den Haag berichtte desgevraagd dat noch de genoemde functie noch de namen van Albert Hommes en Heye Heyes Schot in de commissieboeken van zowel de Staten Generaal als van de Raad van State voorkomen.
In het diaconieboek van Ter Apel komt Albert Hommes voor als leverancier van kaarsen, sloten en gezegeld papier.
Hij huwt Ter Apel 19-2-1747 Aaltje Alberts Keupers, ged. Ter Apel 9-4-1708, ovl. aldaar 31-10-1790, dochter van Albert Jans Keupers x Grietje Jans Dillinge. Zij lieten al op 3-11-1753 een testament opmaken. Van dit echtpaar zijn geen kinderen gevonden.
4. Frieske, ged. 26-3-1702;
5. Geertje, ged. 13-4-1704, huwt Vlagtwedde 17-5-1728 met Hendrik Boldewijns Barclage;
6. Berent, ged. 19-2-1706;
7. Klaas, ged. idem, ovl. vóór 30-11-1710;
8. Eppe, ged. 16-5-1708;
9. Klaas, ged. 30-11-1710;
10. Sebe, ged. 30-4-1713, ovl. vóór 3-2-1715;
11. Swaantien, ged. idem huwt Groningen 13-12-1743 met Claes Jans van Vlagtwedde;
12. SEBE, ged. 3-2-1715, volgt IIIb
13. Janna, ged. 8-11-1717, huwt Wybe Meindert Bakker;

2) Voor de functie van gerichtsvogd (ook wel: gerichtsdienaar) verwijzen wij naar een desbetreffende bijdrage in WESTERWOLDE, jrg. 10 no. 4.

IIIa JAN HOMMES, ged. **Vlagtwedde** 22-12-1695, gerichtsvoozd van Westerwolde, ovl. tussen **6- 4** en **27-10-1746**, huwt **Vlagtwedde** 26-7-1722 (h.c. 25-7-1722) met Janna Jans Keupers, d.v. Jan Geerts Keupers (op) Ter Haar x Wupke Berents Ayssingh.

Bij het huwelijkscontract compareren voor de bruidegom: Menne en Albert Hommes - broers / Frieske en Geertje Hommes - zusters / Remcke Mennes (Liefstingh) - oom.

Idem voor de bruid: Wubbe Ter Walslage - zwager (geh. met Swaantien Ernestus) / Clans Ayssinck - oom (geb. met Swaantien Ayssingh) / Jacob Tammes - oom (geh. met Jantien Ayssingh / Detmer Ayssingh-vedder. !

Van 1732 tot 1746 wordt Jan Hommes genoemd als "voogt" (blijkbaar is hij zijn vader als gerichtsvoozd opgevolgd). Op 9- 9-1730 is hij ook kerkvoogd te Vlagtweddè.

Op 31- 1-1754 (RA VIW9) Albert Hommes in Clooster Ter Apel als voormond en mede caverend voor Klaas Ter Haar als sibbevoogd en de adessor Derck Haselhoff van Vlagtwedde als vreemde voogd over de minderjarige kinderen van de overleden voogt Jan Hommes x Janna Jans, benevens Homme Jans, gerichtsvoozd en Hero Haselhoff x Geertjen Jans (Hommes) verkopen een stuk land "de Brill" bij Ter Haar aan wubbe Alvers Ter Haar.

kinderen uit dit huwelijk: allen geb. en ged. te Vlagtwedde.

1. HOMME, ged. 26- 9-1723, volgt IVA
2. Geertien, doopdatum onbekend, ovl. Vlagtwedde 2- 2-1804, huwt Heero Derks Haseloff, ged. Vlagtwedde 1-10-1725, koopman te Vlagtwedde, ovl. aldaar 3- 5-1805, z.v. Derk Haselhoff x Die-wertje Heeres.
3. Wupcke, ged. 21- 1-1731, huwt Groningen 15- 9-1759 Jan Joosten (van Groningen), getuige was Cebe Hommes - oom.
4. BERENT, ged. 25-12-1732, volgt IVb
5. Freerk, ged. 17- 4-1735;
6. Frieske, ged. 8- 3-1737, huwt Ter Apel 7- 2-1762 Heye Heyes Schot
7. Swaencke, ged. 22- 2-1739;
8. Engeltien, ged. 25- 3-1742, zij was als moey aanwezig op 10- 7-1772 bij het hc. tussen Jacob Tammes en Swaantien Hommes (dochter van IVa);
9. ERNESTUS, doopdatum onbekend, volgt IVc

IIIb SEBE HOMMES, (ook wel Cebe en Zeebe) ged. Vlagtwedde 3- 2-1715, otr. Groningen 1- 5-1745 Aaltjen Jacobs Tiddens, ged. Groningen 9- 2-1716, presmeester, ovl. Groningen 1770 (breukdodenboek: nalatend 2 kinderen), dochter van Jacob Jans Tiddens x Johanna Albers.

Sebe wordt in 1745 vermeld in het Burgerboek van Groningen als "presmeester". Presmeester Cebe Hommes was op 10- 5-1755 getuige bij het huwelijk te Groningen van Hendrik Tiddens (van Groningen) x Mientje Claessen (van de Kuinder in Overijssel). Een presmeester oefende waarschijnlijk een taak uit bij de turfvoorziening van de stad. De overlijdensdatum van Sebe is niet gevonden; zijn vrouw overleed volgens het breukdodenboek te Groningen in 1770, nalatende 2 kinderen. De naamindex op het archief van de weeskamer (no. 13) vermeldt haar in 1770, waarbij als "naaste vrind" wordt genoemd: Bode Hommes.

kinderen uit dit huwelijk: allen geb. en ged. te Groningen

1. Geertien, ged. 22- 2-1746;
2. Geertien, ged. 21-11-1748;
3. JACOB, ged. 28- 1-1751, volgt IVd
4. Homme, ged. 14-12-1752;
5. Geertjen, ged. 7- 4-1754;
6. HOMME, ged. 12-10-1755, volgt IVe

KINDEREN VAN IIIa: JAN HOMMES x JANNA JANS KEUPERS

IVa HOMME JANS, ged. Vlagtwedde 26- 9-1723, gerichtsvogd te Vlagtwedde, ovl. tussen 4- 1-1760 en 18- 3-1761, 'huwt (h.c. RA VIW9) Vlagtwedde 28- 3-1754 met Gepke Claasssen Boelken, ged. Wedde 5- 8-1726, d.v. de borggraaf Claas Boelken x Swaantje Folkers.

Bij het h.c. compareren voor de bruidegom: Wybe Meinders - aangetr. oom / Hero Haselhoff - zwager / Albert Hommes - oom en voormond / Derk Baselhoff - voogd over bruidegoms minderjarige broers en zusters / Elso Haselhoff - halfbroer van de bruid.

Op 29- 6-1761 zijn de gerigtsvoogt Beerent Jans Hommes, Engelbert Nannes en de schoolmeester Geert Adams Knoop voorstanderen over de twee minderjarige kinderen van wijlen Homme Jans; de kinderen worden gerchtelijk afgekocht van de vaderlijke goederen. De drie voorstanderen kopen op 4- 4-1764 het plaatsje "de Wedder Htftte".

Gepke huwt 2e Vlagtwedde (h.c. in RA VIW10) 13- 6-1761 met Hannes Oostervelt, z.v. de chirurgijn Roelf Oostervelt x Anna Hommerck-huisen.

kinderen uit dit huwelijk: allen geb. en ged. te Vlagtwedde

1. Janna, ged. 13- 7-1755;
2. Swaantien, ged. 1- 1-1757, huwt Vlagtwedde (h.c. in RA VIz4) 10- 7-1772 met Jacob Tammes, ged. 24-12-1741, z.v. Tamme Jacobs Tammes x Albertien Koilers.
3. Jan, ged. 17-12-1758

IVb BERENT JANS HOMMES, ged. Vlagtwedde 25-12-1732, gerichtsvogd te Vlagtwedde ovl. aldaar 4-12-1815, huwt (h.c. RA Vlxl) 11-4-1761 met Annegien Jannes Ter Horst, geb. in 1742, ovl. Vlagtwedde 18-3-1814, d.v. Jannes Ter Horst x Anna Ter Horst.

Op 23- 1-1817 worden door de volgende erfgenamen:
- Albert, Eltjes Kuiper, schoolmeester te Opwierde, als voogd over zijn 2 kinderen bij wijlen Geertje Berends Hommes;
- Jan Berends Bommies - schout;
- Jannes Berends Hommes;
- Janna Berends Hommes, weduwe van Jan Tammes, koopvrouw;
- Anna Berends Hommes, weduwe van Jan Bakker;
- Hillegien Berends Hommes x Elzo Bos, timmerman in de Boertange;
- het kind van wijlen Hommo Berends Bommies x wijlen Trijntje Lammerts Velthuis,
verkocht aan de mede-erfgenaam Jannes Berends Hommes:
- de onroerende goederen van wijlen Berend Jans Hommes x Annegien Jannes Ter Horst, bestaande uit onder meer het voormalige "Regthuis" te Vlagtwedde voor 7.261 guldens.

kinderen uit dit huwelijk: allen geb. en ged. te Vlagtwedde

1. Anna, ged. 23- 5-1761, ovl. Vlagtwedde 1-10-1821, huwt Vlagtwedde 19- 1-1783 met Jan Jans Bakker;
2. Janna, ged. 5- 2-1764, huwt Vlagtwedde 27- 4-1788 met Jan Geerts Tammes, z.v. Geert Wubbies Alvering x Hade-wijk Jans Tammes;
3. JAN, ged. 6-10-1765, volgt Va
4. Hillegje, ged. 30- 8-1767, ovl. Vlagtwedde 4- 5-1831, huwt Boertange 3-11-1793 met Else Harms Bos;
5. Geertje, ged. 29- 3-1770, huwt Vlagtwedde 8- 4-1798 met Albert Eitjes Kuiper, schoolmeester te Opwierde;
6. JANNES, ged. 27-11-1774, volgt Vb
7. HOMME, ged. 7- 5-1780, volgt Vc

IVc ERNESTUS JANS HOMMES, doopdatum onbekend, ovl. Boertange 28- 3-1818, huwt Sellingen 2- 5-1773 met Willemtje Roelfs.

Op 10- 7-1772 is Ernestus als oom aanwezig bij het h.c. van Swaantien Hommes (d.v. Homme Jans x Gepke Boelken) x Jacob Tammes.

kinderen uit dit huwelijk: geb. en ged. te Sellingen

1. Klaas, ged. 1- 1-1774;
2. Roelf, ged. 26-11-1775, volgt Vd

3. Janna, ged. 26- 9-1779, ovl. Laude 21- 6-1827, huwt Selligen 20- 4-1806 met Engel Alberts Nieuwenkamp, ged. Selligen 7- 11-1773, ovl. Laude 12- 8-1831, z.v. Albert Geerts Nieuwenkamp x Gartien Engels;
4. Jan, ged. 19- 2- 1782, volgt Ve

KINDEREN VAN IIIb: SEBE HOMMES x AALTJE JACOBS TIDDENS

IVd JACOB HOMMES, ged. Groningen 28- 1-1752, statenbode, huwt le met Anne-gien Keiler, uit dit huwelijk één zoon. Huwt 2e Groningen 12- 5- 1787 met Maria Graffelman, geb. 1763, ovl. Groningen 5-10-1813. Uit dit huwelijk vier zoons en twee dochters, allen geboren te Groningen. Deze tak wordt in dit artikel niet verder uitgewerkt.

IVe HOMME HOMMES, ged. Groningen 12-10-1755, huwt met Sophia Graffelman. Hij vertrekt uit Groningen naar Maarseveen.

kinderen uit dit huwelijk: geb. en ged. te Maarseveen

1. Sebo, geb. 6- 1-1788, sergeant, huwt Maastricht 13- 6-1844 met Judith Blaise, geb. Maastricht 27-9-1799. Zij hebben een talrijk nageslacht in Brabant en Limburg³. Deze tak, die R.K. is geworden wordt in dit artikel niet verder behandeld.

KINDEREN VAN IVb: BERENT JANS HOMMES x ANNEGIEN TER HORST.

Va JAN BERENTS HOMMES, ged. Vlagtwedde 6-10-1765, maire, schout en burge-meester van de gemeente Vlagtwedde, ovl. aldaar 22- 7-1837, huwt Vlagtwedde 15- 4-1798 met Jantien Harms Leepe, geb./ged. Vlagtwedde 8-12-1761 /3- 1-1762, d.v. Harm Berends Leepe x Elsie Lammerts Tammes.

Bij bezat onder Bellingwolde 103 h.a. land 4). BIJ de scheiding en deling van de marke van Onstwedde in 1826 trad hij op als expert.

Huwt 2e Vlagtwedde 31-12-1805 met Elsie Harms Luring, ged. Vlagtwedde 23-11-1783, ovl. aldaar 30-11-1832, d.v. Harm Hannes Luring x Wupke Harms Leepe.

kinderen uit le huwelijk: geb. en ged. te Vlagtwedde

1. Berend, geb./ged. 12/20- 4-1800, op 21-2-1807 waren zijn voorgeden: Jan Berends Hommes, Tamme Jacobs Tammes en Lammert Hybes. Verder zijn van hem geen gegevens gevonden.

kinderen uit 2e huwelijk: allen geb. en ged. te Vlagtwedde

2. Harm, geb./ged. 27-1/2-2-1806, ovl. Vlagtwedde 5- 5-1837;
3. Andries, geb./ged. 23/27- 3-1808, landbouwer en wethouder te Vlagtwedde, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 16- 6-1885.
4. Harm, ged. 30- 9-1810, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 26-10-1831;
5. WUBBE, geb. 20- 1-1813, volgt VIa
6. Hommo, geb. 13- 6-1815, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 26-11-1853;
7. Annegien, geb. 13- 6-1815, ovl. Vlagtwedde 21- 3-1817;
8. Hanne, geb. 21- 3-1818, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 12- 7-1869;
9. JAN, geb. 29- 9-1820, volgt VIb

DEZE GENEALOGIE WORDT VERVOLGD IN HET TIJDSCHRIFT VAN DECEMBER 1990.

- 3) De heer W.J. Rommes te Nieuwolda wist contact te leggen met een te Maastricht wonende afstammeling uit deze tak die zo vriendelijk was gegevens te verschaffen.
- 4) zie BELLINGWOLDE, VROEGER EN NU.

EEN WESTERWOLDSE MARK

door J. DROK

De Groninger encyclopedie van Ter Laan vertelt ons, dat in Stad Groningen in elk geval in 1227 reeds een munt werd geslagen. In 1487, na zeer ingewikkelde machtsverhoudingen en overheersingen van talrijke - vooral buitenlandse - combinaties, verleende Frederik III, keizer van Duitsland, de Stad permissie voor het slaan van gouden en zilveren munten.

Na veel wrijvingen machtstrijd in de loop der eeuwen tussen de Stad en Ommelanden, besloten de Ommelanden in 1577 in Appingedam een eigen munt te slaan: de Ommelander daalder.

In 1606 stelden de Staten-Generaal een schadeloosstelling vast voor het stilleggen van het munten in een zestal steden, waaronder Groningen. Maar de Groningers ontdoken de verordeningen. In 1672 besloten de Staten-Generaal tot oprichting van één provinciale munt. Ter Laan beschrijft uitvoerig de namen, indeling en ingewikkelde verhoudingen van de munten.

Ik noem hier een paar namen, die vooral in onze contreien in akten en oude geschriften veelvuldig genoemd worden:

- een duit (koper) - 6 duiten = 1 groninger stuiver = ca. 3 ³/₄ cent;
- een plak (oud groninger duit) - 6 plakken = 1 groninger stuiver;
- een flabbe = 4 groninger stuiver = 24 plakken;
- een dubbele flabbe = 8 groninger stuiver;
- een schellink = 30 plakken;
- een butje (kuipje) = 3% plak;
- een kromstaart = 4 plakken
- een dubbele stuiver (jager) = 12 plakken;
- een 28 = 28 groninger stuiver
- een oord

groninger stuiver

groninger plak

groninger oord

Zo herinner ik mij uit mijn jeugd, dat mijn oude buurman nooit sprak van een gulden maar van 20 stuiver en f 1,25 was zonder meer 25 stuiver. De reken-eenheid van onze voorouders - voor het dagelijks gebruik - was duidelijk de stuiver.

In 1781 schreef Mr. H.L. Wichers (1747-1840) een verhandeling getiteld "De OUDE GRONINGER MUNTEN". Mr. Wichers was onder meer prefect in de provincie Groningen, directeur generaal van de Belastingen, lid van de Raad van State en ook geschiedkundige. Door hem werd een geschiedkundige tafel van oude munten, in omloop in het Groningerland, samengesteld, alsmede van hun onderlinge verhoudingen. Een indrukwekkende puzzel van wel 150 verschillende munten! Daaruit blijkt onder meer het bestaan van een "WESTERWOLDSCH E MARK" met een waarde van 374 cent. In 1470 werd deze mark geschat op 24 kromsteerten (leeuw met kromme staart).

De Keulsche mark was toendertijd 90 cent en ingedeeld in 12 schelling. In 1425 werd het markgewicht in Groningen voor goudsmiden bepaald op 15 lood zilver. In het "Reddieboek voor Hunsego" is de mark aangeslagen op 12 olde Vleems.

Een mark was, volgens het verbond van 1448, 1% lood goed wit zilver, Keuls gewigt = 12 schellings of buddragers = ca. 18 stuivers Brabandsch. In 1327 was het 40 grooten = ca. 14 stuivers Brabandsch.

De samensteller van de Tafel merkt nog op, dat de munten in gewicht soms verhoogd en dan weer verlaagd werden en dat de rijzing en daling van de goud- en zilverprijs het ook al "moeijelijk" maakte de waarde achteraf te beoordelen. Er waren vele soorten marken, zoals: de Engelse Mark = ca. f 2,70 en twee soorten Groninger Marken, ter waarde van 1)4 en 90 cent. Voor de agrariërs onder ons: in 1371 was er een munt die "munt" heette, ter waarde van 1½ duit. Voor 24 "munten" had men toen "eene mudde haver".

ERKENNING VAN NATUURLIJKE KINDEREN

In het geboorteregister van de gemeente Onstwedde is op 30 november 1885 de akte ingeschreven, waarbij Hinderkien Roskam erkent en wettigt het uit haar geboren kind Frederik. De geboorteakte van Frederik is ingeschreven in het geboorteregister van de gemeente Nieuwe Pekela op 7 november 1870. Daarbij verklaarde Harm Nee, arbeider van beroep en 29 jaar oud, dat in zijn huis en in zijn aanwezigheid geboren is Frederik, waarvan de moeder is Hinderkien Roskam. Harm Nee en Hinderkien Roskam waren niet gehuwd en hoewel men uit de feiten af zou kunnen leiden dat Harm de vader is, deed hij zijn naam eer aan en erkende hij het kind niet als het zijne. Ook de moeder erkende het kind niet; dat geschiedde eerst 15 jaar later.

Dat een ongehuwde moeder uitdrukkelijk haar kind moest erkennen had zijn bijzondere redenen.

Vanaf de invoering van de "Code Civil" en in 1838 van het Burgelijk Wetboek werd er onderscheid gemaakt tussen wettige en onwettige kinderen.. Wettige kinderen zijn kinderen geboren uit een huwelijk of echtschap, die daarom ook wel "echte" kinderen genoemd werden. Onwettige kinderen zijn kinderen die buiten een huwelijk geboren zijn en "onechte" kinderen worden genoemd. Onwettige of onechte kinderen werden in het BW genoemd: natuurlijke kinderen. Natuurlijke kinderen in engere zin waren onwettige kinderen die niet in overspel of bloedschande voortgebracht waren. Tussen natuurlijke kinderen en hun natuurlijke vader en moeder bestonden geen burgerlijke of familie-rechtelijke betrekkingen. Deze ontstonden eerst door erkenning van de vader en/of de moeder.

Erkenning door de ouders kon geschieden als de vader en de moeder na de geboorte van het kind een huwelijk sloten en bij de huwelijksvoltrekking het kind als het hunne erkenden. Vanaf dat moment was de positie van het kind gelijk aan die van de kinderen die uit het huwelijk zouden worden geboren.

Erkenning door de vader kon onder meer geschieden bij de geboorteaangifte. De vader die dan de geboorte van het kind aangaf, gaf hierbij uitdrukkelijk te kennen, dat hij de vader was, ofschoon hij niet met de moeder was gehuwd. Erkenning van een natuurlijk kind door de moeder diende ook uitdrukkelijk in de geboorteakte of bij latere akte te geschieden om familierechtelijke betrekkingen te doen ontstaan. De erkenning door de moeder werd vaak door onwetendheid nagelaten. Het werd als vanzelfsprekend aangenomen dat er familie-rechtelijke betrekkingen bestonden tussen de natuurlijke moeder en het natuurlijke kind. Als later bleek dat dit niet het geval was, werd (indien nodig) het kind alsnog door de moeder erkend. Soms wel 10 of 20 jaar na de geboorte en ook wel bij het huwelijk van het natuurlijke kind. Eerst bij wetswijziging in 1947 is de erkenning vervallen als vereiste voor het ontstaan van familierechtelijke betrekkingen tussen de moeder en het uit haar geboren onwettige -niet overspelige of bloedschennige - kind (sinds 1947: natuurlijk kind genoemd) vervallen. De wijziging had ten doel een einde te

maken aan de onnatuurlijke regeling, dat een moeder een kind dat uit haar geboren is, en bij de burgerlijke stand als het hare staat ingeschreven, toch nog uitdrukkelijk moet erkennen, wil zij rechtens als de moeder van het kind aangemerkt worden.

Uit: NIEUWSBRIEF no 8 (februari 1990) van het Rijksarchief Groningen.

Bovenstaande zou duidelijkheid kunnen brengen in de volgende zaken uit "Protocol van civiele" zaken voor de richter van Westerwolde" (RA VI o 1):

16- 9-1628 Aike Liefstingh x Jacobje verlangen van Albert Huisinghe terug-gave van een akker bouwland te Weende die zij aan Alberts voorganger, wijlen Herman Huistingh hadden verhuurd voor 140 Emders guldens, "maer alleene slechtes omme te gebruicken tot recom-pens en vergoetsinge van seeckere costpenningen van des voorn. Aiken natuirlike dochter Albert (bij eemelte Herman Huisinhe opgebracht) ter tijd en wijlen toe sieluiden moghten hebben be-raeden en uuthijliket eene van hunne kinderen".

17- 3-1630 In saecken Abel Abels soldaet impt versoeckende van Johan ter Wissche gedagede, betalinge van 16 dal. 25 st. verteerde cost-penningen van desselfs natuirlike kindt, cracht vertoende ac-cordt van den 14e Novemb. laestleeden.

Deze buitenechtelijke kinderen werden blijkbaar erkend en de opvoeding werd ook door de natuurlijke vader bekostigd.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschriften en boeken kunnen, na telefonische afspraak, worden ingezien bij onze secretaresse mevr. Hiskes-Knigge te Wildervank.
In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

ONS WAARDEEL 90/3.

TIJDSCHRIFT VAN DE DRENTSE HISTORISCHE VERENIGING, VERENIGING VOOR HISTORIE EN GENEALOGIE.

R. van de Pol HERINNERINGEN AAN DE ARBEIDSDIENST IN DRENTE IN 1944.
en J. Hagen Deel I.

A. Smegen DE LANDSCHAPSERVEN HUISINGE EN TENSINGE TE DONDEREN.
J.E. Ennik ACHTTIENDE EN NEGENTIENDE EEUWSE METEOROLOGISCHE AANTEKENINGEN.

G. Vrieling WAT MOET DE GENEALOG MET EEN COMPUTER ?

ONS WAARDEEL 90/4.

R. van de Pol HERINNERINGEN AAN DE ARBEIDSDIENST IN DRENTE IN 1944.
en J. Hagen Deel II.

J.R.Westerhuis DE FAMILIE WESTERHUIS TE GIETEN EN AANVERWANTEN. III.

- E. van Weel EEN WIJKER KWARTIERSTAAT.
Gaat uit van Hendrik Blink, geb. De Wijk 12- 2-1852, bekend door vele publikaties op het gebied van sociale geografie, van welke wetenschap hij, in Nederland, als grondlegger wordt beschouwd.

QUELLEN UND FORSCHUNGEN ZUR OSTFRIESISCHEN FAMILIEN- UND WAPPENKUNDE. Jrg. 1990 Heft 2/3.

- R.C. Hoek VERTRÄGE AUS DER GESCHICHTE VON ALTBUNDERNEULAND.
Betreft een boerderij te Altbunderneuland die in 1742 bij keerskoop verkocht was aan mons. Moerkramer (1/3 deel) en aan Haicko Jansen x Aaltje Eilders (2/3 deel). In 1782 koopt zoon Jan Haickes deze ouderlijke plaats. Genoemd worden o.m. Harbert Engelkes te Wymeer als voogd over drie minderjarige kinderen van Greetje Haikes x Freerk Berends alsmede Garrelt Hayen te Bellingwolde als medeerfgenaar.
- G. Kronsweide DIE FAMILIE HUISINGA IN RHEIDERLAND.
R.C. Hoek DREI UNTERSCHRIFTEN UND DREISZIG HAUSMARKEN AUS POGUM IM RHEIDERLAND. *Uit een document van 1619 in het Archiv des Landeskirchenamtes in Hannover.*
- H. Friesland DIE EINWOHNER JEMGUMS IM 17en JAHRHUNDERT.
R.C. Hoek AANTEKENINGEN DER GEBEURTENISSEN MIJNER FAMILIE.
Van Eskelhoff Carsjens Gravemeyer aus Weenigermoer. Tot deze familie behoorde ds. Henricus Eskelhoff Gravemeyer die tweemaal te Onstwedde stond.

EMSLAENDISCHE UND BENTHEIMER FAMILIENFORSCHUNG. Heft 12
(Mai 1990)

- Dpl.Ing.W.Tenfelde AUSWANDERUNGEN AUS DEM KREIS LINGEN IN DIE USA
Referat, gehalten am 29- 9-1989 vor dem Arbeitskreis Familienforschung in Meppen.
- BEIHEFT 1e BAND - 9e LIEFERUNG
Dr. R.Cloppenburg AHNENLISTE WATERLOH, DUTHE
Kwartierstaat van Johann Wilhelm Waterloh alias Heszling geb. Ahlen 4- 2-1888.
- J. Ringena EIN AHNENZWEIG DES ERZBISCHOFES BERNARDUS KARDINAL ALFERINK AUS WIETMARSCHEN.
Summiere kwartierstaat van Kardinaal Alferink (geb. Nijkerk 1899).

GENS NOSTRA juni 1990 no. 6.

- MAANDBLAD DER NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING.
P.J.C. Elema GENEALOGIE HOFFIUS (stad Groningen).
Deze genealogie begint met Willem Hoffius, soldaat, die in Groningen op 4- 4-1626 huwt met Hille Berens Horst.
- P. Beishuizen STERFTE IN HET GEZIN VAN DANIEL BEISHUIZEN.
Alle Beishuizen's behoren tot twee geslachten die stammen uit de provincie Groningen. Het eerste geslacht stamt uit de buurt van Vlagtwedde (begin 18e eeuw)¹; het tweede uit

1) Dit is niet juist en moet zijn: Blijham midden 17e eeuw. (red.)

Noordbroek (naam begint bij invoering van de burgerlijke stand). Een relatie tussen deze twee is niet gevonden. Bovengenoemde Daniel Beishuizen (geb. Muntendam 8- 9-1835) behoorde tot het tweede geslacht.

GENS NOSTRA juli/augustus 1990 no. 7/8.

MAANDBLAD DER NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING.

P.M. Kernkamp TER HUIZEN. Een Stad-Groninger geslacht 1741-1944.

Dit geslacht begint met Gerrit Peters afkomstig van Grimersum in Oost Friesland.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Deze rubriek is bestemd voor die leden van onze vereniging, die met hun onderzoek op genealogisch gebied zijn vastgelopen. Alleen wanneer gebleken is dat de gezochte gegevens niet via de beheerder van ons archief kunnen worden verkregen, kunnen die vragen in deze rubriek worden opgenomen.

Ook vragen op historisch gebied of anderzins betrekking hebbende op Westervolde kunnen in deze rubriek worden geplaatst.

Beantwoording gaarne via deze rubriek en dus niet rechtstreeks aan de vragensteller.

De nummering geschiedt in volgorde van binnenkomst, voorafgegaan door het desbetreffende jaar.

VRAGEN:

Vragen als hier bedoeld zijn in dit kwartaal niet binnengekomen.

ANTWOORDEN:

1990.10 Op de vraag over Westervolders in de legers van Napoleon zijn van mw. Hiskes-Knigge en van G. Luth waardevolle reacties ingekomen. T.z.t. hoop ik in een artikel op deze zaak terug te komen.

C.J. Wegman

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

WESTERWOLDE, Jrg. 11 no. 2 :

In het artikel "HET GESLACHT BREGENBEEK" zijn helaas enkele foutjes geslopen. Op bladzijde 45 in de eerste regel: voor "Vlagtwedde 5-8-1786, ovl. Bellingwolde 15-9-1807" te lezen: "Vlagtwedde 5-3-1786, ovl. Bellingwolde 14-9-1807".

In het midden van dezelfde bladzijde dienen de volgende wijzigingen te worden aangebracht:

Uit het 1e huwelijk:

1. Hindrik geb./ged. Wijmeer 7/17-2-1806, ovl. Bellingwolde 31-10-1811

2. Metje geb./ged. Bellingwolde 7-8/30/8-1807, ovl. aldaar 10-1-1808

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

WESTERWOLDE

JAARGANG 11 No. 4

DECEMBER 1990

REDACTIE: S.H. ACHTEROP
E.G. SCHRAGE
ing. C.J. WEGMAN, eindredacteur
Acacialaan 27
7642 TW Wierden
tel. 05496 - 72437

TEKENWERK: RUUT WEGMAN

SECRETARIAAT:
■ lidmaatschap
■ abonnementen
■ administratie
■ archief

Mevr. G.P I. HISKES - KNIGGE
M. Hardenbergstraat 3
9643 LD Wildervank
tel. 05987 - 13095

PENNINGMEESTER:

G. KAMIES
Postkade 51
9503 AJ Stadskanaal
tel. 05990 - 17272
postgironummer van de vereniging: 4442401

BANK:

RABO-bank Stadskanaal
■ rekeningno. 3586.06.063 ten name van de Vereniging
voor Genealogie en Historie Westerwolde;
■ postgironummer van de bank: 810818.

LIDMAATSCHAP:

- entree éénmalig f 10,--;
- contributie f 32,50 per jaar (inclusief tijdschrift uit te reiken op de driemaandelijke bijeenkomsten - bij toezending per post worden de portokosten afzonderlijk in rekening gebracht;
- donateurschap f. 25,-- per jaar (inclusief tijdschrift) exclusief portokosten.

INHOUD:

R.M.A. Wegman	EEN TWEETAL NIEUW VERSCHENEN TRANSCRIPTIES	blz. 93
E.G. Schrage	HET GESLACHT HOMMES II	blz. 94
Redactie	EEN VLAGTWEDDER SCHOOLSCHRIFT UIT 1845	blz. 100
C.J. Wegman	DRIE WESTERWOLDSE GRAFHEUVELS OPGEGRAVEN	blz. 104
C.J. Wegman	EEN BELANGRIJK STUK UIT 1538 II	blz. 108
J. Boltendal	HET WAPEN DER VOORMALIGE GEMEENTE WEDDE	blz. 112
C.J.Wegman	STIEN EELSINGH, SCHILDERES IN STAPHORST	blz. 114
	VRAGEN EN ANTWOORDEN	blz. 117
	CORRECTIES EN AANVULLINGEN	blz. 117
	TIJDSCHRIFTEN	blz. 118

VAN DE REDACTIE

In deze rubriek van het septembernummer is een foutieve opgave verstrekt van de portokosten voor de trancripties van de heer R.M.A. Wegman. De portokosten bedragen nl. voor:

- "ONTFANCK VAN BREUCKEN DES GERICHTES WESTERWOLDE 1666-1807" /4,50;
- "PROTOCOL VAN CIVIELE ZAKEN VOOR DE RICHTER VAN WESTERWOLDE 1628-1634"

f 5,50;

- beide boeken samen ook f 5,50

Zij die reeds teveel hebben betaald krijgen het teveel betaalde gegireerd.

TWEE GEREEDGEKOMEN TRANSCRIPTIES BETREFFENDE WESTERWOLDE.

Toelichting op een tweetal gereedgekomen transcripties door de heer R.M.A. Wegman te Westervoort op de ledenvergadering van 29 september 1990.

PROTOCOL VAN CIVIELE ZAKEN VOOR DE RICHTER VAN WESTERWOLDE 1628 - 1634.

In verband met het opzetten van zijn kwartierstaat is de heer Wegman zo'n 15 jaar geleden begonnen met het transcriberen van delen van het Protocol van civiele zaken voor de Richter van Westerwolde 1628 - 1634. In de loop der jaren was er zoveel getranscribeerd dat besloten werd om de nog ontbrekende delen aan te vullen en gereed te maken voor publikatie.

Dit protocol is geschreven door de gerichtsschrijver Herbordus Reiningk, ten behoeve van de richter Hommo Stala en betreft ook juist diens ambtstermijn.

Voor de dagvaardingen toen zorgde de richtersdienaar Roelf Bregenbeeck.

Het protocol is een opsomming van de alledaagse onenigheden tussen de burgers onderling die voor de rechter werden uitgevochten, bijvoorbeeld:

- grenskwesties;
- naarkoop-aangelegenheden;
- onenigheden over nalatenschappen;
- vecht- en scheldpartijen;
- het niet betalen van schulden;
- vergoeding van aangerichte schade door het vee
- aanvaarding van voogdijschappen enz..

De heer Wegman geeft van bovengenoemde zaken verschillende saillante voorbeelden, waarbij vooral de voogdikwesties belangrijke aanwijzingen blijken te bevatten voor de familierelaties.

Verder attendeert de spreker op het feit dat de transcriptie is beperkt tot de belangrijkste gegevens. Wijdlopende juridische standaardformules zijn ter wille van de leesbaarheid achterwege gelaten. Wel zijn alle persoonsnamen (ca. 1100 verschillende!) opgenomen en in een alfabetisch register verwerkt.

Van de periode vóór 1654 (aanvang van de verzegelingen voor de richter van Westerwolde) is dit protocol het enig overgebleven archiefstuk waarin nog uitvoerige informatie over onze voorouders is te halen, waarmee het belang van deze transcriptie is aangetoond.

ONTFANCK VAN BREUCKEN DES GERICHTES WESTERWOLDE _____ 1666 - 1807.

In vervolg op het eerder verschenen deel over de jaren 1567 - 1667 is ook deze periode getranscribeerd. Dit deel omvat een veel grotere periode, maar is qua omvang ongeveer de helft van het vorige deel. Dit komt omdat vanaf 1666 de omschrijving voor de breuken veel summierder is. Bij betalingen voor leedbier wordt bijvoorbeeld vermeld: "Jan Horlinges wed. wegens uitinge (ook wel: groeve) van haer man accordeert op 8 gl.". Deze wijze van omschrijven vindt plaats van 1666 - 1714. Daarna is de omschrijving b.v.: "Harmen Heckman wegens groeve 4 gl.". Op die manier wordt van 1714 tot 1735 gewerkt. Verder komen voor, de "normale" overtredingen als: injurien (scheldpartijen) en executiebreuken (dagementen, eerbotten, executorialen, opseggingen e.d.). Dit werkje geeft niet alleen een indruk van de handel en wandel der ingezetenen maar kan ook dienen als een bewijs van "in leven zijn" van gezochte personen. Tevens is het een indicatie voor meer uitgebreide behandeling van bepaalde zaken in de "Protocollen van civiele zaken voor de Richter van Westerwolde" die vanaf 1659 bijna compleet bewaard zijn gebleven.

Ook dit werkje is een belangrijke aanwinst voor de genealoog.

Kennis genomen hebbende van bovengenoemde boeken, spreken wij de hoop uit dat één (of meer) van onze leden bereid zal zijn om de Breukregisters van Blijham en Bellingwolde te transcriberen en te publiceren.

DE REDACTIE

HET GESLACHT HOMMES II (VERVOLG)

door E.G. SCHRAGE

KINDEREN VAN IVb: _____ BERENT JANS HOMMES x ANNEGIEN TER HORST.

Va JAN BERENTS HOMMES

zie le aflevering van het geslacht Hommes

De Wilhelminastraat omstreeks 1900, gezien in de richting van Bourtange. Aan de linkerzijde zien we eerst de bakkerij van W.Rengs, daarnaast de boerderij van Hommes, in 1817 gekocht door de eerste burgemeester van Vlagtwedde Jan Berents Hommes (Va) die er zelf ook heeft gewoond. Op deze plaats bevinden zich thans de zaken van Kraima en Riks. Aan de rechterzijde zien we het "voormalige Regthuis" dat in 1817 werd verkocht aan Jannes Berents Hommes (Vb). Hierin werden de eerste raadsvergaderingen gehouden. Dit oude rechtshuis werd in 1903 afgebroken en vervangen door de boerderij Luring.¹

Vb JANNES BERENTS HOMMES, ged. Vlagtwedde 27-11-1774, landbouwer, ovl. aldaar 26- 1-1850, huwt Vlagtwedde in 1799 met Janna Koops Rotgers, ged. Onstwedde 30-10-1774, ovl. Vlagtwedde 28-11-1854, d.v.Koop Rotgers x Alke Wubbes.

kinderen uit dit huwelijk: geb. en ged. te Vlagtwedde

1. Berend, geb./ged. 8/15-12-1799, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 22-2-1872;
2. Jacobus, ged. 4- 7-1802, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 13- 9-1859;
3. Annegien, geb./ged. 19/21- 4-1805, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 6-7-1825;
4. Alke, geb./ged. 4/6 -12-1807, huwt Vlagtwedde 25- 8-1846 met Willem Hessels Dethmers, landbouwer te Den Ham (Beltingwolde), z.v. Hessel Willems Dethmers x Charlotte Dorothea Frederika Kahrel.

1) bron: "VLAGTWEDDE IN OUDE ANSICHTEN" door J.R. Bruning en R. Kraai.

5. Geert, geb./ged. 26-7/12-8-1810_____ volgt VIC
6. Rutgert, geb. 26- 2-1814, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 20- 8-1867;
7. Homme, geb. 29- 1-1817, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 1- 7-1872.

Vc HOMMO BERENTS HOMMES, ged. Vlagtwedde 7- 5-1780, gerichtsvogd (1805) en landgebruiker te Vlagtwedde, ovl. Vlagtwedde 7- 3-1815, huwt Vlagtwedde 11- 5-1804 met Trientje Lammerts Ten Velthuis, geb. Vlagtwedder Vesthuis, ged. Vlagtwedde 10- 4-1778, d.v. Lammert Jans Ten Velthuis x Swaantje Bruins Trenning.
kinderen uit dit huwelijk:
1. Berent, geb./ged. Vlagtwedde 13/18- 8-1805_____ volgt VID

KINDEREN VAN IVc:_____ ERNESTUS JANS HOMMES x WILLEMTJE ROELFS.

Vd ROELF ERNESTUS HOMMES, ged. Sellingen 26-11-1775, landbouwer te Ter Apel ovi. Vlagtwedde 17- 2-1840, huwt Ter Apel ..- 4-1799 met Wendelke Freerks Kruize, ged. Vlagtwedde 17- 2-1773, d.v. Freerk Jans Kruize x Gepke Wichers.
kinderen uit dit huwelijk: geb. en ged. te Ter Apel
1. Gepke, ged. 2- 2-1800, ovl. Vlagtwedde 11- 2-1850, huwt Vlagtwedde 24-11-1827 met Ham Geerts Luth, geb. Ter Borg, ged. Sellingen 6- 3-1802, ovl. Zuidveld (Sellingen) 17- 4-1875, z.v. Geert Jans Luth x Fennechien Harms Twiest;
2. Ernestus, geb./ged. 22/28-11-1802, ovl. Ter Apel 29-11-1802;
3. Ernestus, geb./ged. 2/9- 9-1804_____ volgt VIE
4. Freerk, geb. ged. 19/26- 6-1808_____ volgt VIF

Ve JAN ERNESTUS HOMMES, ged. Sellingen 19- 2-1781, landbouwer te Laude, ovl. Bourtange 19- 5-1814, huwt Ter Apel 8- 5-1807 met Trijntje Alberts Ter Horst, ged. Ter Apel 1- 1-1780, ovl. aldaar 5- 6-1812, d.v. Albert Jans Ter Horst x Geesje Hiskes.
kinderen uit dit huwelijk: geb. en ged. te Ter Apel
1. Janna, geb./ged. 23/30-10-1808, ovl. Sellingen 19-12-1836, huwt Sellingen 8- 5-1833 met Jan Geerts Luth, geb. Ter Borg, ged. Sellingen 30- 9-1797, arbeider te Sellingen, ovl. Zuidveld 14- 9-1873, z.v. Geert Jans Luth x Fennechien Harms Twiest;
2. Willemetje, geb./ged. 2/18-11-1810, ongehuwd, ovl. Ter Apel 31- 3-1838;

KINDEREN VAN Va:_____ JAN BERENTS HOMMES_____ x_____ ELSIEN HARMS LURING.

Via WUBBE JANS HOMMES, geb. Vlagtwedde 20-1-1813, landbouwer te Weende, gemeenteontvanger van 1852 tot 1855, ovl. Vlagtwedde 2- 8-1879, huwt Vlagtwedde 5- 6-1849 met Geertruida Liefstingh, geb. Weende 1- 3-1820, ovl. Vlagtwedde 8- 1-1892, d.v. Menne Berents Liefstingh x Aaltje Jans Polling.
kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde
1. Aaltje, geb. 17- 6-1850, ovl. Midwolda 2- 9-1906, huwt Vlagtwedde 19- 5-1879 met Jasper Goeman Hoitkamp, geb. 5- 6-1853, ovl. Scheemda 8-3-1929, z.v. Hindericus Hoitkamp x Margrieta Toren;
2. Elsien, geb. 17-12-1852, ovl. Nieuwolda 15-2-1937, huwt Vlagtwedde 11- 6-1878 met Onco Hoitkamp, geb. Scheemda 13-12-1854, landbouwer te Nieuwolda, ovi. aldaar 21- 7-1920, z.v. Hindericus Hoitkamp x Margrieta Toren;
3. Jan Wubbes, geb. 29- 8-1855_____ volgt VIIa

4. Mennetha, geb. 14- 6-1859, gehuwd Vlagtwedde 27- 5-1884 met Jan Groeneveld, landmeter bij het kadaster te Winschoten, t.v. Evert Groeneveld x Geertruida Bennema.

VIb JAN JANS HOMMES, geb. Vlagtwedde 29- 9-1820, landbouwer te Vlagtwedde, ovl. aldaar 23- 4-1900, huwt Vlagtwedde 11- 5-1858 met Ikien Mennes Liefsting, geb. Weende 9-10-1824, ovl. aldaar 3- 1-1891, d.v. Menne Berends Liefsting x Aaltje Jans Polling.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Aaltje, geb. 14- 7-1860, huwt Vlagtwedde 17- 5-1887 met Freerk Albert Holtkamp, geb. Midwolda 14- 7-1859, zoon van Menno Holtkamp x Elske Freerks Poppens Edskes;
2. Elsien, geb. 15- 3-1862, huwt Vlagtwedde 28- 5-1885 met Pieter Nanninga, geb. Midwolda 4- 5-1862, ovl. aldaar 3- 3-1919, z.v. Dedert Nanninga x Grietje Engelkes;
3. Mennetha Jantina, geb. 6- 6-1865, ovl. Groningen 24- 2-1929, huwt Vlagtwedde 10- 6-1892 met Jan Wubbes Hommes, geb. Vlagtwedde 29- 8-1855 (VIIa);
4. Jan, geb. 10- 6-1869 _____ volgt VIIb

ZOON VAN Vb: JANNES BERENDS HOMMES x JANNA JACOBUS ROTGERS.

VIc GEERT JANS HOMMES, geb. Vlagtwedde 2- 7-1810, landbouwer te Vlagtwedde, ovl. Vlagtwedde 11- 2-1892, huwt Vlagtwedde 3- 7-1863 met Zwaantje Boelm, geb. Veele 18- 3-1830, ovl. Vlagtwedde 10- 6-1864, d.v. Hendrik Wessels Boelm x Janna Harms Wannemaker.

kinderen uit dit huwelijk:

1. Janna Geerts, geb. Vlagtwedde 29- 9-1863, ovl. Vlagtwedde 5- 3-1897, huwt 16- 7-1890 Vlagtwedde 16- 7-1890 met Harm Zuring Hzn., geb. Bellingwolde 30- 6-1862, ovl. 14-11-1936, z.v. Harm Harms Luring x Grietje Dijkhuizen. Harm Luring Hzn. hertrouwt met Jantje Roelsen.

ZOON VAN Vc: HOMME BERENDS HOMMES x TRIENTJE LAMMERTS TEN VELTHUIS.

VID BEREND HOMMES, geb. Vlagtwedde 18- 8-1805, koopman en kastelein te Vlagtwedde, ovl. aldaar 2- 3-1874, huwt Vlagtwedde 23- 5-1856 met Engeltje Brugge, geb. Veele 2- 2-1832, d.v. Engel Harms Brugge x Hindertien Geerts Teeding.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Hommo Berend, geb. 16- 1-1857 _____ volgt VIIc
2. Engel, geb. 30- 7-1859;
3. Hindertje, geb. 5-11-1862, ovl. Onstwedde 11- 3-1948, huwt Onstwedde 3- 2-1883 met Nanne Huiting, geb. Onstwedde 10- 1-1857, ovl. Onstwedde 7- 5-1928, z.v. Hilvert Huiting x Geertje Mulder.

KINDEREN VAN Vd: ROELF ERNESTUS HOMMES x WENDELKE FREERKS KRUIZE.

Vie ERNESTUS ROELFS HOMMES, geb. 2- 9-1804, landbouwer te Ter Apel, ovl. Vlagtwedde 27- 5-1867, huwt Vlagtwedde 27- 5-1835 met Wendelina Alberts Meijer, geb. Ter Apel 12-12-1813, d.v. Albert Alberts Meijer x Willemetje Wijchers.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Willemtien, geb. 13-11-1837, ovl. Vlagtwedde 27-1-1880, huwt Vlagtwedde 23-4-1868 met Albert Harms, geb. Emmen 8-3-1841, z.v. Jan Harms x Grietien Alberts Meijer;

2. Wendelina, geb. 18-10-1840, ovl. Ter Apel 28-11-1840;
3. doodgeboren kind op 10- 2-1842;
4. Roelf, geb. 20- 1-1846 _____ volgt VIId

VIf FREERK ROELFS HOMMES, geb./ged. Vlagtwedde 19/26- 6-1808, timmerman en landbouwer te Ter Apel, ovl. Vlagtwedde 31- 8-1888, huwt Vlagtwedde 22-11-1831 met Hindertien Hindriks Fens, d.v. Hinderk Jans Fens x Wupke Geerts Hiddes.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Roelf Freerks, geb. 2- 8-1832, ovl. 25- 11-1832;
2. Wendelke, geb. 29-10-1833, huwt Vlagtwedde 17- 7-1858 met Jacob Bakker, geb. Onstwedde 26- 9-1829, z.v. Ernestus Jacobs Bakker x Lukkien Wubbes Heis;
3. Wupke, geb. 5- 8-1836, ovl. Vlagtwedde 27- 7-1880, huwt met Hendrik Bos
4. Roelf, geb. 15- 2-1840, landbouwer te Ter Apel, ongehuwd, ovl. Vlagtwedde 25-11-1861;
5. Hinderika, geb. 19-10-1842;
6. Hendrik, geb. 22- 3-1845;
7. Hindertien, geb. 14-12-1847, huwt Vlagtwedde 9- 1-1868 met Siccobus Hermanus Johannes Tjassens, geb. Coevorden in 1839, rijkscommies in de Maten (Roswinkel), z.v. Sicco Tjaden Tjassens x Geertruida Gruppen.

ZOON VAN VIa: _____ WUBBE JANS HOMMES x GEERTRUID MENNES LIEFSTING.

VIia JAN WUBBES HOMMES, geb. Weende 29- 8-1855, leerling van het Gymnasium Winschoten, landbouwer in Zuidbroek, lid van de Provinciale Staten, een der voormannen van de kanalisatie van Westerwolde, bestuurslid van de Groninger Maatschappij van Landbouw, ovl. Groningen 24- 2-1929, huwt Vlagtwedde 10- 6-1892 met Mennetha Jantina Hommes (VIb-3) geb. Weende 6- 6-1865, ovl. Groningen 5- 6-1931, d.v. Jan Jans Hommes (VIb) x Ikien Mennes Liefsting.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Wubbe Jans, geb. 22- 3-1893, ongehuwd, ovl. Groningen 4- 6-1921;
2. Iekje Geertruida, geb. 21- 4-1894, ovl. Nieuwolda 25- 1-1924, huwt Zuidbroek 31- 5-1917 met Pieter Cornelis Dijkhuis, geb. Midwolda 24- 3-1887, landbouwer op de Oosterheerdt in de Oostwolderpolder, ovl. Groningen 7- 1-1969, z.v. Cornelis Dijkhuis x Tetje Kamminga.
3. Jan, geb. 20- 8-1895 _____ volgt VIIIA

ZOON VAN VIb: _____ JAN JANS HOMMES x IKIEN MENNES LIEFSTING.

VIIb JAN HOMMES, geb. Vlagtwedde 10- 6-1869, landbouwer en loco-burgemeester van de gemeente Vlagtwedde, ovl. Veele 23- 4-1931, huwt Vlagtwedde 9- 5-1899 met Wubina Wilhelmina Heeres, geb. Bourtange 13- 12-1878, ovl. Veele 27- 4-1941, d.v. Adolf Adrianus Heeres x Johanna Gesina Friederika Voltmann.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Johanna Ikiena, geb. 7- 3-1900, ovl. Groningen 20-11-1933, bgr. begr. Veele, huwt Vlagtwedde 3- 5-1923 met Harmannus Jan Boomgaard, geb. Baflo 27- 3-1893, huisarts te Vlagtwedde, ovl. Venlo 26- 8-1969;
2. Jan Adolf, geb. 19-10-1905 _____ volgt VIIIB

ZOON VAN Vid: BEREND HOMMES x ENGELTJE BRUGGE

VIIc HOMMO BEREND HOMMES, geb. Vlagtwedde 16- 1-1857, koopman en tolgaarder te Vlagtwedde, ovl. Veele 21- 7-1916, huwt Vlagtwedde 21- 2-1880 met Fennechien Jans Hofkamp, geb. Veele 28- 1-1853, ovl. Veele 21- 2-1934, d.v. Jan Jans Hofkamp x Geessien Gerrits Siks.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Jan, geb. 4-11-1879, bij huwelijk van zijn ouders geecht ongetrouwd, ovl. Veele 17- 5-1948;
2. Berend, geb. 24- 2-1882, volgt VIIIC
3. Engeltje, geb. 7- 9-1884, ovl. Bourtange 25- 6-1969, huwt Vlagtwedde 8- 6-1912 met Jan W. Bos, geb. 22- 4-1878, ovl. Bourtange 28- 6-1921;
4. Geessien, geb. 15- 2-1887, huwt Joost Slim, zij woonden te Vlagtwedde;
5. Hindertje, geb. 25- 7-1889, huwt Barteld Hazelaar, zij woonden in Den Haag;
6. Fennechien, geb. 30- 5-1892, ovl. Veele 8- 5-1953, huwt met Fiebo Hidding, geb. 25- 3-1892, ovl. Veele 3- 7-1979;
7. Geertje Adriana, geb. 13- 8-1896, huwt met Jan Tuitjer, woonden te Vriescheloo

ZOON VAN VIe: ERNESTUS ROELFS HOMMES x WENDELINA ALBERTS MEIJER.

VIIId ROELF HOMMES, geb. Vlagtwedde 20- 1-1846, ook wel bekend als "stainboersraulf", landbouwer, later arbeider te Ter Apel, huwt Vlagtwedde 26- 4-1879 met Dina Santing, geb. Roswinkel 15-12-1852, ovl. Ter Wisch 15-6-1927, d.v. Jan Arends Santing x Antje Boelen.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde

1. Antje, geb. 24- 5-1880 Barnflair onder Ter Apel, ovl. 31-10-1969 Ter Wisch, huwt Vlagtwedde 28- 5-1904 met Bruin Brands, geb. 3- 1-1883 Rijsdam onder Sellingen, ovl. ..- 4-1971 Ter Wisch, z.v. Jan Brands. Op 28- 5-1969 werden zij uitvoerig gehuldigd in verband met hun 65 jarige huwelijksband;
2. Wendeltje, geb. 8- 3-1883, ovl. Ter Apelkanaal 25- 8-1969, huwt Vlagtwedde 9- 5-1908 met Klamer Danker, geb. Emmen 5- 5-1877, arbeider, ovl. Sellingen 6- 1-1965, z.v. Jan Klamer Danker x Aaltien Wiering;
3. Jan Arend, geb. 7- 3-1886, ca. 1902 verdronken in de Eems en begraven te Lingen (Dld);
4. Willemetje, geb. Vlagtwedde 13- 6-1893, ovl. Roswinkel 1- 3-1974 Roswinkel, huwt Vlagtwedde 15- 9-1917 met Geert Meijering, geb. Emmen 10-'6-1898, landbouwer in het Roswinkelerveen, ovl. 14- 1-1989 Roswinkel, z.v. Jan Meijering x Geertje Veltrop.

ZOON VAN VIIa: JAN WUBBES HOMMES x MENNETHA JANTINA HOMMES.

VIIIa JAN HOMMES, geb. Vlagtwedde 20- 8-1895, landbouwer te Zuidbroek, later te Nieuwolda op plaats no. 43, ovl. Groningen 22-11-1989, huwt Midwolda 14- 5-1926 met Elizabeth Grietje Meihuizen, geb. Midwolda 1-10-1905, d.v. Jakob Steven Meihuizen en Gebbiena Eelkelina Toxopeus.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Zuidbroek

1. Gebbiena Eelkelina, geb. 14- 3-1927, huwt Midwolda 3- 1-1955 met Reinder Dirk Reinders, geb. Deifzijl 25- 4-1925, z.v. Marius Reinders x Foktje van Koldam;
2. Wubbo Jan, geb. 26- 1-1930_____ volgt IXa

ZOON VAN VIIb:_____ JAN JANS HOMMES x IKIEN LIEFSTINGH

VIIib JAN ADOLF HOMMES, geb. 19-10-1905, administr. ambtenaar bij E.G.D., ovl. Groningen 1-12-1983, huwt Winschoten 2- 8-1938 met Helena Hendrika Ruibing, geb. Winschoten 29-10-1908, d.v. Geert Jan Ruibing x Egberdina Friesiena Tholen.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Groningen

1. Egberdina Friesiena , geb. 18- 5-1942, arts, huwt Groningen 6- 6-1968, met Jacobus Theodoor den Hartog, geb. 19- 2-1941 Den Haag, huisarts te Arnhem, z.v. Cornelis den Hartog x Antoinette Gerarda Ludwina Kramers.
2. Wubina Wilhelmina, geb. 2- 8-1944 Groningen, logopediste, huwt Groningen 7-11-1968 met Georg Rudolf Petrus Bruining, geb. Winschoten 23-12-1941, organisatie psycholoog, z.v. Wessel Bruining x Christina Visser.
3. Jan, geb. 23- 7-1948, geoloog, huwt Nijmegen 25- 6-1981 met Elizabeth Wardenaar, geb. Eindhoven 1- 9-1950, d.v. Henricus Cornelis Wardenaar x Vrouwtje Vink.

ZOON VAN Vlic:_____ HOMMO BEREND HOMMES x FENNECHIEN JANS HOFKAMP

VIIic BEREND HOMMES, geb. Vlagtwedde 24- 2-1882, landbouwer, ovl. Veele 7- 6-1927, huwt Vlagtwedde 23-10-1907 met Albertje Boskers, geb. 6- 9-1889 Onstwedde, ovl. Veele 19-11-1956, d.v. Klaas Boskers x Elsiena Mölling.

kinderen uit dit huwelijk:

- Fennechien, geb. Vlagtwedde 28- 5-1912, huwt Onstwedde 26- 7-1930 met Rutger Jan Tipker, geb. Emmercompasuum 13- 9-1906, keuterboer/arbeider wegenbouw, ovl. Enschede 9- 6-1966, z.v. Rutger Tipker x Tijtje Fennema;
- Elsiena, geb. Onstwedde 29- 4-1910, huwt Vlagtwedde 12- 5-1934 met Freerk Nijboer, geb. 26- 1-1909, politieambtenaar te Zwolle, z.v. Ham Nijboer en Geertje Koster;
- Hommo, geb. Vlagtwedde 4- 1-1915, boerenarbeider, ovl. 12-10-1946 Zwanenburg, begr. Veele, huwt Bellingwolde 23-12-1950 met Zwaantje Walburg, geb. Bellingwolde 7- 9-1914, d.v. Johannes Walburg x Wilhelmina Luppens;
- Klaas, geb. Vlagtwedde 20- 5-1919_____ volgt IXb

ZOON VAN VIIIa:_____ JAN HOMMES x ELIZABETH GRIETJE MEIHUIZEN.

IXa WUBBO JANS HOMMES, geb. Zuidbroek 26- 1-1930, landbouwer te Nieuwolda, huwt Scheemda 6- 1-1956 met Titia Gretha Tijdens, geb. Scheemda 29- 3-1930, d.v. Tjakko Hendrik Tijdens x Catharina Dijksterhuis.

kinderen uit dit huwelijk: geb. te Nieuwolda

1. Jan, geb. 10-11-1956_____ volgt Xa
2. Catharina Elizabeth, geb. 10- 6-1959, huwt met Herman van den Broek, landbouwer te Kraggenburg N.O.P.;

ZOON VAN VIIIb:_____ BEREND HOMMES x ALBERTJE BOSKER

IXb KLAAS HOMMES, geb. Vlagtwedde 20- 5-1919, commissionair, huwt Vlagtwedde 25- 4-1949 met Aukje Tipker, geb. Groningen 1-12-1925, d.v. Hendrik Tipker en Grietje Sonderman.
kinderen uit dit huwelijk: geb. te Vlagtwedde
1. Grietje, geb. 1- 9-1950 Vlagtwedde.

ZOON VAN IXa: WUBBO JANS HOMMES x TITIA GRETHA TIJDENS.

Xa JAN HOMMES, geb. Nieuwolda 10-11-1956, huwt Finsterwolde 20- 6-1980 met Anje Alide Struif Bontkes, geb. Finsterwolde 3- 2-1958, d.v. Onno Struif Bontkes x Thalia Ida Cornelia Barlagen.
kinderen uit dit huwelijk:
1. Wouter Jan, geb. 20- 1-1983;
2. Thalia Ida Cornelia, geb. 1- 8-1985;
3. Thijs Onno, geb. 2-11-1988

EEN VLAGTWEDDER SCHOOLSCHRIFT UIT 1845

Eén onzer leden stelde ons onlangs in de gelegenheid om een oud schoolschrift uit het jaar 1845 te copiëren. In dit schoolschrift zijn te vinden: opstellen gedichten, anagrammen (letterkeer), charades (lettergreep-raadsels), logogrieffen (woord- en letterraadsels), brieven en voorbeelden van rekeningen.

Het schrift begint op 4 februari en eindigt op 22 juli 1845 en betreft het schoolwerk van Albert Jans Kraai. Deze werd geboren op 8- 6-1834 in het huisno. 32 te Vlagtwedde, als oudste zoon van de kuiper Jan Alberts Kraai jr. en Reindina Christiaans Tammes. In de periode dat hij in dit schrift zijn oefeningen schreef, werd Albert dus juist 11 jaar.

Albert Jans Kraai huwt op 27- 5-1863 te Vlagtwedde met Grietje Harms Buirs en uit dat huwelijk zullen acht kinderen worden geboren. Hij was niet alleen kuiper-landbouwer, maar daarnaast ook gemeenteontvanger, lid van het college van toezicht op het passantenhuis en wethouder van de gemeente Vlagtwedde.

Hij overleed op 12-10-1887 te Vlagtwedde op de nog jonge leeftijd van 53 jaar.

Wij hebben de indruk dat de epistels moeten zijn overgeschreven van een voorbeeld. Dat Albert de raadsels, gedichten en rekeningen zelf zou hebben bedacht, lijkt ons voor een 11 jarige jongen wat te veel eer. Ook de brieven lijken niet door hemzelf te zijn opgesteld. Immers op 12- 2-1845 schrijft hij in een brief aan zijn oom "Aanstaande woensdag is de geboortedag mijner dierbare moeder." Dit klopt echter niet want zijn moeder, Reindina Christiaans Tammes, werd op 13 december 1808 geboren. Ook de opstellen lijken ons niet bepaald de stijl van een 11 jarige knaap. Het komt ons voor dat het veel eerder schrijfoefeningen zijn geweest. Opmerkingen van de onderwijzer als "Mooi" en "Bon" wijzen ook in die richting. In ieder geval staat vast dat Albert Jans Kraai een prachtige hand van schrijven had, hetgeen in die tijd zeer belangrijk werd geacht.

Omdat de inhoud van de stukjes typerend zijn voor het midden van de vorige eeuw drukken wij er hierna een tweetal af.

Vogtwedde den 27 Februarij 1845.

Van
Logogrieff.

k Heb lezer vier een logogrieff,

Wanneer t u lust om die t ontbinden,

Wet dan, dat gij door letterkeer

In haer het volgende kunt vinden.

Een huisraad en een lichaamsdeel,

Een groot stad en soort van boomen,

Twee woorden die elk reknaar kent,

En een van onze grootste stroomen.

t Geen men zoo vaak aan t houtwerk ziet,

Ook wat men gaarne vindt aan bloemen,

De naam van een verscheurend dier;

Ook kan men zich mijn geheel beroemen.

Te liggen in een heerlijk oord,

Een Eden in de Nederlanden;

Raadt nu slechts t woord dat ik bedoel

Gij hebt den sleutel thans in handen!

Albert Jans Kraai.

Vogtwedde den 27 Februarij 1845

LOGOGRIEPPH

k Heb lezer weer een logogrieff,

Wanneer t u lust om die t ontbinden,

Weet dan, dat gij door letterkeer

In haar het volgende kunt vinden.

Een huisraad en een lichaamsdeel,

Een groote stad een soort van boomen,

Twee woorden die elk reknaar kent,

En een van onze grootste stroomen.

t Geen men zoo vaak aan t houtwerk ziet,

Ook wat men gaarne vindt aan bloemen,

De naam van een verscheurend dier;

Ook kan men zich mijn geheel beroemen.

Te liggen in een heerlijk oord,

Een Eden in de Nederlanden;

Raadt nu slechts t woord dat ik bedoel

Gij hebt den sleutel thans in handen

Albert Jans Kraai

Wie weet de oplossing?

Vlagtwedde den 29 April 1845

Kinderlijk genoegen

Gij vrienden van kindren!
 Verheugt u als wij!
 Laat het u niet hindren
 Al dartlen wij blij!
 t Lukt alles tot vreugde
 Het veld en het woud;
 t Vervrolijkt de harten
 Bij jong en bij oud.
 Gij haters van kindren!
 t Onschuldige spel,
 Moog u dan steeds hindren,
 Ons doet het zo wel.
 De jeugd toch en vreugde,
 Zijn eeuwig verwant;
 Wij knooopen te zamen
 Een Hemelsche band.
 Dus vrienden van kindren!
 Verheugt u als wij!
 U kan het niet hindren
 Al dartlen wij blij.
 t Lukt alles tot vreugde,
 Het veld en het woud;
 Vervrolijkt de harten,
 Bij jong en bij oud.

Vlagtwedde den 29 April 1845.

Kinderlijk genoegen.

Gij vrienden van kindren!
 Verheugt u als wij!
 Laat het u niet hindren
 Al dartlen wij blij!
 t Lukt alles tot vreugde
 Het veld en het woud;
 t Vervrolijkt de harten
 Bij jong en bij oud.
 Gij haters van kindren!
 t Onschuldige spel,
 Moog u dan steeds hindren,
 Ons doet het zo wel.
 De jeugd toch en vreugde,
 Zijn eeuwig verwant;
 Wij knooopen te zamen
 Een Hemelsche band.
 Dus vrienden van kindren!
 Verheugt u als wij!
 U kan het niet hindren
 Al dartlen wij blij.
 t Lukt alles tot vreugde,
 Het veld en het woud;
 Vervrolijkt de harten,
 Bij jong en bij oud.

Vlagtwedde den 30 April 1845.

Beste Vriend!

Het genoegen, hetwelk ons uw aangename omgang verschaft heeft, zal ons steeds onvergetelijk blijven en ieder uwer vrienden zal uw gezelschap smartelijk missen. Houd u overtuigd, dat onze beste wenschen u op uwe reis vergezellen en dat gij nog dikwijls een aangenaam onderwerp van onze gesprekken zult uitmaken.

Na minzame groete ben ik uw liefhebbende vriend

Albert Jans Kraai.

Vlagtwedde den 30 April 1845

Beste Vriend!

Het genoegen, hetwelk ons uw aangename omgang verschaft heeft, zal ons steeds onvergetelijk blijven en ieder uwer vrienden zal uw gezelschap smartelijk missen. Houd u overtuigd, dat onze beste wenschen u op uwe reis vergezellen en dat gij nog dikwijls een aangenaam onderwerp van onze gesprekken zult uitmaken.

Na minzame groete ben ik uw liefhebbende vriend

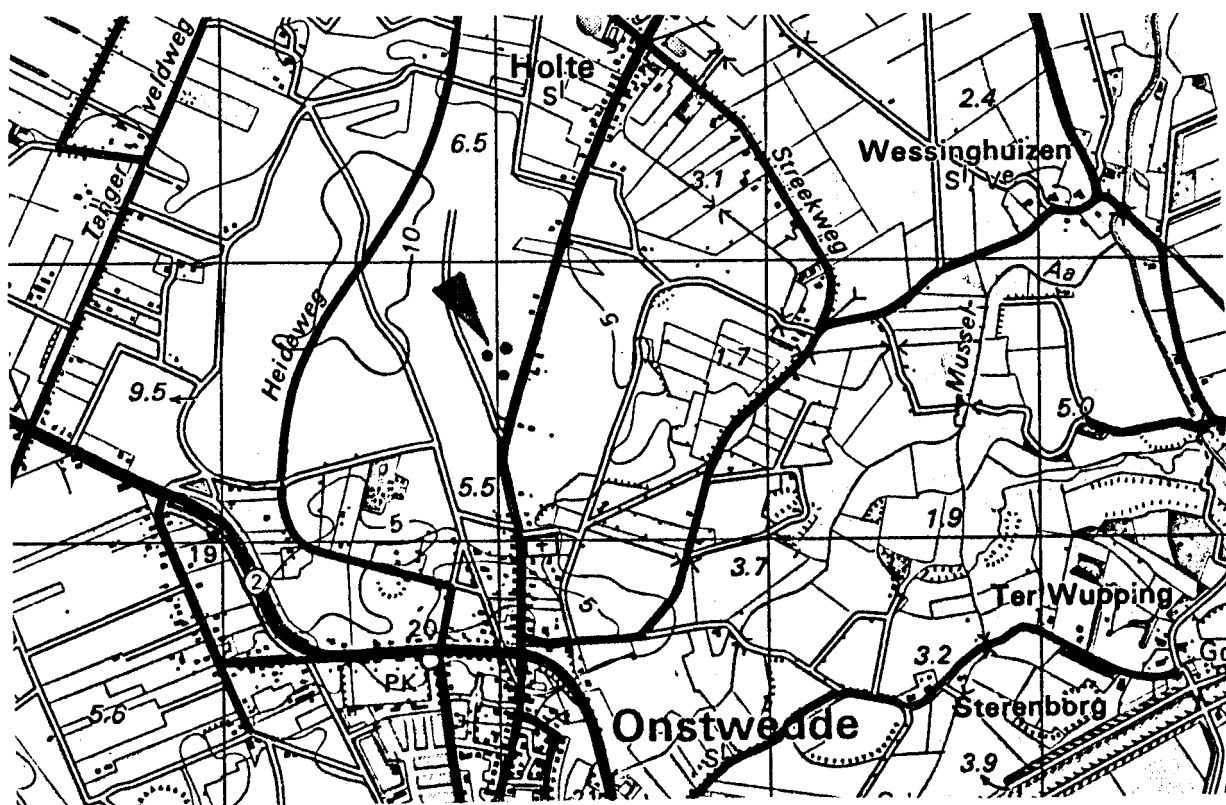
Albert Jans Kraai.

DRIE WESTERWOLDSE GRAFHEUVELS OPGEGRAVEN

Er zijn in Westerwolde niet veel grafheuvels bewaard gebleven, zeker niet als men het vergelijkt met Drenthe. Gelukkig komen er toch af en toe weer nieuwe aan het licht. Zo ontdekte men in 1985 op luchtfoto's van de Onstwedder Holte enkele lichte vlekken in het bouwland. Nu komen lichte vlekken in het bouwland wel meer voor, maar de ronde vorm van één vlek deed vermoeden dat het een grafheuvel zou kunnen zijn.

Toen men in 1986 besloot die vlek te gaan onderzoeken, werden - ook op luchtfoto's - nog twee soortgelijke vlekken in de naaste omgeving ontdekt. De twee laatste zijn kort geleden opgegraven.

Op zichzelf is de ontdekking van een grafheuvel geen reden om die meteen te gaan onderzoeken, hoe veelbelovend de inhoud ook mag lijken. Archeologen zijn (gelukkig) van mening dat de verbeterde technieken van de toekomst misschien meer aan het licht kunnen brengen dan die van vandaag. Met het oog daarop laten ze heuvels vaak bewust ongerept of nemen maatregelen tot behoud van het monument. Waarom dan toch opgravingen in de Onstwedder Holte? De belangrijkste reden was dat de heuvels moeilijk ongerept gehouden konden worden. Ze liggen namelijk in bouwland, wat een jaarlijks terugkerend gevaar van verstering inhoudt. Het was om deze reden dat in 1986 werd besloten de eerste grafheuvel bloot te leggen. Toen er twee nieuwe heuvels werden ontdekt, zouden ook die zo gauw mogelijk moeten worden onderzocht - voor het te laat zou zijn.

plaats van de grafheuvels op de Onstwedder Holte

We zullen hier de resultaten van alle onderzoeken in het kort beschrijven, maar eerst nog even iets over de vindplaats, de Onstwedder Holte. Dit is geen laaggelegen gebied, zoals de naam 'Holte' zou doen vermoeden, maar juist een grote, hoge es. Vroeger heeft hier een bos gelegen: 'holte' is een verbastering van 'holt' (= hout). Dat deze naam nu nog bestaat, is toch wel zeer bijzonder; immers de Onstwedder Holte moet al zeer lang als bouwland in gebruik zijn geweest.

GRAFHEUVEL I

Zoals gezegd deed de lichte vlek denken aan een sterk afgesleten grafheuvel of tumulus. De bouwvoor ter plaatse van de grafheuvels is door erosie (wind, afspoeling en dieper ploegen) erg dun geworden, waardoor er dus steeds een weinig geel zand wordt opgeploegd.

Daar deze grafheuvel zich bevindt in het bouwland, moest worden gevreesd dat er geleidelijk steeds meer zou worden verstoord, zodat men in 1986 besloot tot een nader onderzoek. Het bleek een schot in de roos te zijn, want wat er aan het licht kwam, was de zool van een grafheuvel met een middellijn van 14 meter. Daarbinnen een kringgreppel met een diameter van ca. 6 meter. De bijzetting van de dode in de primaire heuvel was helaas al verploegd, zodat de datering slechts geschat kan worden. Men neemt aan dat deze heuvel uit het laat neolithicum (einde van de nieuwe steentijd ca. 3100-2100 voor Christus) dateert.

Later is de heuvel uitgebreid en zijn buiten de kringgreppel minstens twee graven aangebracht die zijn gedolven tot in de ondergrond van de heuvel. Daardoor waren zij weinig verstoord en konden nu zichtbaar worden gemaakt. De heuvel zal daarbij opnieuw zijn opgehoogd en werd - blijkens de grondsporen - voorzien van een paalkrans bestaande uit 16 palen. De palen stonden twee meter uit elkaar in een cirkel met een diameter van 14 meter. Mogelijk werden de palen aan de bovenzijde met houten palen met elkaar verbonden. Grafgiften werden niet gevonden.

GRAFHEUVEL II

Na de opgraving van grafheuvel I in 1986 werden opnieuw luchtfoto's gemaakt, waarop in de directe nabijheid nog twee mogelijke grafheuvels werden ontdekt. Deze bevonden zich in het bouwland van ons lid, de heer Albert Migchels, die

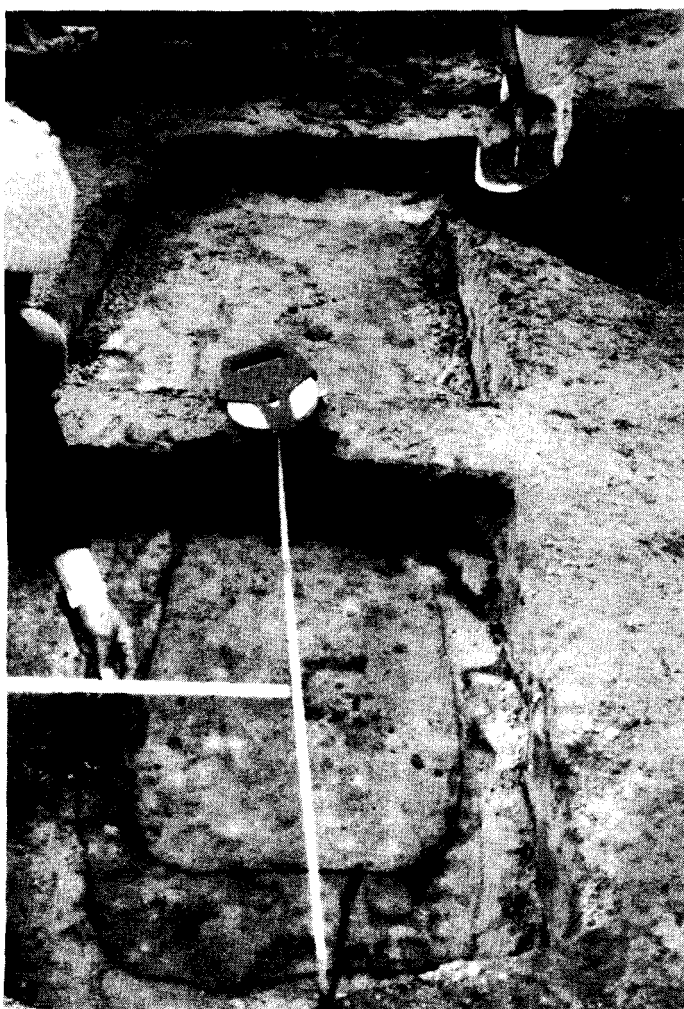

Grafheuvel II. De dikke donkere streep rechts is een es-greppel; bij de kruiwagen ligt de zgn. secundaire bijzetting.

ons op deze opgraving attent maakte. De veronderstelling dat het ook hier om grafheuvels zou gaan werd nog versterkt omdat in 1984 op deze akker een bijzonder fraaie strijdhamer was gevonden'.

1) Zie foto en beschrijving in WESTERWOLDE, jrn. 11 no. 1.

Door omstandigheden was het niet mogelijk om direct een onderzoek te doen maar op 8 oktober j.l. werden hier toch de eerste proefsleuven gemaakt. Al spoedig werd duidelijk dat het hier inderdaad om twee grafheuvels ging. Grafheuvel II is, evenals no. I, voorzien van een kringgreppel, echter hier met een diameter van 17 meter. Ook hier is de bijzetting van de oorspronkelijke heuvel verploegd. De eerder genoemde strijdhamer zou heel goed een opgeploegde grafgift uit deze grafheuvel kunnen zijn. De strijdhamer is typisch voor het laat neolithicum, een periode die ook wel Standvoetbeker-cultuur wordt genoemd. De mensen van deze Standvoetbekercultuur waren al geen zwerende jagers meer; zij brandden grote stukken bos af om hun bouwakkers te kunnen aanleggen. Daarmede droegen zij bij tot de vorming van uitgestrekte heidevelden. In de eindfase van de Standvoetbeker-cultuur werden de doden bijgezet op het maaiveld, hetgeen ook verklaart dat de bijzetting - die vaak voorzien was van grafgiften - is verdwenen.

Grafheuvel II
secundaire bijzetting uit de Midden Bronstijd

(± 1500 -1300 voor Christus) is de heuvel vergroot. Op een paar meter uit het midden van de eerste heuvel werd uit die fase nog een graf aangetroffen. Ook hier in het gele zand en daardoor redelijk ongestoord. De vorm van het graf is dan ook duidelijk te zien (zie foto hiernaast).

tingen liggen waarschijnlijk 1000 jaar en dat is alsof wij nu zouden begraven op begraafplaatsen uit de tijd van Karel de Grote. Toch is het waarschijnlijk dat deze bronstijdmensen hebben geweten dat het hier om grafmonumenten uit vroegere tijden ging, hetgeen is af te leiden uit het feit dat de zgn. secundaire begravingen nooit in het midden van de heuvel werden gedaan.

Nog weer later moet een weinig uit het midden van de heuvel een gecremeerde dode zijn bijgezet. Deze resten zijn echter door het graven van holen door konijnen en/of mollen nogal verstoord. Tussen de crematieresten bevindt zich vrij veel houtskool, dat kan worden gebruikt voor de bepaling van de ouderdom. Crematieresten komen vooral voor na ca. 1200 v.C.

in Europa het cremeren vrij algemeen v
Duidelijk was ook te zien dat er nogal wat is verstoord door het woelen van de grond met een woelpoot (om de grond doorlaatbaar te maken) en dat in natte tijden de wielen van landbouwtrekkers door de - ter plaatse erg dunne - bouwvoor zijn gezakt zodat in het gele zand duidelijke sporen zichtbaar waren. Deze verstoringen rechtvaardigen dat er snel een onderzoek is gedaan.

GRAFHEUVEL III

Aanvankelijk liet het zich aanzien dat deze grafheuvel veel ongerepter zou zijn dan de beide vorige. Deze veronderstelling was helaas niet juist. Wel bleek, tot verrassing van de onderzoekers, de heuvel destijds te zijn voorzien geweest van een drietal - dicht opeen staande - palenrijen. De middel-
lijn van deze drie palenrijen bedroeg ca. 14 meter. Nog groter werd de ver-
bazing toen er tussen de

paalzetting in, een veel
oudere pot werd gevonden:
een zogenaamde wikkeldraad-
beker (ca. 2000 v.C.). De
palenrijen zijn typerend
voor de Midden Bronstijd,

I zodat de palen moeten zijn
geplaatst ca. 600 jaar na-
dat de urn aan de aarde
werd toevertrouwd.

Ook bij deze tumulus is de
oorspronkelijke bijzetting
weer verloren gegaan. Graf-
giften uit de Midden Brons-
tijd werden ook hier niet
aangetroffen.

Zowel bij grafheuvel II als
bij deze is nog een bijzon-
derheid, dat tot in de voet
van de grafheuvel zogenaam-
de es-greppels² gegraven
zijn. In 't algemeen hou-
den deze op bij de voet van
de heuvel maar een enkele
is nog 2 à 3 meter verder
gegraven; bij deze heuvel
ook door sporen van de pa-
lenrijen. Dat deze esgrep-
pels niet door de hele heu-
vel heen zijn gegraven, kan
zijn uit oogpunt van pië-
teit of mogelijk vond men
het niet nodig verder te
gaan vanwege de andere
structuur van de grond ter

Sporen van palenrijen in grafheuvel III

De onderzoekingen werden verricht door
(B.A.I.) van de Rijks Universiteit Gr

1986 stond onder leiding van de heer J.N. Lanting; de heuvels II en III van
de heer H.A. Groenendijk³ (ons bekend van de verschillende voordrachten die
hij op onze leden-vergaderingen heeft gehouden). Zij werden tijdens het on-
derzoek bijgestaan door enkele afgestudeerde archeologen en archeologie-
studenten van de R.U. Groningen.

C.J.W.

- 2) Aan es-greppels zal binnenkort in dit tijdschrift aandacht worden besteed.
- 3) Met dank voor de van hem verkregen informatie die ten grondslag lag aan
Alt sari11ro 1

EEN BELANGRIJK STUK UIT 1538 II

ing. C.J. WEGMAN

In ons tijdschrift van september 1989 is een voor Westerwolde belangrijk besluit van Karel V weergegeven, n.l. een akte van 12- 8-1538 die in vroeger tijden was getranscribeerd door ds. Schmaal te Wedde. Met dit besluit kwam een einde aan de zware lasten die de Westewolders door Karel van Egmond, de hertog van Gelre, waren opgelegd. In dit besluit wordt melding gemaakt van het feit dat door de Westewolders werd verzocht om hen te ontlasten van erf-dienstbaarheden waarmee zij jarenlang waren belast en ook om hun oude privileges en rechten weer te herstellen. Die brief is tot dusverre nog niet boven water gekomen.

Inmiddels is echter wel bekend geworden, welke Westewolders dat verzoek hebben gedaan. Onlangs werd ik namelijk door ons lid, ds. W. Horlings, attent gemaakt op overeenkomsten tussen de Westewolders en de drost Reijnolt van Burmannia (namens Karel V), die zich bevinden in het rijksarchief te Zwolle en wel in het archief van de Hollandse Rekenkamer onder inventaris no. 224.

Nu komen stukken uit de eerste helft van de 16e eeuw, die betrekking hebben op Westerwolde slechts sporadisch voor. Om deze reden meen ik dat publikatie in dit tijdschrift gerechtvaardigd is, temeer omdat in dit stuk verschillende Westewolder eigenerfden met name worden genoemd. De hier genoemde personen zijn al eerder gesignaleerd door drs. O.D.J. Roemeling in een voordracht die hij heeft gehouden voor onze vereniging op 15 december 1984¹.

Evenals het besluit van 12- 8-1538 geef ik de transcriptie² onverkort weer, met aan het einde een wat vereenvoudigde samenvatting.

Ooblie van Ii^m Eemdergulden die die van
Westerwolde beloven voor eens te betalen
van ontslagen te zijn van seker servituten

No^u Dat Jorgues Adduers
clerck van den Rentmr. van
Groeningen & Drenthe
medegegeven is copie
van den missive hierboven
& van de drie obligatien
deen de andes volgen

Wij hierna bescreven huijsluijden ondersaeten keij^r. ma^t. Inden lande
to Westerwolde In drien cluften gedeeijlt te weeten van die clufte van
Vlachtwedden (Alart Kulters Engel Huijsing Harman Evsing Jan
Wensing Alverich Huijcking I Wibbe Coering I Jehan Sijmonss II van den
cluften Onswedden Frerick Haring Hidde Nanning (Wolter Heining
Gert Nanking Boelman Jabbing Jacob Hidding (Scholte Heins Aijke
Hornings I Berndt ter Wipping Wiwe Elsing II ende vanden derder
clufte to weeten Zellingen I Vriesheloe unde Wedder kerspel
Albert Menering Jacob ter Wis Haije Boelmans Reijnt Wijerts
Jan Bruggers I Jehan Eedens Jan ter Walslaegen I Gert Engels
Jacop Trenning I unde Harmantngelkens alte samen volmechtigen
ende volcommen macht ende auctoriteijt hebbende vanden gemeen
huijsluijden ende Ingeseeten slants toe Westerwolde hebben
geconsenteert geleden ende bekendt durch communicacie unde
goeden voerbedachter Raedt van wegen des gemenen lants Rijck
unde arm kleijn unde groot daen In woenende nijemants vuijtgeseondert

1) WESTERWOLDE, jaargang 6, no. 1.

2) met dank aan mijn zoon R.M.A. Wegman voor de gemaakte transcriptie.

consenteren belijden ende bekennen voir ons onsen erffgenamen unde nacomelingen Dat wij mitten Erntfesten vroemen unde voirsichtigen Reijnolt van Bourmannia onsen gunstigen lieven drossen van wegen

keij^r. ma^t. een verdrach gemaict ende Ingegaen zijn alzoec dat zijne vromcheden den Landen to Westerwolde beloofte heeft van wegen keij^r. ma^t. tot des gemeen lants mitte Junde waelfaert van zekere Lasten ende bezwaering Iden lande eertijts upgelacht sijnde tot groter verderfniss ende miserien tegens alle Reeden unde billicheijt den eigendom van molenrecht huijsdiensten jr daer het landt onlijdelijck mit bezwaert Is te ontlasten unde verwerven van keij^r. ma^t. dat de huijsluijden vanden voerscreven lande sullen unbespiert ende unbelet van eenen ijegelicken selfs moegen maelen ofte doen maelen alzoec ende daert hen belieft dijnstvrij zijn behalven eenen dach Int Iaer Richteren Inden lande te hebben die tot Vlachwedde off tot unsden eijgen ghearft unde gegoedt zijn sullen unde appella^s van Westerwolde tot Groeningen voerder nijet allent nae Inhouden van sulcken verzegelden brieve als ons durch den voors onsen drossen beloofte zijn tot onsen handen te leveren daer an wij gehalten unde mede bewaert sullen zijn daer voer wij volmachtigen In naemen unde qualiteijt als boven van wegen des gemeen lants voir onsen erffgenamenunde nacomelingen beloofte hebben ende beloven vermits desen den voors. onsen drossen dat wij keij^r. ma^t. betaelen sullen an handen keij^r. ma^t. Rentmr. oft anderen officieren daer zijne ma^t. ofte die duerluchtichste hoichgeboeren Coninglnne vrouwe Marie Douagiere to Ungeren Bohemen Regente ren. onse genadichste haeren ma^t. ons sal bevelen te betalen eens de somme van twee duijsent* eemder gulden elcken gulden gerekent tot vier ende twintich stuvers brabantse binnen vier Jaeren achtereenvolgende daer off den eersten termijn sal zijn up te meije naestcommende allet sonder arch unde list Tho waeren oirconde unde vestenisse zoe wij huijsluijden zelffs gheens zegels en gebruijcken unde weijnich ons is die scriven kunnen, hebben wij tsamptlijck In naemen unde qualiteijt als boven gebeden den eerbaeren Elze ten Veenhuijs Richter to Westerwolde unde Jacob Prenger, Richter ten Benningwolde, Dat zij voer het gemeen landt haer hantschrift hieronder stellen unde haer unde haer zegelen hierunder drucken wolden, Dwelck wij Elze Richter unde Jacob Prenger Richter voors. bekennen ter beede der huijsluijden gedaen ende onse gewoenlick hantschriften hier onder geteijckent ende onse zegelen upt sparmin van desen gedruet hebben, dorch ons ende unsen erven sonder schade. Datum to Wedden up den zeventhiensten dach octobris Int Jaer onsheeren duijsent vijffthondert acht ende dertich. Onder stondt geteijckent Elso thenn Venhus Richter Jacob Prenger Richter

* van deze II° Eemder gulden in den text werdt ontfanck gemaect en verantwoordt in de III^{den} rekenmr. Jans van Renoy van den Rentmr. Stip van Groeningen en de Drenthe van eenen jaereijndgen lesten septembris anno XV^cLI folio IV°

Wij, huislieden en onderdanen van Zijne Keizerlijke Majesteit in het landschap Westerwolde, verdeeld in 3 kluften te weten:

- van de kluft Vlagtwedde: Alert Colters, Engel Huising, Harm Eefsing, Jan Wensing, Alverig Hoiting, Wibbe Coening en Johan Sijmens;
- van de kluft Onstwedde: Frerik Harding, Hidde Nanning, Wolter Heijing, Geert Nanking (Nannes?), Boelman Jabbing, Jacob Hidding, Scholte Meems, Aike Horlings, Berend ter Wupping en Wubbe Eelsing;
- van de derde kluft Sellingen, Vriescheloo en Wedder kerspel: Albert Meendering, Jacob ter Wisch, Haije Boelmans, Reint Wiarts, Jan Bruggers, Johan Edes, Jan ter Walslage, Geert Engels, Jacob Trenning en Harm Engelkens,

allen tesamen volmachten van de ingezetenen van Westerwolde, verklaren een overeenkomst te hebben gesloten met de drost Reinold van Burmannia namens Zijne Keizerlijke Majesteit.

Daarin wordt bepaald dat:

- zij vrij zullen zijn om hun koren te malen, waar zij dit zelf willen;
- zij vrijgesteld worden van eerder opgelegde herendiensten, met uitzondering van één dag per jaar;
- hun richter zijn zal: een eigenerfde uit Vlagtwedde of Onstwedde;
- dat beroep op besluiten van de drost en de richter mogelijk blijft in Groningen.

Daartoe beloven wij te zullen betalen aan vertegenwoordigers van de Doorluchtige en Hooggeboren koningin vrouwe Maria¹, douairiere tot Hongarije en Boemen, Regentesse van Zijne Majesteit, de somma van 2000 Embder guldens (de gulden gerekend op 24 brabantse stuivers)². Deze som zal binnen 4 jaar worden betaald.

Alles zonder arg of list. Omdat wij zelf geen zegels voeren en slechts weinigen van ons schrijven kunnen, hebben wij gezamenlijk de richters van Westerwolde en Bellingwolde, resp. Elzo ten Veenhuis en Jacob Prenger, verzocht hieronder hun handtekening te plaatsen en hun zegels aan te brengen. Aldus opgemaakt te Wedde den 17e october 1538.

Op dezelfde datum zijn soortgelijke overeenkomsten gemaakt:

voor Bellingwolde met

- Hemme Stael, Goyeken Heuwens, Tidke Heuwens, Memmo Wijerh, Memme Jelis en Haijo Habbens als volmachten van Bellingwolde en den Ham. De in vier jaar te betalen afkoopsom was hier 500 Embder guldens.

voor Blijham met

- Gherth Trenning pastor tot Blijham alsmede Harman ter Peckel, Gheerdt Everts en Sicke Westermans als gevolmachtigden van Blijham. De afkoopsom was voor hen 150 Embder guldens.

1) Maria van Habsburg. landvoogdes der Nederlanden (1531 -1555). jongere

zuster van Karel V.

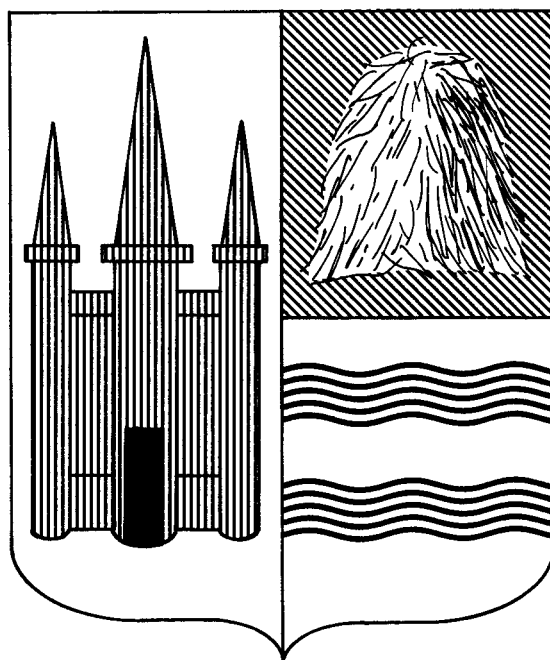
2) Dat is per jaar 500 Embder guldens h 24 st. = 12000 st. brabant. hetgeen vrij goed overeenkomt met de. in het stuk van 12- 8-1538 genoemde, jaar-tax van 330 goudgulden h 36 st. = 11880 st. brabant.

HET WAPEN DER VOORMALIGE GEMEENTE WEDDE

J. BOLTENDAL

Heraldische beschrijving

Een gedeeld schild, hebbende rechts een kasteel van keel op een veld van zilver, links doorsneden, hebbende boven een hooischelf van goud op een veld van sinopel en beneden twee gouden fasen van azuur op een veld van zilver, het schild omgeven van het randschrift: Gemeentebestuur Wedde.

Wat is nu de betekenis van dit wapen. Welnu, dit wordt door het gemeentebestuur uiteengezet in de beschrijving van het ontwerp-wapen van januari 1884.

De gemeente Wedde bestaat uit de gedeelten van twee, vroeger verschillende, heerlijkheden. De grootste was Westerwolde, waartoe Wedde, Hoorn en de Morige behoorden, de ander was Bellingwolde en de onderhorigheden, waarvan Blijham deel uitmaakte. Derhalve wilde men aan beide heerlijkheden iets ontlene. Voor wat betreft Wedde kwam in aanmerking de afbeelding van het Slot, zoals het zich "oudtijds" vertoonde. Meer moeilijkheden gaf het om een "gepast figuur" te vinden, die Blijham in het wapen vertegenwoordigt, doch de gemeenteraad had hiervoor het volgende idee.

Blijham is uit de Dollard ingepolderd land; toen alles daar water was, leefde er een persoon, JARFKE genaamd, die aangaande de toekomst vrij wat wist te voorspellen en wiens profeteien bij het oudere geslacht vooral, nog niet geheel zijn vergeten. Deze Jarfke nu, profeteert met betrekking tot dat gedeelte van de Dollard, dat later Blijham is geworden, op deze wijze: "och, wat ben ik moede geworden dat ik door al die hooi opperen gekomen ben!"-daarmede natuurlijk bedoelende dat, waar nu water was, later vruchtbaar hooiland zou komen.

Met het oog daarop zou men op een gedeelte van het wapen een profeterende Jarfke of een landman tussen hooioppers kunnen plaatszen of wel het tafereel in tweeën verdelende, aan de ene kant Jarfke met omhoog geheven vinger in een bootje dobberende op zee en aan de andere kant een landman tusschen de hooioppers

De Minister van Justitie is het met bovenstaande niet geheel eens, wat mag blijken uit een schrijven van de Commissaris der Koning van 26 april 1884 aan het Gemeente bestuur. De Minister heeft in het algemeen geen bedenkingen tegen het feit dat in wapens van gemeenten zinspelingen op te nemen op feiten en toestanden welke vroeger plaats hebben gehad, maar men behoort daarbij eenvoud te betrachten en men mag niet zondigen tegen de regels der wapenkunde, want anders zouden wapens ontaarden in een soort schilderij of plastische voorstelling, welke laatste ook toepasselijk is op het door de gemeente ontworpen wapen, zodat met het ontwerp geen genoegen wordt genomen.

Voorts wordt er geschreven dat de Minister waarschijnlijk geen bedenkingen zal hebben om aan de gemeente, indien ze dit verlangen bekend gaf, het navolgende wapen toe te kennen, waarbij rekening wordt gehouden met vroegere toestanden en feiten:

Een gedeeld schild, hebbende rechts een kasteel van keel (rood) op een veld van zilver (ter herinnering aan de 80-jarige oorlog), links doorsneden hebbende boven, hetzij een hooischelf van goud op een veld van sinopel (groen), hetzij twee gekruiste zeisen van zilver op een veld van sinopel en beneden twee golvende fasen (balken) van azuur op een veld van zilver (ter herinnering aan de indijking van de Dollard).

Het wapen zal dan heraldisch verantwoord zijn en toch de zinspeling op hetgeen vroeger is gebeurd, behouden.

Burgemeester en wethouders delen op 31 mei 1884 mee, dat men zich met het door de Minister van Justitie voorgestelde wapen kan verenigen, doch zag liever een hooischelf in het wapen opgenomen dan een paar gekruiste zeisen.

Tegen vorenstaande had de Minister geen bezwaar en het wapen werd dan ook door Koning Willem III verleend bij Koninklijk Besluit van 20 juni 1884.

Onderstaande notitie werd ingezonden door de heer Achterop te Assen. Eggerics Beninga Historie van Oostfriesland (Ed. Harkenroth, 1723).

pag. 375 "Anno 1477 hebben de van Groningen Haje Westerwolts hues tho Wedde nedergewurpen ipso die Maria Magdalene."

pag. 380 "Anno Christi M.CCC.LXXVIII des Donnerdages vor Mariae Magdalenaes toegen de van Groningen voer J. Hajen tho Westerwolde huis Wedde, welck se mit Bewalt gewonnen und in namen, und ohne unthilden acht jahr. Daerna wert een frede tusschen beyden gemaket, und de van Groningen deden ohne dat huys weder in."

Uit Register , onder de letter W.

Wedda, In de Kercke alhyr int Choor op een grouwe steen word dit Graftschrift gelesen in heel oude Monnike letters rondom de steen uytgehouden, van mijn Broeder den 18 Septembris so van pas my toegesonden.

"Int.jar.uns.Heren.M.CCCC.un.XC.und.II.des.Fridages.na.Marien.
Verkundinghe.starf.lyve.Adinghes.Hoofclinck.van.Westerwolde.
des.sine.siele.mote.resten.in.den.vrede.Amen."

Dit opschrift is dus vermoedelijk omstreeks 1723 genoteerd.

Stien Eelsingh.

SCHILDERES IN STAPHORST VAN WESTERWOLDER ORIGINE.

door ing. C.J.WEGMAN

Toen onlangs in het televisie-programma "VAN GEWEST TOT GEWEST" aandacht werd besteed aan een expositie van werken van Stien Eelsingh in de museumboerderij te Staphorst, was mijn nieuwsgierigheid gewekt. Als je met genealogie bezig bent dan ben je steeds alert op bijzondere familienamen. De naam Eelsingh is zo Westerwolds, dat het haast niet missen kan of deze kunstenaress moet Westerwolder voorouders hebben gehad. De tentoonstelling duurde tot 1 november j.l. en dus beloten mijn vrouw en ik naar Staphorst te gaan.

Van dit uitstapje hebben wij
geen spijt gehad. Verschillen-

de van haar werken spraken ons aan, al was het jammer dat schilderijen die op t.v. werden vertoond niet in Staphorst waren. Ook was de expositie, die bestond uit schilderijen die waren geleend uit hoofdzakelijk particulier bezit, wat klein van opzet. Er waren in totaal 32 werken te bewonderen. Maar ook anderszins is Staphorst een bezoekje meer dan waard. De expositie was n.l. ingericht in de museumboerderij, die qua indeling niet alleen een goede indruk geeft van het boerenleven van weleer, maar waar ook op uitgebreide schaal keurig onderhouden gebruiksvoorwerpen en Staphorster klederdracht is tentoongesteld. Daarnaast is een rit langs de vele zeer oude boerderijen die staan aan de weg door Staphorst en Rouveen alleszins de moeite waard. Ook Ruinerwold met zijn statige heren-boerderijen (te vergelijken met Beltingwolde) is de moeite van het

Maar nu weer terug naar ons onderwerp Stien Eelsingh werd op 1 september 1971 gefotografeerd door Jan Anthonie Eelsingh. Ziet tiana maar in de wandeling heette zij

VROUWEN

houtskool - i.b.v. Provincie Overijssel

liever dan tekenen. In haar omgeving vond men dat zij talent had en langzamerhand rijpte in haar het plan om schilderes te worden. Maar haar ouders keurden dat niet goed en vonden dat zij een "fatsoenlijk" beroep moest leren en dus werd Stien pianolerares. Maar het tekenen en schilderen bleef haar boeien en daarom nam zij les in schilderkunst, zelfs van heel beroemde leermeesters. In 1934 verhuisde zij naar Amsterdam en werd daar, wat ze altijd had willen worden: kunstschilderes. Zij trouwde daar ook met de kunstschilder Roelof Frankot. In de buurt waar ze zich vestigden woonden ook veel Joden en onder hen hadden zij veel vrienden. Toen de 2e wereldoorlog uitbrak werden vele van haar kennissen gedeporteerd. Later, toen de voedselschaarste groot werd, besloten Stien en haar man te verhuizen naar het platteland. De keuze viel op Staphorst, niet in het minst om het "schilderachtige" karakter van deze typische dorpsgemeenschap. Zij betrokken een oude vervallen boerderij,

De muren werden wit gekalkt
 en al gauw werd hun huis door
 de bevolking "de witte boerderij" genoemd.

BEGRAFENISMAAL

gouache - i. b. v. M. A. Frankot

In deze boerderij werd een atelier ingericht en er werden schilderijen en tekeningen tentoongesteld. Vooral in de zomermaanden was het soms erg druk bij de familie Frankot. Stien Eelsingh schilderde en tekende voornamelijk dat, wat haar in Staphorst opviel: boerderijen, interieurs, Staphorster mensen in hun dagelijks leven paarden enz.. Op 18-6-1964 is Stien Eelsingh overleden; pas 61 jaar oud. Zij was zo ingeburgerd in de Staphorster gemeenschap dat men haar op Staphorster wijze

Dat zij nu nog leeft in de harten regelmatig tentoonstellingen van

Om nu uit te vinden of haar vaders ben ik te rade gegaan bij haar dochter, verloskundige Eelsingh in Rotterdam was in de te vinden, van de verloskundige haar broer). Via de telefoonnummer van Gelder-Eelsingh. Deze

de afstamming. In Rotterdam was in de te vinden, noch één Eelsingh te vinden, bleek een nicht van de verloskundige (een dochter van haar kwam ik aan het telefoonnummer van de tante: mw. M. van Gelder-Eelsingh. Deze vertelde mij dat Stien aan haar was verwant en dat de grootvader van Stien en die van haar, broers waren, wier vader in Onstwedde was geboren. Bij nader onderzoek bleek de aansluiting echter één generatie vroeger te zijn. Door een dom toeval had mw. van Gelder de aansluiting met het - eerder in dit tijdschrift gepubliceerde - Erve Eelsingh (december 1986) niet ontdekt. Zij had een bespre-

NAAR HET LAND

gouache - i. b. v. L. D. Vorstman

king van dit artikel in het tijdschrift van de Nederlandse Genealogische Vereniging gelezen en aldaar een fotocopie opgevraagd. Abusievelijk stuurde deze vereniging haar een copie van het artikel over het Erve Eefsingh te Veele (maart 1987), waardoor zij op een dwaalspoor kwam. Vanwege haar hoge leeftijd heeft ze het er toen maar bij gelaten.

De stamreeks van Stien Eelsingh ziet er als volgt uit:

CHRISTIANA EELSINGH geb. 1- 9-1903 Zwolle	huwt Amsterdam kunstschilderes	Roelof Frankot
JAN ANTHONIE EELSINGH geb. 20- 7-1866 Groningen	huwt Groningen 6- 8-1890 huisschilder, later fotograaf	Christiana Scheuermann
JAN EELSINGH geb. 29- 1-1826 Groningen	huwt Groningen 2- 5-1850 verver	Fennechien Cruise
1		
WILLEM WUBBES EELSINGH ged. 18- 9-1768 Onstwedde geb. Ellersinghuizen onder Onstwedde	huwt Groningen 30- 4-1797 schuitemvaarder	Margien Willems Nesselaar
1		
WUBBE BOELMANS EELSINGH ged. 21- 5-1724 Vlagtwedde geb. Ellersinghuizen a.b.	huwt Vlagtwedde 9-11-1755 eigenerfde landbouwer te Ellersinghuizen onder	Jantje Willems Dilling Onstwedde
BOELMAN WUBBES EELSINGH ged. 14-10-1683 Vlagtwedde geb. Ellersinghuizen a.b.	huwt Vlagtwedde 13- 5-1714 landbouwer a.b.	Aaltien Jacobs Hesse
1		
WUBBE BOELMANS EELSINGH geb. ca. 1656 Ellersinghuizen	huwt Vlagtwedde 6- 6-1680 landbouwer a.b.	Hadewijgh Hindricks Sijmens
BOELMAN WILLEMS EELSINGH geb. ca. 1620 Ellersinghuizen	huwt Vlagtwedde ca. 1650 landbouwer a.b.	Rixte Wubbes Abels
1		
WILLEM WUBBES EELSINGH geb. ca. 1590 Ellersinghuizen	huwt landbouwer a.b.	ca. 1620 Alcke Boelmans Ter Haar
WUBBE WILLEMS EELSINCK geb. ca. 1550 Ellersinghuizen	huwt landbouwer a.b.	ca. 1580 Harmcke Willems Heijes
WILLEM WUBBES EELSINCK geb. ca. 1520 Ellersinghuizen	huwt landbouwer a.b.	ca. 1550 Naencke N.
1		
WUBBE EELSING geb. ca. 1490	huwt landbouwer a.b.	ca. 1520 met N. N.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Deze rubriek is bestemd voor die leden van onze vereniging, die met hun onderzoek op genealogisch gebied zijn vastgelopen. Alleen wanneer gebleken is dat de gezochte gegevens niet via de beheerder van ons archief kunnen worden verkregen, kunnen die vragen in deze rubriek worden opgenomen. Ook vragen op historisch gebied of anderzins betrekking hebbende op Westervolde kunnen in deze rubriek worden geplaatst. Beantwoording gaarne via deze rubriek en dus niet rechtstreeks aan de vragensteller. De nummering geschiedt in volgorde van binnenkomst, voorafgegaan door het desbetreffende jaar.

VRAGEN:

1990.11 Eilardus Meurs was onder meer gemeentesecretaris en burgemeester van de gemeente Wedde in de jaren 1855 tot en met 1876. Hij was van beroep houtkoopman en had tevens een kalkbranderij. Eilardus Meurs was woonachtig in Wedde.
Vraag: Wie weet waar deze kalkbranderij heeft gestaan?
J. Boltendal - lidno. 151.

ANTWOORDEN:

gene

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

gene

SPOORLOOS

20-11-1837 In Bourtange, in het huis genummerd 13, is overleden:
LEENA VAN DOEVEREN,
oud omstreeks 73 jaren, zonder beroep. Geboren te Amersfoort uit ouders waaromtrent niets bekend is. Laatst gewoond hebbende te Bourtange. Ehevrouw van zekeren WEIJTER, van wien in tenminste 25 jaren geene berigten zijn ingekomen en van wien en wiens verblijfplaats niemand gedurende dien tijd iets vernomen heeft, wordende verondersteld dat hij overleden zal zijn.

Uit: burgerlijke stand van de gemeente Vlagtwedde.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschriften en boeken kunnen, na telefonische afspraak, worden ingezien bij onze secretaresse mevr. Hiskes-Knigge te Wildervank. In geen geval worden tijdschriften of boeken uitgeleend.

ONS WAARDEEL 90/5.

TIJDSCHRIFT VAN DE DRENTSE HISTORISCHE VERENIGING, VERENIGING VOOR HISTORIE EN GENEALOGIE.

- H. Nijkeuter DE GEDENKSTEEN VAN GIETEN.
Het betreft hier een oorlogsmonument.
- A.F. Stroink TER HEYL EN ZIJN BEWONERS NADER BELICHT.
Huize Ter Heyl bij Nietap en de families de Lille en Sloet.
- J.R. Westerhuis DE FAMILIE WESTERHUIS TE GIETEN EN AANVERWANTEN IV.
Familie Moek te Gieten, stammend uit Veldhuizen in de graafschap Bentheim.
- R. Smit REPERTORIUM DRENTSE FAMILIENAMEN.
Overzicht van biografische en genealogische vermeldingen van Drentse familienamen in tijdschriften, aanwezig in de bibliotheek van het Rijksarchief in Drenthe.

EMSLAENDISCHE UND BENTHEIMER FAMILIENFORSCHUNG. Heft 13 (September 1990)

- F.J.Goldman STAMMFOLGE HORSTMANN ZU WALDHÖFE, GEMEINDE SÖGEL.
De stamboom van de familie Horstmann, die begint met Liborius (Lubbeke of Lubbert) Horstman, die op 10- 5-1516 een overeenkomst sluit met zijn buurman Johann Woltmann jr..
- Toevalsvondst: "Anno 1771, d.31 Martinus, Cornelia Ross geborene Wasmuht met kerkelijke attestatie van Lingen. Nicolaus Ross, Ecle. Old(dendorp), Pastor.
Gevonden in het Lidmatenboek der hervormde gemeente Oldendorp in Reiderland. (Het betreft hier ds. Nicolaas Petrus Ross en zijn vrouw Cornelia Wasmuth, die van 1775 tot 1777 stond in Onstwedde en aldaar in de kerk is begraven.

BEIHEFT 10

- Dpl.Ing. F.G.Schulte AHNENLISTE SCHULTE AUS ALTHAREN, KREIS EMSLAND.
Stamreeks van Franz Gerhard Schulte, geb. Saerbeck 7- 5-1927.
- B.J.Boerrigter AHNENLISTE BOERRIGTER AUS GETELO, KIRCHSPIEL UELSEN.
Kwartierstaat van Berend Jan Boerrigter, geb. Almelo 23- 2-1881.
- Ing.H.G.Frowijn AHNENLISTE BUTKE AUS SCHÜTTORF/OHNE (LADBERGEN)
Kwartierstaat van Gerhard Heinrich Butke, geb. Schüttorf 21- 3-1895.
